

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den XXX
[...] (2011) XXX utkast

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

Strategi för utvidgningen och huvudfrågor 2011–2012

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

Strategi för utvidgningen och huvudfrågor 2011–2012

1. INLEDNING

Europeiska unionens utvidgningsprocess har gått in i en ny fas. Slutförandet av anslutningsförhandlingarna med Kroatien, som ger landet en möjlighet att bli medlem av EU i mitten av 2013, utgör en bekräftelse på den politik som antogs efter 1990-talets förödande konflikter på Balkan. Målet för denna politik är att främja fred, stabilitet, demokrati och slutligen EU-medlemskap för hela regionen. Att vi har nått denna milstolpe utgör ett bevis på den omdanande kraften hos EU:s utvidgningspolitik och ger ny fart åt reformerna i alla utvidgningsländer.

EU:s utvidgningspolitik, såsom den fastställs i fördraget om Europeiska unionen¹, utgör ett svar på européernas legitima strävanden att förverkliga tanken om ett enat Europa. Integrationen av länderna i Central- och Östeuropa under det gångna decenniet har visat att utvidgningen har fördelar för EU som helhet och ger EU större möjligheter att ta itu med globala utmaningar.

Utvidgningspolitiken har visat sig vara ett kraftfullt verktyg för samhällelig omvandling. Länder som redan har anslutit sig till EU och länder som är på väg mot ett medlemskap har genomgått avsevärda förändringar tack vare anslutningsrelaterade demokratiska och ekonomiska reformer. Engagemang, villkorlighet och trovärdighet är centrala inslag i anslutningsprocessen och avgörande för dess framgång.

Den förnyade konsensusen om utvidgning, som antogs av Europeiska rådet i december 2006 och grundar sig på principerna om konsolidering av åtaganden, rättvisa och stränga villkor och en god kommunikation med allmänheten, i kombination med EU:s kapacitet att integrera nya medlemmar, utgör fortfarande ramen för EU:s utvidgningspolitik.

Genom utvidgningspolitiken utvidgar EU sitt område med fred, stabilitet, demokrati och välstånd, begrepp som har fått ny relevans mot bakgrund av den senaste tidens händelser.

- De dramatiska händelserna i södra Medelhavsområdet och Mellanöstern, samt den efterföljande bräckliga situationen, visar hur viktigt det är att det finns ett centrum för stabilitet och utveckling i Sydösteuropa som är fast förankrat i EU:s utvidgningsprocess.
- Den senaste tidens globala finanskris och de nuvarande svårigheterna i euroområdet har tydliggjort hur de nationella ekonomierna är beroende av varandra både inom EU och utanför EU:s gränser. Händelserna visar på vikten av att ytterligare konsolidera den ekonomiska och finansiella stabiliteten och främja tillväxt, även i utvidgningsländerna. För detta ändamål är utvidgningsprocessen ett kraftfullt verktyg.

¹ Artikel 49.

Sedan det senaste utvidgningspaketet antogs har den positiva utvecklingen fortsatt på västra Balkan. I och med att Ratko Mladić och Goran Hadžić har gripits och överlämnats till Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty) har ett betydande hinder för Serbiens EU-anslutning undanröjts och man har tagit ett viktigt steg mot försoning. Mellan Belgrad och Priština har det upprättats en dialog som bland annat syftar till framsteg på vägen mot EU-anslutning, och de första resultaten har redan nåtts. Framsteg i EU-relaterade reformer kan rapporteras i de flesta utvidgningsländer. Medborgarna i ytterligare två länder på västra Balkan, nämligen Albanien och Bosnien och Hercegovina, har beviljats viseringsfria resor.

Viktiga reformer har dock fördröjts i flera länder, ofta till följd av interna politiska händelser och konflikter. Förseningarna och blockeringarna har varit särskilt allvarliga i Bosnien och Hercegovina och i Albanien. God samhällsstyrning, rättsstatsprincipen, den administrativa kapaciteten, arbetslösheten, ekonomiska reformer och social integration utgör stora utmaningar i de flesta länder. När det gäller yttrandefriheten i medierna ger utvecklingen anledning till oro i flera fall. Meningsskiljaktigheterna rörande Kosovos² status fortsätter att inverka negativt på både Kosovo och regionen. De händelser som nyligen har inträffat i norra Kosovo ger anledning till allvarlig oro. Namnfrågan för f.d. jugoslaviska republiken Makedonien har fortfarande inte lösts.

Island har gått framåt i sin anslutningsprocess under det gångna året. Framstegen i förhandlingarna beror på Islands redan långt integrerade strukturer, tack vare den väl etablerade demokratin, medlemskapet i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schengenområdet och landets högkvalitativa offentliga förvaltning.

I Turkiet utgör anslutningsprocessen den mest effektiva ramen för att främja EU-relaterade reformer, utveckla dialogen i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, stärka den ekonomiska konkurrenskraften och diversifiera energikällorna. I anslutningsförhandlingarna har det sedan över ett år tillbaka tyvärr inte varit möjligt att öppna något nytt förhandlingskapitel. En ny konstruktiv fas i förbindelserna med Turkiet måste inledas på grundval av konkreta åtgärder på områden av gemensamt intresse.

Kroatiens nära förestående anslutning visar att anslutningsprocessen styrs av en strävan att maximera förändringseffekterna i de berörda länderna. De förbättringar i anslutningsprocessen som infördes genom den förnyade konsensusen om utvidgning från 2006 har omsatts i praktiken i Kroatien, och har visat sig vara värdefulla. Pågående och framtida förhandlingar med andra utvidgningsländer bör bygga på denna erfarenhet. I synnerhet bör svåra förhandlingskapitel, t.ex. rättsväsendet och grundläggande rättigheter samt rättvisa, frihet och säkerhet tas upp på ett så tidigt stadium som möjligt så att kandidatlandet ges den tid som behövs för att uppnå tillräckliga resultat i fråga om reformer.

Kroatiens anslutning utgör ett betydande steg i det historiska projektet att integrera västra Balkan i EU. EU har alltid framhållit det integrerande syftet med politiken för västra Balkan, med början i ”det regionala tillvägagångssättet” i mitten av 1990-talet och särskilt genom den stabiliserings- och associeringsprocess som inleddes 1999 och toppmötet i Thessaloniki 2003 där det bekräftades att västra Balkans framtid ligger inom EU. Kroatiens anslutning får inte leda till att en skiljelinje dras på Balkan utan den bör fungera som incitament och katalysator för resten av regionen för att påskynda framstegen mot EU. Med tanke på EU:s åtaganden

² Enligt FN:s resolution 1244/1999.

samt regionens geografi och historia kommer flera oavslutade frågor att kvarstå fram till dess att hela västra Balkan har anslutit sig till EU, så snart villkoren är uppfyllda.

Med detta i åtanke håller kommissionen fast vid principen om att varje kandidatland ska bedömas efter egna meriter. Takten för varje enskilt lands framskridande mot medlemskap beror i huvudsak på landets resultat när det gäller att uppfylla de kriterier och villkor som fastställts.

Kroatiens lyckade erfarenheter ger starka signaler till de andra utvidgningsländerna:

- EU fullgör sina åtaganden så snart villkoren är uppfyllda.
- Kriterierna och villkoren för anslutning är stränga och övervakningen av hur de uppfylls är noggrannare än tidigare. Detta utgör dock inte ett hinder för anslutning utan leder till att kandidatlandet får en bättre beredskap som efter anslutningen gagnar både landet själv och EU.
- Bilateral tvister med grannländer bör och kan lösas genom dialog och kompromiss, i överensstämmelse med etablerade principer.

Att utvidgningsprocessen fortsätter att vara trovärdig är viktigt för att driva på reformerna i utvidgningsländerna och se till att medlemsstaterna stödjer processen. Utvecklingen under det gångna året har bekräftat att det går att åstadkomma påtagliga resultat på vägen mot ett EU-medlemskap redan före anslutningen, när de tillämpliga villkoren är uppfyllda. Kommissionens rekommendationer i detta meddelande om att gå vidare till nästa stadier i utvidgningsprocessen och utvidga viseringsliberaliseringen till att omfatta Albanien och Bosnien och Hercegovina utgör talande exempel på detta. I de fall där den politiska viljan och engagemanget saknas eller inte räcker till för att nå konkreta resultat har anslutningsprocessen däremot inte gått framåt och riskerar att stagnera.

I detta meddelande bedöms det aktuella läget i EU:s utvidgningsagenda, som omfattar västra Balkan, Turkiet och Island. På grundval av de åtföljande djuplodande landsspecifika analyserna³ bedöms ländernas resultat när det gäller förberedelserna för medlemskap, dagsläget och utsikterna för de följande åren. Det ges även flera rekommendationer. Liksom under tidigare år ägnas särskild uppmärksamhet åt vissa viktiga utmaningar.

2. DE VIKTIGASTE UTMANINGARNA

2.1. Ökat fokus på förstärkning av rättsstaten och reformer av den offentliga förvaltningen

Det har konstaterats att förstärkningen av rättsstaten fortsätter att vara en betydande utmaning och ett avgörande villkor för att länderna ska kunna göra framsteg på vägen mot ett EU-medlemskap. Denna fråga har under de senaste åren fått större uppmärksamhet på alla stadier av anslutningsprocessen, i överensstämmelse med den förnyade konsensusen om utvidgning.

Denna tonvikt på rättsstaten återspeglas i den betydande uppmärksamhet som dessa frågor har getts i anslutningsförhandlingarna med Kroatien, särskilt i samband med förhandlingskapitlen om rättsväsendet och grundläggande rättigheter samt rättvisa, frihet och säkerhet.

³ Sammandrag av och slutsatser från landsrapporterna ingår som bilaga till detta meddelande.

Rättsstatsfrågornas tyngd bland de nyckelprioriteringar som utgjorde villkor för att inleda anslutningsförhandlingar med Albanien och Montenegro är ett annat exempel på prioriteringen av detta område redan före själva förhandlingsskedet.

De erfarenheter som har gjorts vid anslutningsförhandlingarna med Kroatien kommer att utnyttjas i pågående och framtida förhandlingar med andra länder. Kommissionen kommer därför att föreslå en ny strategi när det gäller frågor som rör rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna samt rättsliga och inrikes frågor. Dessa bör tas upp på ett tidigt stadium i anslutningsprocessen och motsvarande kapitel öppnas på grundval av handlingsplaner, eftersom de förutsätter att trovärdiga resultat först har uppnåtts. Kommissionen kommer under alla stadier av processen att rapportera om de framsteg som uppnåtts på dessa områden enligt de delmål som fastställs i handlingsplanerna, och vid behov ange nödvändiga korrigerande åtgärder. IPA-medel kommer att anslås för att stödja denna process.

Inom ramen för föranslutningsprocessen har kommissionen uppmuntrat länder att bygga upp ett oberoende och effektivt *domstolsväsende* och rätta till befintliga brister. Kroatien har förbättrat sitt system för utnämning av domare, Serbien har inlett en granskning av förfarandet för återutnämning av domare och åklagare och Montenegro har inlett en översyn av centrala bestämmelser avseende domstolsväsendet i grundlagen och övrig lagstiftning. Kosovo har slutfört säkerhetsprövningen av domare och åklagare.

Bekämpningen av korruption är en av de viktigaste utmaningarna för rättsstaten i de flesta utvidgningsländer. Korruptionen är fortfarande ett allvarligt problem. Den påverkar inte bara människornas vardag på viktiga områden såsom hälso- och sjukvård samt utbildning, utan medför också allvarliga negativa effekter för investeringar och affärsverksamhet och inverkar skadligt på de nationella budgetarna, särskilt när det gäller offentlig upphandling och privatisering. Kommissionen har under de senaste åren skärpt sitt fokus på bekämpningen av korruption i utvidgningsländerna.

De viktiga erfarenheter som vunnits i arbetet med utvidgningsländerna har bidragit till utvecklingen av EU:s egen strategi för bekämpning av korruption på alla politikområden, både när det gäller den interna och externa politiken⁴. Kommissionen håller på att inrätta en mekanism för övervakning av korruptionsbekämpning i medlemsstaterna, men kommer också att fortsätta att ge hög prioritet åt att övervaka politiken för korruptionsbekämpning i utvidgningsländerna, med tonvikt på resultat och långsiktighet från och med de första stadierna av förberedelserna för anslutning. Kommissionen kommer också att främja en nära samordning mellan internationella givare för att resurserna ska användas på bästa möjliga sätt.

Bekämpning av organiserad brottslighet är en viktig prioritering för utvidgningsländerna. Den hänger nära samman med bekämpningen av korruption och inrättandet av oberoende domstolar. Det faktum att den brottsliga verksamheten i hög grad är gränsöverskridande utgör en stor utmaning i kampen mot organiserad brottslighet. *Regionalt samarbete mellan rättsvårdande och rättsliga myndigheter*, t.ex. i form av yrkesnätverk, är särskilt viktigt för att komma tillrätta med denna utmaning. Kommissionen stöder upprättandet av ett regionalt nätverk för åklagare. Det kommer att bistås av utstationerade experter från medlemsstaterna

⁴ Detta återspeglas i kommissionens nyligen offentliggjorda meddelande om korruptionsbekämpning, KOM(2011) 308 slutlig.

och av relevanta EU-organ. Kommissionen stöder också inrättandet av samordnade system för vittnesskydd i regionen.

Under fjolåret intensifierade kommissionen sin *dialog om rättsstaten* med länderna på västra Balkan. Syftet är att stärka ländernas förberedelser i tidiga faser av föranslutningsprocessen på grundval av en fördjupad analys av deras sektorer för rättsliga och inrikes frågor. För detta ändamål har expertuppdrag genomförts i de flesta utvidgningsländer. Kommissionen har stärkt samarbetet och utbytet av information med de EU-organ som berörs, bl.a. Europol, Frontex, Eurojust och Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk, samt regionala initiativ, Europarådet och andra internationella organisationer. Där så var lämpligt användes riktmärken redan under tidiga stadier av processen. En strukturerad dialog om rättsliga frågor med Bosnien och Hercegovina har inletts, och kommissionen föreslår en liknande dialog med Kosovo om rättsstaten, i syfte att lösa problemen på detta område och stödja reformer av rättsväsendet.

Reformer av den offentliga förvaltningen, för ökad öppenhet, ansvarighet och effektivitet, vilket är väsentligt för demokratin och rättsstaten, fortsätter att vara en nyckelprioritering när det gäller de politiska kriterierna i de flesta utvidgningsländer. För genomförandet av EU:s regelverk är det avgörande att det finns lämpliga administrativa förfaranden, bland annat när det gäller personalförvaltning och förvaltning av offentliga finanser. Länderna måste göra mer för att förbättra sin offentliga förvaltning på grundval av övergripande nationella strategier.

I vissa utvidgningsländer har det allt oftare visat sig att det inte upprätthålls tillräcklig åtskillnad mellan de styrande partiernas och statens roller. Sådan praxis riskerar att undergräva rättsstaten och en fungerande demokrati.

2.2. Tryggande av yttrandefriheten i medierna

Yttrandefriheten är en grundläggande rättighet, som garanteras i folkrätten och utgör en integrerad del av en fungerande pluralistisk demokrati. I anslutningsprocessen är tryggheten av denna frihet ett viktigt inslag i de politiska Köpenhamnskriterierna för medlemskap.

Utvidgningsländerna kännetecknas på det hela taget av ett pluralistiskt medielandskap. I vissa länder har dock en negativ utveckling kunnat konstateras på senare tid, vilket utgör en källa till allvarlig oro. Kommissionen granskar yttrandefriheten närmare i de åtföljande rapporterna, där det redogörs för situationen i de enskilda länderna.

Yttrandefriheten och medierna står inför utmaningar bland annat i form av politisk inblandning (ibland även genom rättssystemet), ekonomisk påtryckning, användning av brottsliga medel och korruption för att påverka medierna, och otillräckligt skydd för journalister mot trakasserier eller till och med våldsangrepp. Utmaningarna av ekonomisk karaktär rör ägarkoncentration och brist på insyn, avsaknad av sund konkurrens och bristande oberoende för marknadens tillsynsmyndigheter. I en del utvidgningsländer har det övergripande genomförandet av medielagstiftningen inte skett på ett tillfredsställande sätt. Ett antal fall där journalister har angripits, och i vissa fall dödat, är fortfarande olösta flera år efter att händelserna inträffat. I Turkiet tryggas yttrandefriheten ännu inte i tillräcklig utsträckning av den rättsliga ramen. Det stora antalet mål där journalister åtalats samt undersökningar riktade mot journalister och otillbörliga påtryckningar på medierna ger anledning till allvarlig oro.

Alla dessa företeelser medför allvarliga begränsningar av mediernas möjligheter uttrycka kritik mot regeringar och motverkar undersökande journalistik. Medierna och journalisterna tvingas ofta tillämpa självcensur.

Det är av största vikt att utvidgningsländerna ser till att medielandskapet är öppet och pluralistiskt, vilket möjliggör en kultur av kritisk och oberoende journalistik. De offentliga radio- och tv-bolagen måste förbättra sin ekonomiska ställning och sitt oberoende för att kunna utföra sitt uppdrag. Samtidigt bör massmedierna gå in för självreglering på grundval av övergripande etiska regler och yrkesmässiga normer.

I maj 2011 anordnade kommissionen en konferens om yttrandefrihet, med deltagande av företrädare för medierna och det civila samhället på västra Balkan och Turkiet. Målet var att genom konferensen nå inte bara officiella företrädare för regeringarna, utan även dem som direkt berörs av dessa frågor, och lyssna till deras synpunkter och erfarenheter. Slutsatserna från konferensen kommer att ligga till grund för kommissionens fortsatta arbete på området.

Kommissionen kommer att nära övervaka utvecklingen inom ramen för befintliga överenskommelser och strukturerade dialoger med utvidgningsländerna. Dessa frågor kommer att integreras i anslutningsförhandlingarna, särskilt under kapitlet om rättsväsen och grundläggande rättigheter. Kommissionen kommer att fastställa prioriteringar och uppmuntra regeringarna att genomföra åtgärder för att uppfylla europeiska normer i fråga om yttrandefrihet. I detta syfte kommer man att öka samarbetet med berörda partnerländer och internationella organisationer, särskilt Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Dialogen med journalister och sammanslutningar på området kommer att utvecklas ytterligare.

2.3. Ökat regionalt samarbete och främjande av försoning på västra Balkan

Regionalt samarbete och goda grannförbindelser är viktiga inslag i stabiliserings- och associeringsprocessen, och övervakas därför noggrant av kommissionen under alla stadier av anslutningsprocessen. Det regionala samarbetet stöder och främjar försoningen i en region som för inte så länge sedan var drabbat av omfattande konflikter. Regionalt samarbete och handel kan ge regionen ytterligare ekonomiska fördelar. Det utgör också en oskiljaktig del av EU-integrationsprocessen, som ofta förutsätter regionala strategier och åtgärder.

Betydande framsteg har ägt rum på detta område under det senaste decenniet, och ytterligare framsteg rapporteras under det gångna året. De besök i grannländerna som gjorts av ledarna i regionen, särskilt från Serbien och Kroatien, och de uttalanden som gjorts om 1990-talets konflikter har på ett avsevärt sätt bidragit till den regionala försoningen. Sarajevoprocessen om flyktingars återvändande där Serbien, Kroatien, Bosnien och Hercegovina och Montenegro deltar kommer att slutföras under de närmaste dagarna. Initiativ från icke-statliga organisationer och det civila samhället, t.ex. Ungdomsinitiativet för mänskliga rättigheter, sannings- och försoningskommissionen (Recom) och Igmaninitiativet, spelar en viktig roll när det gäller att främja försoning inte bara mellan regeringarna utan även mellan invånarna i regionen.

Samarbetet inom vissa sektorer fungerar väl och går framåt, bland annat genom energigemenskapen, det gemensamma europeiska luftfartsområdet och gemensam utbildning vid den regionala skolan för offentlig förvaltning (Respa) som nu är fullt fungerande. I

december 2010 lade kommissionen fram ett förslag till en strategi för att främja utvecklingen av Donauregionen, vilket senare antogs av medlemsstaterna⁵. Den regionala handeln inom ramen för Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) ökar och man är i färd med att utvidga avtalet till att omfatta bl.a. konkurrenspolitik, ett ytterligare avskaffande av tullhinder och avreglering av tjänster. Det regionala samarbetsrådet har börjat genomföra sin strategi och sitt arbetsprogram för de tre närmaste åren, och verkar för mer resultatnriktade åtgärder.

Samtidigt återstår dock problem som härrör från tidigare konflikter och andra olösta bilaterala frågor. Dessa utgör betydande utmaningar för stabiliteten på västra Balkan, vilket påverkar det regionala samarbetet och förbindelserna mellan länderna samt de enskilda ländernas interna funktion och reformprocesser. Dessa kvarstående problem bör lösas snarast. Om en lösning kan nås undanröjs ett betydande hinder på västra Balkans väg mot ett EU-medlemskap.

Särskilt *konflikter knutna till interetniska frågor* eller *frågor rörande status*, bland annat i Bosnien och Hercegovina och i Kosovo, fortsätter att hindra att institutionerna fungerar normalt, bromsar reformprocessen och den europeiska agendan och får ibland mer omfattande regionala konsekvenser. Kommissionen anser att den bästa vägen för länderna att lösa dessa problem är att fortsätta med framstegen på vägen mot ett medlemskap. Utvecklingen under den senaste tiden, särskilt framstegen i den EU-stödda Belgrad–Priština-dialogen, är av avgörande betydelse i detta sammanhang. Tioårsdagen av undertecknandet av Ohrid-ramavtalet, som firades i augusti i år, utgör en påminnelse om att svåra etniska frågor *kan* få en lyckad lösning med hjälp av dialog och kompromisser.

Man kunde nyligen lösa de problem som på grund av meningsskiljaktigheter om Kosovos status försvårat genomförandet av fungerande regionala initiativ *som omfattar alla parter*, men mer måste göras på detta område. Inom ramen för Belgrad–Priština-dialogen nåddes en överenskommelse när det gäller Serbiens godtagande av Kosovos tullstämplat. Detta kommer sannolikt att leda till att den regionala handeln kan återupptas inom ramen för Cefta. Redan innan detta började man på nytt hålla möten inom Cefta och det regionala samarbetsrådet med medverkan av alla parter, och konventionen om regler om förmånsberättigande ursprung för Europa–Medelhavsområdet undertecknades. Meningsskiljaktigheter om Kosovos status har dock fortsatt att hindra färdigställandet och undertecknandet av fördraget om en transportgemenskap och utvidgandet av de autonoma handelsåtgärderna till att omfatta Kosovo och andra partner på västra Balkan. Dessa meningsskiljaktigheter utgör fortfarande ett hinder för att utveckla avtalsmässiga förbindelser mellan EU och Kosovo.

I dialogen mellan Belgrad och Priština har man ännu inte kommit fram till en övergripande lösning på frågor som rör det regionala samarbetet. Kommissionen uppmanar alla berörda parter att fortsätta att arbeta för praktiska och pragmatiska lösningar så att det regionala samarbetet kan omfatta samtliga parter, utan att låta sig påverkas av att åsikterna går isär i frågan om Kosovos status. Framstegen under fjolåret visar att detta är möjligt.

För att uppnå en varaktig försoning är det avgörande att processen slutförs när det gäller att skipa rättvisa för *förbrytelser som begicks under kriget* i f.d. Jugoslavien. Att länderna till fullo samarbetar med Icty är en avgörande förutsättning för anslutningsprocessen på västra

⁵ Strategin går ut på samarbete mellan länderna i Donaubäckenet på områdena miljö, transport, energi, socioekonomisk utveckling, utbildning, forskning och innovation samt säkerhet. Bland utvidgningsländerna deltar Kroatien, Serbien, Bosnien och Hercegovina och Montenegro i strategin. Se KOM(2010) 715 slutlig och rådets slutsatser av den 13 april 2011.

Balkan. Att de två återstående personer som åtalats av Icty nyligen gripits och överlämnats till Haag utgör betydande steg i den riktningen Kommissionen uppmanar också de berörda regeringarna att starkare engagera sig för att de inhemska krigsrättegångarna genomförs korrekt.

Kommissionen förhåller sig mycket allvarligt till den rapport som antogs av Europarådets parlamentariska församling i januari (Marty-rapporten) angående brott, t.ex. handel med organ, som enligt uppgift begåtts under och efter konflikten i Kosovo. Kommissionen stöder till fullo den utredning som genomförs av Eulex, konstaterar betydelsen av vittnesskydd i sammanhanget och välkomnar inrättandet av en särskild Eulex-arbetsgrupp baserad i Bryssel samt de berörda regeringarnas samarbete med arbetsgruppen.

På det hela taget är det viktigt att regeringarna och det civila samhällets organisationer i regionen gör mer för att förklara för allmänheten att försoningen utgör en del av deras framtid i Europa och det i denna process är absolut nödvändigt att det skipas rättvisa i fråga om krigsförbrytelserna. De politiska ledarna bör undvika uttalanden och åtgärder som kan innebära ett ifrågasättande av dessa viktiga principer.

När det gäller olösta *bilaterala problem* måste de lösas av de berörda parterna så tidigt som möjligt under utvidgningsprocessen, med beslutsamhet, i en anda av god grannsämja och med hänsyn till EU:s övergripande intressen. Kommissionen uppmanar parterna att göra sitt yttersta för att lösa kvarstående gränskonflikter i enlighet med fastslagna principer och metoder, bland annat genom att vid behov hänvisa frågor till internationella domstolen. Bilaterala problem bör inte bromsa anslutningsprocessen. Kommissionen är beredd att bidra till att skapa de politiska impulser som behövs för att finna lösningar och stödja initiativ på detta område.

Avtalet om ett skiljeförfarande i gränskonfliktfrågan mellan Slovenien och Kroatien som börjar tillämpas senare i år banar vägen för en lösning av bilaterala problem. Kommissionen uppmanar med eftertryck parterna i konflikten om namnet på f.d. jugoslaviska republiken Makedonien att föra de pågående FN-ledda samtalen i en lika konstruktiv anda.

2.4. Uppnå hållbar ekonomisk återhämtning och ta till sig Europa 2020-strategin

Alla utvidgningsländer har nu börjat återhämta sig, men takten varierar. Turkiet har gått ur krisen med en större ekonomi än tidigare. Tillväxten i Turkiet är fortsatt imponerande, men tecknen på överhettning blir allt fler. Ekonomierna på västra Balkan håller också på att återhämta sig, men det kommer att ta tid för dem att nå de nivåer som rådde före krisen. Islands ekonomi håller på att återhämta sig från de betydande ekonomiska störningar den drabbades av under krisen.

Utvidgningsländerna står dock inför avsevärda utmaningar på det socioekonomiska området. Arbetslösheten är fortsatt hög och stiger i de flesta länder. Arbetslösheten i Kosovo, Bosnien och Hercegovina och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien är den högsta i Europa. Arbetskraftsdeltagandet är lågt, särskilt för kvinnor och ungdomar, och den informella sysselsättningen är ett allmänt förekommande problem. Exporten från västra Balkan, som bidrar till återhämtningen, domineras av varor med ett lågt mervärde, inbegripet råvaror, som är utsatta för prisvolatilitet och kraftig konkurrens från de framväxande marknaderna.

De flesta utvidgningsländerna har tillämpat en allmänt taget försiktig makroekonomisk politik. Budgetkonsolidering och arbetsmarknadsreformer är de mest brådskande

prioriteringarna på kort sikt, vilket vittnar om att problemen på det hela taget är desamma som för närvarande drabbar EU. Ytterligare strukturreformer behövs för att öka konkurrenskraften och förbättra investeringsklimatet och därigenom dra till sig utländska direktinvesteringar, främja skapandet av arbetstillfällen och trygga en hållbar tillväxt. Västra Balkan står inför särskilda utmaningar när det gäller att förbättra den offentliga förvaltningens kapacitet, stärka rättsstaten, bland annat genom reformer av domstolsväsendet och bekämpning av den utbredda korruptionen. Framsteg på detta område skulle också förbättra företagsklimatet. Offentliga tjänster för näringslivet och investeringar i infrastruktur är sällsynta.

Arbetsmarknadsreformer, inbegripet en granskning av de sociala förmånssystemen, skattefrågor och en översyn av utbildningssystemen, skulle sannolikt bidra till att avhjälpa större strukturella svagheter på västra Balkan och därmed möjliggöra en kraftigare och hållbar tillväxt som kommer fler människor till del.

Ta till sig målen för Europa 2020-strategin

Europa 2020 är EU:s strategi för tillväxt för detta decennium och vägleder EU i dess strävan att bli en smart, hållbar och inkluderande ekonomi i en föränderlig värld. Utvidgningsländerna uppmanas att ansluta sig till Europa 2020-strategin och dess flaggskeppsinitiativ⁶. Den erbjuder en användbar grund för reformer.

Målen för Europa 2020-strategin beaktas där så är lämpligt i dialogerna mellan kommissionen och utvidgningsländerna om ekonomisk politik samt om sysselsättning och socialpolitik. Kommissionen har riktat in planeringen av ekonomiskt bistånd på målen i Europa 2020-strategin, särskilt när det gäller målen för socioekonomisk utveckling. Dessa mål beaktas också i samarbetet med de internationella finansinstituten.

Den pågående skuldkrisen i Europa understryker vikten av *sunda offentliga finanser*. Kommissionen delar några av sina mekanismer för inbördes utvärdering med kandidatländer och potentiella kandidatländer. I detta sammanhang är den multilaterala EU-övervakningen av finanserna ett viktigt verktyg. Den kommer stegvis att anpassas till den framtida stärkta ekonomiska styrningen i EU.

När det gäller *utveckling av den privata sektorn* vägleds samordningen av politiken med västra Balkan och Turkiet av bestämmelserna i EU:s småföretagsakt⁷. Tack vare denna samordning, som bygger på regelbunden utvärdering mot fastställda EU-riktmärken, har man kunnat utarbeta välbeprövade rekommendationer som beaktar de enskilda utvidgningsländernas särdrag. Kommissionen föreslår att resultaten av småföretagsakten ska användas som ett referensverktyg för framtida verksamhet som avser små och medelstora företag i regionen.

Inom investeringsramen för västra Balkan uppmanar kommissionen de internationella finansinstitut som fungerar som partner att stödja nya former av finansiering för små och medelstora företag, särskilt finansiering med eget kapital och riskkapital samt garantimekanismer. Kommissionen kommer att medfinansiera en plattform för små och

⁶ Flaggskeppsinitiativen inom Europa 2020-strategin är "En digital agenda för Europa", "Innovationsunionen", "Unga på väg", "Ett resurseffektivt Europa", "Industripolitik för en globaliserad tid", "En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen" och "Europeisk plattform mot fattigdom".

⁷ KOM(2008) 394 slutlig.

medelstora företag på västra Balkan, som har till syfte att förbättra tillgången till finansiering för företagen genom garantier och riskkapital.

På området *forskning och innovation* har man redan kommit långt i samarbetet mellan utvidgningsländerna och EU när det gäller behörigheten att delta i EU-initiativ. Utvidgningsländerna deltar i det sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling och i programmet för konkurrenskraft och innovation. Nuvarande indikatorer visar dock att länderna i de flesta fall ligger långt under EU-genomsnittet i fråga om investeringar och utveckling av forsknings- och innovationspolitiken. Regionala ledare uppmanas, bland annat i samband med de konferenser som kommer att hållas på ministernivå, att engagera sig för att öka sina investeringar i forskning, innovation och humankapital.

Utvidgningsländerna måste öka sin beredskap att klara av *klimatförändringen* och anpassa sig till EU:s åtgärder för att möta denna utmaning, bland annat genom informationskampanjer. Klimatinsatser som genomförs stegvis kommer att medföra fördelar genom koldioxidsnål utveckling och kan skapa sysselsättning.

Den ekonomiska återhämtning som har börjat har ännu inte gett några resultat i form av förbättring av den *sociala situationen*. Den andel av befolkningen som lever under fattigdomsgränsen är fortfarande hög och fortsätter att stiga på västra Balkan. Den utbredda informella sysselsättningen inverkar negativt på den sociala situationen, särskilt för unga människor.

Att sörja för sysselsättning och för social inkludering av utsatta grupper är en prioritering. I den sociala sektorn har de faktiska investeringarna dock varit få, och samarbetet med internationella givare har stött på hinder i den strategiska planeringen. Kommissionen poängterar sysselsättningen och socialpolitiken i sin policydialog och uppmuntrar länderna att ställa upp tydliga och realistiska mål på dessa områden och bättre rikta in och prioritera sina sociala utgifter. Där så är lämpligt bör utvidgningsländerna ansluta sig till målen för den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning.

Långsiktiga åtgärder måste antas för att integrera alla utsatta grupper i samhället i stort. När det gäller den särskilt missgynnade romska minoriteten har kommissionen uppmanat västra Balkan och Turkiet att samarbeta inom ramen för EU:s plattformar för integrering av romer, där integreringsarbetet övervakas systematiskt och förslag till insatser läggs fram. Kommissionen har anordnat en rad seminarier om romska frågor, för att uppmuntra länderna i regionen att se över och stärka de nationella handlingsplanerna och genomförandet av dem när det gäller att bekämpa diskriminering och förbättra integreringen av romer, särskilt på områdena utbildning, sysselsättning, bostäder och hälso- och sjukvård. Länderna på västra Balkan bör göra kraftfulla ansträngningar för att underlätta folkbokföringen av fördrivna personer.

Bättre *utbildning* är en nyckelfaktor i en strukturell förändring för att främja hållbar tillväxt som kommer alla till del. Hittills har investeringarna i utbildning, kompetens och kvalifikationer mestadels varit små och nationella kvalifikationer erkänns inte i tillräcklig utsträckning på regional nivå. Statliga utbildningssystem och infrastrukturer måste reformeras, och det krävs program för yrkesutbildning, allmän utbildning och fortbildning som står sig i en internationell jämförelse för att avhjälpa det befintliga kompetensglappet.

Kommissionen har öppnat den strategiska ramen ”Utbildning 2020” för deltagande från kandidatländerna, men f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Montenegro deltar ännu

inte. Kommissionen har föreslagit att en plattform för utbildning för västra Balkan ska inrättas, med den öppna samordningsmetoden som bas, för att alla utvidgningsländer ska kunna delta. Detta skulle främja dialog om de främsta politiska utmaningarna och trygga genomförandet och övervakningen. Länderna på västra Balkan har uppmanats att delta i den centraliserade verksamheten inom EU:s program Livslångt lärande.

2.5. Utvidga transport- och energinäten

Ett bättre samarbete på transport- och energiområdet med utvidgningsländerna ger befolkningen och företagen i EU direkta fördelar. Sammanlänkningen av transport- och energinäten är ett viktigt inslag i EU:s samarbete med alla grannländer och har till syfte att främja hållbar ekonomisk tillväxt, handel och kulturutbyte, sysselsättning och bättre levnadsvillkor. När det gäller utvidgningsländerna syftar samarbetet också till att förbereda dem för att till fullo ta till sig och genomföra EU:s regelverk på transport- och energiområdet.

Turkiet, med sitt strategiska läge i skärningspunkten mellan Europa, Mellanöstern och Kaukasus, har genomgått en kontinuerlig utveckling och stärkt sina förbindelser med EU. Om detta vittnar den senaste tidens utveckling på luftfartsområdet och landets roll i inrättandet av den södra gaskorridoren. En ytterligare utveckling av dessa förbindelser skulle gagna båda parter. Den södra gaskorridoren skulle utgöra ett led i att trygga naturgasförsörjningen i EU, eftersom den på ett betydande sätt skulle bidra till att utöka försörjningsvägarna och stimulera konkurrensen på den internationella gasmarknaden. Kommissionen ger Turkiet finansiellt stöd för att vidareutveckla transportnätet i landet, särskilt när det gäller förbindelser för höghastighetståg och modernisering av hamnar. Samtidigt bör Turkiet uppmanas att fördjupa sin gasmarknad och öka likviditeten, liksom flexibiliteten i fråga om kontrakt. Genom denna process kan Turkiet utvecklas till en knutpunkt för energitransporter, vilket kan bidra till ökad energiförsörjningstrygghet.

På västra Balkan har ett regionalt transportnät dragits upp inom ramen för transportobservationsorganet för sydöstra Europa, som fastställer prioriterade projekt av regionalt intresse. Länderna på västra Balkan deltar, tillsammans med EU:s medlemsstater och andra europeiska länder, i avtalet om det gemensamma europeiska luftrummet, som undertecknades 2006. Samarbete på transportområdet planeras också inom ramen för Donaustrategin.

Sedan 2008 har kommissionen förhandlat om att upprätta en transportgemenskap med länderna på västra Balkan, vilket skulle leda till en integrerad marknad för infrastruktur samt sjö- och landtransport och transport på inre vattenvägar. Förhandlingarna har i det närmaste slutförts, men bromsas av meningsskiljaktigheter om Kosovos status. Kommissionen anmodar de berörda parterna att vidta nödvändiga åtgärder för att förhandlingarna snabbt ska kunna slutföras och fördraget undertecknas.

Kommissionen har föreslagit en översyn av EU:s transeuropeiska nät på transportområdet för att förbättra förbindelserna med de länder som omfattas av utvidgnings- respektive grannskapspolitiken⁸.

På *energiområdet* arbetar EU också för en integration av näten, särskilt genom stöd till energigemenskapen, som omfattar EU och dess medlemsstater, hela västra Balkan och vissa

⁸ KOM(2011) 415 slutlig.

grannländer⁹. Genom energigemenskapen, som bygger på EU:s regler för energisektorn, upprättas en öppen och konkurrenskraftig regional marknad som uppmuntrar till investeringar. Energigemenskapens regelverk täcker redan den inre marknaden för energi, energieffektivitet och förnybar energi, samt vissa delar av regelverket rörande miljö, sociala frågor och konkurrens. Det kommer att utvidgas till att utöver elektricitets- och gasmarknaderna omfatta även obligatoriska oljelager.

3. FRAMSTEG I UTVIDGNINGSLÄNDERNA OCH DAGORDNINGEN FÖR 2011–2012

3.1. Västra Balkan

Kroatien

Anslutningsförhandlingarna med Kroatien slutfördes i juni. Detta skedde tack vare att Kroatien under fjolåret uppnådde stängningsriktmärkena på de områden som återstod, bland annat svåra kapitel såsom rättsväsen och grundläggande rättigheter samt konkurrenspolitik. Kroatien har uppnått avsevärda resultat i bekämpningen av korruption, infört ett nytt objektiva och öppet system för utnämning av domare och åklagare, och har betydligt förbättrat genomförandet av bostadsförsörjningsprogram för återvändande flyktingar. Omstruktureringen av skeppsvarv i svårigheter har gått rejält framåt.

Resultatet av anslutningsförhandlingarna kommer att införlivas i ett anslutningsfördrag, som enligt vad Europeiska rådet enades om vid sitt junimöte bör undertecknas före slutet av detta år. Detta bör göra det möjligt för Kroatien att ansluta sig till EU den 1 juli 2013, förutsatt att de nödvändiga ratificeringsförfarandena har slutförts. Kroatien har uppnått en mycket god beredskap för att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap. Landet uppfyller de politiska Köpenhamnskriterierna. Kroatien förväntas uppfylla de ekonomiska kriterierna och de kriterier som avser EU:s regelverk senast den 1 juli 2013. Denna takt måste upprätthållas.

Kroatien måste fortsätta att bygga vidare på de reformer som genomförts och den kapacitet som utvecklats under loppet av anslutningsförhandlingarna. Kommissionen kommer att noga övervaka att Kroatien uppfyller alla sina åtaganden och fortsätter sina förberedelser för att påta sig de skyldigheter som följer av medlemskapet. Övervakningen kommer särskilt att inriktas på de åtaganden som Kroatien har gjort i fråga om rättsväsen och grundläggande rättigheter, rättvisa, frihet och säkerhet samt konkurrenspolitik.

Övervakningen kommer att ske med hjälp av uppdaterade övervakningstabeller, dialogen inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet, sakkunnigbedömningar, det ekonomiska programmet inför anslutningen och rapporter om de offentliga finanserna. Fram till Kroatiens anslutning kommer kommissionen att offentliggöra halvårsvisa bedömningar av genomförandet av landets åtaganden inom ramen för dessa kapitel. En övergripande övervakningsrapport kommer att läggas fram för Europaparlamentet och rådet hösten 2012.

Om Kroatien inte åtgärdar eventuella källor till oro som konstateras under övervakningsprocessen kommer kommissionen vid behov att utfärda skriftliga förvarningar till de kroatiska myndigheterna och eventuellt föreslå rådet att vidta alla lämpliga åtgärder redan före anslutningen. Liksom vid den femte utvidgningen kommer anslutningsfördraget att

⁹ Turkiet deltar som observatör. De grannländer som deltar är Ukraina och Moldavien som fullvärdiga medlemmar och Georgien och Armenien som observatörer.

inhålla en allmän ekonomisk skyddsklausul, en skyddsklausul för den inre marknaden och en skyddsklausul på området rättvisa, frihet och säkerhet.

Kroatien förväntas fortsätta att spela en aktiv roll i det regionala samarbetet på västra Balkan. Kommissionen ser fram emot genomförandet av avtalet om ett skiljeförfarande i gränskonfliktfrågan mellan Slovenien och Kroatien. Kommissionen kommer i enlighet med avtalet att stödja inrättandet av skiljedomstolen och dess verksamhet. Kommissionen välkomnar den kroatiska regeringens uttalande om att stödja de andra länderna i regionen på deras väg mot ett EU-medlemskap, och uppmanar Kroatien att före anslutningen lösa kvarstående olösta bilaterala problem med grannländerna. Samtidigt bör de politiska ledarna undvika uttalanden och åtgärder som kan innebära att vikten av försoning ifrågasätts eller att krigsförbrytelseernas allvarliga karaktär förringas.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Parlamentsvalen i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien i juni hölls i det stora hela i enlighet med internationella normer, och landet har fortsatt de anslutningsinriktade reformerna. Koalitionsregeringen har varit stabil. Landet fortsätter att uppfylla de politiska kriterierna i tillräckligt hög grad. Vissa framsteg har gjorts när det gäller reformerna av parlamentet, domstolsväsendet och den offentliga förvaltningen samt i fråga om respekten för och skyddet av minoriteter, men viktiga utmaningar återstår. Det krävs ytterligare ansträngningar särskilt när det gäller yttrandefriheten i medierna, domarkårens oberoende, reformerna av den offentliga förvaltningen och bekämpningen av korruption. De politiska krafterna måste stärka sitt samarbete.

Landet fortsätter att fullgöra sina åtaganden inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet. Kommissionen håller fast vid sitt förslag om att man ska gå vidare till den andra etappen i associeringen i enlighet med stabiliserings- och associeringsavtalet och uppmuntrar rådet att snarast fatta ett beslut i frågan.

Kommissionen noterar att rådet inte har kunnat följa upp kommissionens rekommendation från 2009 om att inleda anslutningsförhandlingar med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Om landet går vidare till nästa etapp i anslutningsprocessen kommer detta att gynna reformtakten och relationerna mellan de etniska grupperna och ha en positiv inverkan på regionen.

Konflikten mellan Grekland och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien om statens namn är fortfarande olöst efter närmare 20 år. En FN-ledd dialog har pågått sedan 90-talet, och den kompletteras sedan 2009 av bilaterala kontakter, bland annat på statsministernivå. Dessa processer har dock ännu inte lett till några resultat. Det är viktigt att landet upprätthåller goda förbindelser med grannländerna, inklusive en ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på namnfrågan under FN:s överinseende. Kommissionen understryker behovet av att intensifiera ansträngningarna för att nå en lösning intensifieras å det snaraste. Kommissionen påminner också om att åtgärder och uttalanden som kan inverka negativt på landets goda grannförbindelser bör undvikas. Namnfrågan borde ha lösts för länge sedan.

Montenegro

I december 2010 beviljade Europeiska rådet Montenegro status som kandidatland och godkände de sju nyckelprioriteringar för inledandet av anslutningsförhandlingar som fastställdes i kommissionens yttrande om Montenegros ansökan om EU-medlemskap.

Sedan yttrandet antogs har Montenegro gjort goda framsteg när det gäller att uppfylla de politiska Köpenhamnskriterierna, och uppnått på det hela taget tillfredsställande resultat, särskilt när det gäller de nyckelprioriteringar som fastställts. Den rättsliga och institutionella ramen har förbättrats för att stärka parlamentets arbete och ramen för valförfaranden, öka professionalismen och minska politiseringen av den offentliga förvaltningen samt stärka domarkårens oberoende och ansvarsskyldighet, bekämpningen av korruption och organiserad brottslighet, friheten för medierna och samarbetet med det civila samhället. Det krävs dock oförminskade ansträngningar för att fortsätta åstadkomma resultat när det gäller rättsstaten, särskilt med avseende på fall av korruption på hög nivå och organiserad brottslighet. Framsteg har också gjorts i fråga om strategier för att bekämpa diskriminering och för att förbättra situationen för fördrivna personer. Dessa måste nu omsättas i konkreta åtgärder för att minska diskrimineringen av utsatta grupper, däribland fördrivna.

Kommissionen kommer att fästa särskild vikt vid att övervaka Montenegros framsteg i fråga om rättsstaten och bekämpning av diskriminering i syfte att upprätthålla reformtakten på dessa områden och kommer att fortsätta att stödja Montenegro i genomförandet av EU-relaterade reformer.

Albanien

Albaniens inhemska politiska situation har i hög grad präglats av ett fortsatt politiskt dödläge och ytterligare konfrontationer. Våldsamma sammandrabbningar mellan regeringskritiska demonstranter och polis ledde till att fyra personer miste livet och gav upphov till ett ökat misstroende mellan de politiska krafterna och mot vissa statliga institutioner. Även om lokalvalen i maj ansågs vara fria och öppna, var de klart behäftade med brister som måste rättas till. Särskilt tvisten rörande felaktigt nedlagda röstsedlar vid valet av borgmästare i Tirana ökade polariseringen mellan den regerande majoriteten och oppositionen.

Det är nu angeläget att de politiska krafterna i Albanien återupprättar och upprätthåller en politisk dialog på en nivå som möjliggör att viktiga demokratiska institutioner såsom parlamentet kan fungera väl, och att landet gör framsteg mot en EU-integration. De betydande brister som konstaterats vid de två senaste valen visar att det behövs en övergripande valreform. Reformarbetet skulle främjas av extern oberoende rådgivning och ett samförstånd bland de politiska partierna.

De två största politiska partierna har tagit emot EU:s erbjudande om att på ett konstruktivt sätt återuppta arbetet med landets prioriteringar med sikte på en EU-integration. Det är nu viktigt att Albaniens politiska partier engagerar sig i ett strukturerat och kontinuerligt samarbete för EU-inriktade reformer. Det fortsatta arbetet bör inbegripa att man gemensamt ser över och antar handlingsplanen för att ta itu med rekommendationerna i kommissionens yttrande, liksom en tidsplan för viktiga reformer, bland annat i fråga om det parlamentariska arbetet och val.

Allmänt taget har Albanien gjort begränsade framsteg när det gäller att uppfylla de politiska kriterierna för medlemskap och de tolv nyckelprioriteringar för inledandet av anslutningsförhandlingar som fastställs i kommissionens yttrande som antogs av rådet i december 2010. Vissa framsteg har gjorts när det gäller att bekämpa organiserad brottslighet och förbättra behandlingen av frihetsberövade personer i fängelser och i fråga om barnets rättigheter, men framstegen är otillräckliga när det gäller domstolsväsendet, politiken för att bekämpa korruption, äganderätten och förbättrandet av den romska befolkningens levnadsförhållanden samt arbetet för att förbättra de parlamentariska förfarandena och

valförfarandena. Albanien har börjat genomföra en handlingsplan för att ta itu med rekommendationerna i kommissionens yttrande. Det krävs dock ytterligare insatser för att se till att de planerade åtgärderna är effektiva och heltäckande, bland annat genom nära samarbete med oppositionen. Albanien måste göra oförminskade ansträngningar och uppnå påtagliga framsteg i alla dessa frågor innan kommissionen kan rekommendera att Albanien ges status som kandidatland och att förhandlingar om en EU-anslutning inleds.

Albanien har fortsatt det smidiga genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet. I december 2010 beviljades viseringsfritt tillträde till Schengenområdet för landets medborgare, tack vare de tillfredsställande resultaten i dialogen om liberalisering av viseringsbestämmelserna.

Kommissionen har åtagit sig att fortsätta stödja Albanien i dess strävan att genomföra EU-inriktade reformer och uppfylla nyckelprioriteringarna i yttrandet.

Bosnien och Hercegovina

I Bosnien och Hercegovina vittnar fortfarande politikernas handlingar om avsaknaden av gemensam syn på landets allmänna framtida inriktning och institutionella struktur. Samförstånd har inte nåtts om hur institutionernas funktion ska kunna säkras och förbättras, samtidigt som de konstituerande folkens intressen tillvaratas, särskilt med tanke på landets EU-ambitioner som stöds av en stor del av befolkningen. Inrättandet av verkställande och lagstiftande myndigheter efter valen i oktober 2010 måste slutföras genom att en regering bildas på statlig nivå. Denna betydande försening har hindrat välbehövliga reformer som skulle göra det möjligt för Bosnien och Hercegovina att göra ytterligare framsteg på vägen mot en EU-anslutning. Anslutningsprocessen kräver fungerande institutioner på alla nivåer och en effektiv samordningsmekanism som gör att landet kan tala med en röst i samarbetet med EU.

Den allmänna reformtakten har följaktligen varit mycket begränsad. Vissa resultat har uppnåtts, som bland annat har medfört att landets medborgare beviljades viseringsfritt tillträde till EU i december 2010. I juni enades landets ledare om att inleda en strukturerad dialog om rättsliga frågor med EU inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen, med målet att säkerställa ett oberoende, effektivt, opartiskt och ansvarigt rättsväsende.

Efterlevnaden av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna är ett väsentligt krav i interimsavtalet och stabiliserings- och associeringsavtalet. Den ihållande eftersläpningen när det gäller att anpassa konstitutionen enligt ett beslut av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna om etnisk diskriminering när det gäller representation i landets institutioner utgör en källa till allvarlig oro i detta hänseende¹⁰. En trovärdig process måste inledas för att följa detta beslut och en lag på statlig nivå om statligt stöd måste antas. Framsteg måste också göras när det gäller att anta en lag på statlig nivå om folkräkning och påskynda reformer för att underlätta landets EU-integrationsprocess. För att åstadkomma finanspolitisk hållbarhet är antagandet av en övergripande finanspolitisk ram en prioritering.

Bosnien och Hercegovinas styre präglas fortfarande av en internationell närvaro med ett verkställande mandat. När det gäller det slutgiltiga fastställandet av staden Brčko's ställning,

¹⁰ Målet Sejdić-Finci mot Bosnien och Hercegovina, december 2009.

som är ett villkoren för att stänga den höga representantens kansli¹¹, har framsteg gjorts i elektricitetsfrågan. Det krävs ytterligare ansträngningar för att uppnå de mål som återstår och att underlätta övergången från ett land med internationellt styre och säkerhet till ett land med inhemska institutioner och fullständigt egenansvar för den politiska och lagstiftande processen, i linje med kraven på ett land som strävar efter ett EU-medlemskap. Övergripande för dessa frågor är behovet av ett stabilt politiskt klimat.

Inledandet av den strukturerade dialogen om rättsliga frågor och erfarenheterna av de reformer som genomfördes under processen för viseringsliberalisering visar hur man ska gå vidare: genom ett europeiskt tillvägagångssätt med dialog och kompromisser och fokus på EU-agendan kommer landet att stegvis kunna övergå från handlingsförlamning och konfrontation till samarbete och från internationell övervakning till en framtid i EU.

EU har stärkt sin roll i Bosnien och Hercegovina, och EU:s första gemensamma representant i Bosnien och Hercegovina har tillträtt. EU kommer att fortsätta att öka sitt stöd för landets institutioner när det gäller att uppnå målen på EU-agendan, i enlighet med rådets slutsatser från mars 2011.

Serbien

Parallellt med detta meddelande har kommissionen antagit sitt yttrande om Serbiens ansökan om EU-medlemskap. Slutsatserna och rekommendationen i yttrandet återges i en bilaga till detta meddelande.

Kosovo

Under en tid präglad av förtida parlamentsval och parlamentets utdragna val av en ny president har få framsteg gjorts när det gäller reformagendan. Valen i sig var behäftade med allvarliga brister, som måste rättas till. Konstitutionsdomstolen spelade en positiv roll genom sitt sätt att fullgöra sitt uppdrag.

Den nya regeringen har visat sitt åtagande att förverkliga Kosovos europeiska perspektiv, bland annat genom oförminskade ansträngningar på områden såsom viseringar och handel, och när det gäller att upprätta ett nationellt råd för EU-integrationen. Det nya parlamentet har nyligen börjat att anta den lagstiftning som behövs för att inleda viktiga reformer. Mycket mer behöver dock göras för att bekämpa organiserad brottslighet och korruption. Den offentliga förvaltningen är svag och genomförandet av reformen av domstolsväsendet utgör fortfarande en utmaning.

Efter antagandet av FN:s generalförsamlings resolution i september 2010 har en EU-stödd dialog mellan Priština och Belgrad inletts. Dialogen syftar till att främja samarbete och framsteg på vägen mot en EU-anslutning och att förbättra befolkningens levnadsvillkor. Den fördes i en allmänt sett konstruktiv anda fram till september och har lett till överenskommelser i flera frågor: fri rörlighet för varor och personer, folkbokföring samt

¹¹ Dessa omfattar fem mål: 1) en godtagbar och hållbar lösning på frågan om rimlig fördelning av egendom mellan staten och andra myndighetsnivåer, 2) en godtagbar och hållbar lösning gällande försvarsmateriel, 3) slutgiltigt fastställande av Brëkos ställning, 4) finanspolitisk hållbarhet och 5) bekräftande av rättstatsprincipen (genom antagande av en nationell strategi för hantering av krigsförbrytelser, en lag om utlännningar och asyl och en nationell strategi för reform av rättsväsendet) samt två särskilda villkor, nämligen 1) undertecknande av stabliserings- och associeringsavtalet, 2) en stabil politisk situation.

fastighetsregister. Dessa konstruktiva ansträngningar måste fortsätta och leda till ytterligare framsteg i normaliseringen av förbindelserna mellan Serbien och Kosovo. De överenskommelser som nåtts måste genomföras i god tro.

Integrationen av Kosovoserberna söder om floden Ibër/Ibar har förbättrats. Kosovoserber deltog i folkräkningen i Kosovo och deras deltagande i de nyligen genomförda allmänna valen ökade. Trots detta kvarstår spänningen mellan folkgrupperna i norra Kosovo och incidenter har ägt rum. Separata serbiska organ, som stöds av Belgrad, motsatte sig folkräkningen och uppmanade till bojkott av de val som anordnades av Kosovos myndigheter. Kommissionen anmodar alla berörda parter i Kosovo att minska spänningarna och samarbeta fullt ut med Eulex.

Den enda möjligheten att få till stånd framsteg i Kosovo är att arbeta för lösningar genom att föra dialog och avstå från unilaterala åtgärder och våld. Kommissionen uppmanar alla parter att ta avstånd från våldet och inte vidta några åtgärder som hotar stabiliteten.

Kosovo delar västra Balkans europeiska perspektiv. I mars lade kommissionen fram sitt förslag till ett ramavtal som gör det möjligt för Kosovo att delta i EU-program, vilket var ett av de nyckelinitiativ som lanserades i meddelandet om Kosovo från 2009¹². Kommissionen kommer att fortsätta stödja Kosovos ansträngningar att nå de andra två centrala målen, nämligen viseringsliberalisering och handelsavtal med EU, och andra reforminsatser som främjar Kosovos europeiska perspektiv. Kommissionen kommer att se över sitt meddelande från 2009 för att se till att Kosovo kan dra ytterligare fördelar av EU-anslutningsprocessen. Kommissionen föreslår att det inleds en strukturerad dialog med Kosovo om rättsstaten. Kommissionen understryker också vikten av att Kosovo lägger fram en övergripande dagordning för norra Kosovo.

3.2. Turkiet

Turkiet spelar en nyckelroll för EU:s säkerhet och välbefinnande på grund av sin dynamiska ekonomi, sin viktiga regionala roll och sitt bidrag till EU:s utrikespolitik och energitrygghet. Turkiet är genom tullunionen redan i stor utsträckning integrerat i EU när det gäller handel och utländska investeringar. Landet har blivit en viktig industriell plattform för flera ledande europeiska företag och är därför en viktig faktor för EU:s konkurrenskraft. Turkiets höga BNP-tillväxt, som uppgick till närmare 9 % år 2010 och förväntas nå 6,1 % i år, liksom landets G-20-medlemskap, ger landet en ytterligare ökad ekonomisk betydelse.

Turkiets bidrag till EU på flera avgörande områden kommer att få full effekt först när landets anslutningsprocess är aktiv och trovärdig. I denna process måste EU:s åtaganden och de fastställda villkoren respekteras.

Det är av största vikt att Turkiet fortsätter sina reformer när det gäller de politiska kriterierna för anslutning. Inrättandet av ett särskilt ministerium för EU-frågor är en uppmanande signal i detta hänseende. Även om landet har gjort avsevärda framsteg under de senaste tio åren, krävs betydande ytterligare ansträngningar för att garantera de grundläggande rättigheterna i praktiken, särskilt yttrandefriheten, kvinnors rättigheter och religionsfrihet. Turkiet antog nyligen lagstiftning om religiösa samfund, som gör det lättare för dessa att återfå konfiskerad egendom. Detta är ett betydande framsteg. Kommissionen är redo att ytterligare bistå Turkiet i

¹² KOM(2009) 534 slutlig.

det fortsatta arbetet med nödvändiga reformer, bland annat en omfattande reform av konstitutionen.

Turkiet håller på att utöka sin diplomatiska verksamhet ytterligare till följd av händelserna i Nordafrika och Mellanöstern. Turkiet är en konstruktiv partner på västra Balkan. I egenskap av stabil stat med demokratiska institutioner, en snabbt växande ekonomi och ett kandidatland som förhandlar om anslutning till EU kan Turkiet spela en viktig roll för att skapa stabilitet och stödja reformer i sina grannländer, som samtidigt är grannländer till EU. EU håller på att ytterligare utveckla sin politiska dialog med Turkiet om utrikespolitiska frågor av gemensamt intresse. I den aktuella situationen är det viktigt att en sådan dialog vidareutvecklas som ett komplement till anslutningsprocessen och kan leda till ökad samordning.

Mot bakgrund av de framsteg som under ledning av FN:s generalsekreterare har nåtts mellan ledarna för den grekiska respektive den turkiska befolkningsgruppen i förhandlingarna om en övergripande lösning på Cypernproblemet uppmanas Turkiet att på ett konkret sätt öka sitt engagemang och bidrag till dessa förhandlingar. En övergripande lösning ligger i alla parter intresse, eftersom den skulle öka stabiliteten i sydöstra Medelhavsområdet, skapa nya ekonomiska möjligheter och ge landets EU-anslutningsförhandlingar, som befinner sig i en kritisk fas, ett kraftigt uppsving.

Kommissionen är bekymrad över de spänningar som under den senaste tiden har förekommit i förbindelserna mellan Turkiet och Cypern. Kommissionen påminner om att rådet har anmodat parterna att undvika alla former av hot, källor till konflikter eller handlingar som skulle kunna inverka negativt på de goda grannförbindelserna och en fredlig lösning av tvister. EU har också poängterat de suveräna rättigheterna för EU:s medlemsstater, t.ex. att ingå bilaterala avtal i enlighet med EU:s regelverk och folkrätten, bland annat FN:s havsrättskonvention. Kommissionen upprepar, i enlighet med rådets och kommissionens ståndpunkter under de senaste åren, att det är avgörande att Turkiet snarast fullgör sin skyldighet att till fullo genomföra tilläggsprotokollet och gör framsteg i riktning mot en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Cypern. Kommissionen anmodar också parterna att undvika alla former av hot, källor till konflikter eller handlingar som skulle kunna inverka negativt på de goda grannförbindelserna och en fredlig lösning av tvister. EU kommer att fortsätta att följa upp och granska framstegen i dessa frågor i överensstämmelse med relevanta rådsbeslut.

Turkiet måste intensifiera sina ansträngningar att lösa kvarstående bilaterala problem, såsom gränstvister, med grannländerna. Grekland har framfört ett betydande antal formella klagomål om att Turkiet har kränkt landets territorialvatten och luftrum, bland annat genom flygningar över de grekiska öarna.

Kommissionen kommer att arbeta för att skapa en ny ”god cirkel” i anslutningsprocessen med Turkiet. En ny och positiv agenda bör utvecklas, med utgångspunkt i en pragmatisk hållning och konkreta åtgärder på områden av gemensamt intresse, en gemensam förståelse när det gäller begränsningar och en strävan efter framsteg i Turkiets anpassning till EU. På så sätt blir det möjligt att utveckla mer konstruktiva och positiva förbindelser.

Agendan bör spänna över ett flertal områden, däribland en intensifiering av dialogen och samarbetet om politiska reformer, viseringar, rörlighet och migration, energi, bekämpning av terrorism, ett utökat deltagande från Turkiets sida i gemenskapsprogram (t.ex. Ett Europa för medborgarna) och vänortsverksamhet samt handel och tullunionen, där syftet är att undanröja befintliga handelshinder, sträva efter en närmare samordning i förhandlingarna om frihandelsavtal och utreda nya sätt att till fullo utnyttja EU:s och Turkiets gemensamma

ekonomiska potential. Kommissionen kommer vid sidan av anslutningsförhandlingarna att utöka sitt samarbete med Turkiet, till stöd för landets ansträngningar att genomföra reformer och anpassa sig till EU:s regelverk, bland annat rörande de kapitel där anslutningsförhandlingar inte kan inledas för närvarande. Kommissionen kommer att fortsätta att underrätta rådet så snart Turkiet anses ha uppnått relevanta riktmärken¹³.

3.3. Island

Island fortsätter att återhämta sig från det finansiella och ekonomiska sammanbrottet 2008–2009. Den politiska situationen har förblivit stabil, även om koalitionsregeringen vid flera tillfällen har satts på prov och stöds av en mindre majoritet än tidigare i parlamentet.

Islands anslutningsprocess har fortsatt och genomgången av Islands lagstiftning håller på att slutföras. Landets redan långtgående integration med EU på en rad olika politikområden utgör en betydande fördel i denna process. Kommissionen beaktar Islands särdrag och önskemål i sin befintliga strategi för anslutningsförhandlingarna, samtidigt som man till fullo värnar om om EU:s principer och regelverk. Ett fortsatt öppet och konstruktivt arbete kommer att leda till lösningar som avspeglar det goda samarbetet mellan EU och de isländska myndigheterna.

Med denna utgångspunkt har anslutningsförhandlingarna om särskilda förhandlingskapitel inletts. Fyra kapitel har öppnats och två har stängts preliminärt. På det hela taget är nivån av anpassning hög för de kapitel som omfattas av EES-avtalet och Schengenavtalet och förhandlingarna kommer därför sannolikt att förlöpa väl. Island måste fortfarande genomföra befintliga förpliktelser, bland annat de som fastställts av Eftas övervakningsmyndighet inom ramen för EES-avtalet.

Upplysningskampanjer har satts igång för att främja en välunderbyggd debatt om Islands anslutningsprocess. EU-anslutningen är fortfarande en kontroversiell fråga på Island. Kommissionen kommer att fortsätta att tillhandahålla stöd när det gäller information och direkta personkontakter.

4. STÖDJA UTVIDGNINGSPROCESSEN

4.1. Finansiellt stöd

Kommissionen tillhandahåller finansiellt och tekniskt stöd till utvidgningsländerna för deras förberedelser för anslutningen. Stödet ges i huvudsak inom ramen för instrumentet för föranslutningsstöd (IPA), med ett totalanslag för perioden 2007–2013 på 11,6 miljarder euro¹⁴.

Sedan 2010 har fokus för kommissionens finansiella stöd ändrats, från stödinsatser till enskilda projekt till ett mer sektorsövergripande synsätt med inriktning på nyckelområden i mottagarlandets reformagenda. Utvidgningsländernas regeringar uppmanas att anta en övergripande och långsiktig politik i prioriterade sektorer, t.ex. rättsliga och inrikes frågor, offentlig förvaltning, utveckling av den privata sektorn, transport, energi, miljö och klimatförändring, social utveckling, jordbruk och landsbygdsutveckling.

¹³ T.ex. kapitel 20 - Företags- och industripolitik och kapitel 21 – Transeuropeiska nät.

¹⁴ Förordning (EG) nr 1085/2006.

I de fleråriga vägledande planeringsdokumenten för perioden 2011–2013 anger centrala sektorer för varje land, enligt den specifika situationen i de enskilda länderna och framstegen i anslutningsprocessen. Särskild uppmärksamhet ägnas bekämpning av korruption, utveckling av det civila samhället och yttrandefrihet. Omkring 10 % av de tillgängliga IPA-medlen kommer att anslås till projekt på västra Balkan och i Turkiet som omfattar flera länder. Kommissionen har i dag antagit sin årliga revidering av den fleråriga vägledande finansieringsramen, för perioden 2012–2013.

I linje med sitt meddelande från juni 2011 *En budget för Europa 2020*¹⁵ håller kommissionen nu på att utarbeta den rättsliga ramen för tillhandahållandet av stöd inför anslutningen inom den följande fleråriga budgetramen för perioden 2014–2020, som en del av en uppsättning instrument på området yttre förbindelser.

Stödet inom ramen för den nuvarande IPA-förordningen har visat sig vara effektivt och ändamålsenligt. Det förslag till ett nytt finansiellt instrument som kommer att läggas fram i december 2011 kommer att bygga på erfarenheterna från genomförandet av det nuvarande instrumentet. Med detta som utgångspunkt kommer det nya instrumentet att omfatta både stöd för uppfyllande av anslutningskriterierna och stöd för socioekonomisk utveckling.

I dialog med mottagarländerna, de andra givarna och det civila samhället och på grundval av de erfarenheter som hittills har gjorts, har kommissionen undersökt hur man kan stärka kopplingen mellan ekonomiskt stöd och de andra prioriteringar som fastställs i utvidgningsstrategin, göra det ekonomiska stödet mer strategiskt, målinriktat och flexibelt och förenkla förfarandena. I detta sammanhang övervägs bland annat en mer långsiktig och övergripande planering av stöd som omfattar alla politikområden, en starkare inriktning på mottagarländernas behov och prioriteringar, belöning för framsteg i anslutningsprocessen, användning av IPA-medel för att dra till sig ytterligare medel från andra givare och den privata sektorn samt en stärkt roll för det civila samhället.

4.2. Viseringsliberalisering och rörlighet

Viseringsfria inresor till EU är av största vikt för medborgarna i alla utvidgningsländer och utgör en del av anslutningsprocessen. Framstegen i riktning mot en liberalisering förutsätter dock att de berörda länderna uppfyller villkor som tryggar EU:s intressen i fråga om inre säkerhet och migrationspolitik.

Island är redan en del av Schengenområdet. När det gäller västra Balkan har kroatiska medborgare alltid kunnat resa in till EU utan visering. Medborgare i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro och Serbien beviljades viseringsfria resor till Schengenområdet i december 2009 och detsamma skedde ett år senare för medborgare i Albanien och Bosnien och Hercegovina.

De nyligen fattade besluten om att avskaffa viseringskraven för medborgare i länderna på västra Balkan grundar sig på att dessa länder har uppnått riktmärkena i de färdplaner som gjorts upp inom ramen för de dialoger om viseringsliberalisering som förts under kommissionens ledning. Dialogerna har fungerat som starka incitament till reformer för att uppnå EU-normer på området rättsliga och inrikes frågor, särskilt när det gäller att stärka den administrativa kapaciteten avseende gränsförvaltning och dokumentssäkerhet, men också för

¹⁵ KOM(2011) 500.

att stärka rättsstaten och bekämpa gränsöverskridande organiserad brottslighet, korruption och illegal migration.

Efter det att viseringskravet avskaffades har vissa EU-medlemsstater dock noterat en betydlig ökning av antalet asylansökningar av medborgare från de berörda länderna, särskilt Serbien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, vilket tyder på att det viseringsfria systemet missbrukas. Kommissionen inrättade därför i januari 2011 en mekanism för övervakning efter liberaliseringen av bestämmelserna, inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen, och inledde en dialog med de berörda länderna för att bedöma det konsekventa genomförandet av reformer och verkningsfulla korrigerande åtgärder. De berörda länderna har sedermera stärkt sina kontroller på plats och satt igång kampanjer för att informera sina medborgare om de rättigheter och skyldigheter som hänger samman med viseringsfritt resande. Kommissionen uppmanar myndigheterna i de berörda länderna att vidta alla ytterligare åtgärder som krävs för att det viseringsfria systemet ska fungera smidigt. För att åtgärderna ska få effekt måste de kompletteras genom ökat stöd och bättre levnadsförhållanden för de mest utsatta av de grupper som berörs, bland annat romerna.

I samband med en omfattande revidering av EU:s viseringspolitik lade kommissionen fram ett utkast till ändring av viseringsförordningen för rådet, som möjliggör ett tillfälligt upphävande av det befintliga viseringsfria systemet för ett tredjeland vid en plötslig tillströmning av personer¹⁶.

En viseringsliberalisering för Kosovo skulle slutföra denna process för västra Balkans vidkommande. I december 2010 bekräftade rådet detta perspektiv för Kosovo, så snart alla villkor har uppfyllts. För att uppfylla dem har Kosovo antagit en rättslig ram för återtagande och undertecknat bilaterala avtal om återtagande med 13 stater i Schengenområdet. Kosovo har också antagit planer för återintegrering och fortsatt att genomföra dem. Kommissionen kommer därför att inleda en viseringsdialog med Kosovo i slutet av året.

EU och Turkiet har börjat stärka sitt *samarbete i viseringsfrågor*, och kommissionen har inlett en dialog med Turkiet om *viseringar, rörlighet och migration*, i enlighet med rådets slutsatser från februari 2011. Processen har börjat att ge resultat både när det gäller utfärdande av viseringar för turkiska resenärer och en lösning på problemet med olaglig invandring till EU, och med hjälp av processen kommer det att fastställas vilka konkreta åtgärder som Turkiet måste vidta för en framtida viseringsliberalisering. Ett viktigt steg i detta sammanhang är att Turkiet vidtar nödvändiga åtgärder för att ett återtagandavtal snabbt ska kunna ingås.

4.3. Information och kommunikation

Allmänhetens stöd är viktigt för att utvidgningspolitiken ska bli en framgång. Medlemsstaternas och utvidgningsländernas myndigheter på nationell, regional och lokal nivå spelar en viktig roll för insatser på informations- och kommunikationsområdet.

Kommissionen har åtagit sig att främja en väl underbyggd offentlig debatt om utvidgningsprocessen, på grundval av användarvänlig, saklig information, i alla typer av medier. Informationen måste främst rikta sig till ungdomar och viktiga opinionsbildare, t.ex. journalister och företrädare för organisationer i det civila samhället och näringslivet.

¹⁶ KOM(2011) 290.

Utbytesprogram mellan parlamenten kan också spela en viktig roll för en välunderbyggd debatt och ömsesidig förståelse för utvidgningsprocessen.

Under den kommande perioden kommer de nästkommande stegen i anslutningsprocessen för utvidgningsländerna att dryftas. Påtagliga resultat är den bästa reklamen för EU:s utvidgningspolitik. Goda exempel är det lyckade resultatet av förhandlingarna med Kroatien, den ekonomiska återhämtningen i Sydösteuropa och de konkreta resultaten i viktiga frågor såsom energiförsörjning eller transportnät. Det är av avgörande betydelse att förklara för allmänheten hur utvidgningsagendan kan hjälpa EU att uppnå sina mål när det gäller den ekonomiska krisen, sysselsättningen, miljön och klimatförändringen, säkerhet och migration, och påskynda reformagendan och förbättra levnadsförhållandena i utvidgningsländerna.

5. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

Mot bakgrund av ovanstående analys framför kommissionen följande **slutsatser** och **rekommendationer**:

1. Syftet för utvidgningspolitiken är att utvidga EU:s område med fred, stabilitet, demokrati och välstånd. Utvidgningen är till nytta för EU som helhet och förbättrar EU:s möjligheter att ta sig an globala utmaningar. I och med att anslutningsförhandlingarna med Kroatien slutfördes i juni gick EU:s utvidgningsprocess in i en ny fas.
2. Utvidgningspolitiken har visat sig vara ett kraftfullt verktyg för samhällelig omvandling. Länder som redan har anslutit sig till EU och länder som är på väg mot ett medlemskap har genomgått avsevärda förändringar tack vare anslutningsrelaterade demokratiska och ekonomiska reformer. Kroatiens utveckling efter att landet slog in på vägen mot anslutning utgör ett nytt bevis på EU:s **omdånande kraft**.
3. I sin utvidgningspolitik, som grundar sig på den förnyade konsensus som antogs av Europeiska rådet i december 2006, tillämpar EU en sträng **villkorlighet** och övervakar framstegen allt noggrannare. Detta leder till att de stater som eftersträvar medlemskap uppnår en god beredskap som gagnar både dem själva och EU.
4. De erfarenheter som gjorts i förhandlingarna med Kroatien kommer att utnyttjas i pågående och framtida förhandlingar. Kommissionen kommer därför att föreslå ett nytt tillvägagångssätt när det gäller frågor som rör rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna samt rättvisa, frihet och säkerhet. Dessa frågor bör tas upp på ett tidigt stadium i anslutningsprocessen och de motsvarande kapitlen öppnas på grundval av handlingsplaner, eftersom de förutsätter att trovärdiga resultat har uppnåtts. Kommissionen kommer under alla stadier av processen att rapportera om framstegen på dessa områden enligt de delmål som fastställs i handlingsplanerna och vid behov ange nödvändiga korrigerande åtgärder. IPA-medel kommer att anslås för att stödja denna process.
5. En **trovärdig utvidgningsprocess**, som erbjuder klara utsikter till medlemskap på grundval av stränga villkor, är avgörande för att gå framåt med reformerna i utvidgningsländerna och ger medborgarna påtagliga resultat redan under ländernas väg mot en EU-anslutning. Villkorligheten för framskridandet mot EU-

medlemskapet ger länderna starka incitament att inleda viktiga reformer. Den är också avgörande för att garantera stöd för utvidgningen i medlemsstaterna.

6. Kroatiens framgångar på vägen mot anslutning tjänar som exempel för de andra utvidgningsländerna. Att det första landet på västra Balkan vinner inträde i EU innebär att regionens europeiska framtid konkretiseras.
7. Att stärka **rättsstatsprincipen** är fortfarande en stor utmaning för de flesta utvidgningsländer och ett avgörande villkor för ett framskridande mot ett EU-medlemskap. Kommissionen fortsätter att prioritera reformer av rättsväsendet och den offentliga förvaltningen liksom bekämpningen av organiserad brottslighet och korruption. Det sker bland annat genom regelbunden övervakning, strukturerad dialog, sakkunnigbedömningar, institutionsuppbyggnad, partnersamverkan och finansiellt stöd.
8. I flera utvidgningsländer har en negativ utveckling noterats i fråga om **yttrandefrihet**. Det är av största vikt att utvidgningsländerna ser till att medielandskapet är öppet och pluralistiskt, vilket möjliggör en kritisk och oberoende journalistik. Kommissionen kommer att nära följa utvecklingen på detta område och ytterligare integrera dessa frågor i anslutningsförhandlingarna, särskilt under kapitlet om rättsväsen och grundläggande rättigheter.
9. Regionalt samarbete, till stöd för försoning och integrering i EU, är ett viktigt inslag i stabiliserings- och associeringsprocessen. Även om man i detta samarbete har gjort framsteg på flera områden fortsätter frågor som mestadels härrör från konflikter i det förflutna att medföra negativa effekter och hota stabiliteten på västra Balkan. Dessa frågor bör lösas snarast. En särskilt brådskande prioritering är att det regionala samarbetet ska omfatta alla parter. Detta bör vara möjligt, oavsett meningsskiljaktigheter om Kosovos status, om alla parter går in för ett konstruktivt och pragmatiskt förhållningssätt.
10. **Bilaterala frågor** måste beslutsamt lösas av de berörda parterna, i en anda av god grannsämja och med hänsyn till EU:s övergripande intressen. Dessa frågor bör tas upp så tidigt som möjligt och får inte bromsa anslutningsprocessen. Blockeringar som hänger samman med bilaterala frågor kan sätta utvidgningsprocessens omdanande kraft på spel. Kommissionen uppmanar de berörda parterna att göra sitt yttersta för att lösa återstående gränskonflikter i enlighet med fastslagna principer och metoder, bland annat genom att vid behov hänvisa frågor till internationella domstolen. Goda grannförbindelser är liksom tidigare av avgörande betydelse. EU är berett att bidra till att finna lösningar och att stödja initiativ på detta område.
11. Viseringsfria inresor till EU är av största vikt för medborgarna i alla utvidgningsländer. När det gäller **viseringsliberalisering** som en del av anslutningsprocessen har det gjorts ytterligare framsteg i och med att viseringstvånget för medborgare från Bosnien och Hercegovina respektive Albanien hävdes i december 2010, eftersom länderna hade uppfyllt de fastställda villkoren. Kommissionen anmodar myndigheterna i länderna på västra Balkan att vidta alla nödvändiga åtgärder mot missbruket av systemet för viseringsfria resor. Kommissionen har för sin del stärkt övervakningen efter liberaliseringen av bestämmelserna genom att inrätta en mekanism för dialog med de berörda länderna och införa åtgärder mot missbruk.

12. När det gäller Kosovos framsteg rörande återtagande och återintegrering av återvändande personer kommer kommissionen i enlighet med rådets slutsatser från december 2010 att inleda en viseringsdialog med Kosovo i slutet av detta år. Med Turkiet har EU stärkt samarbetet i viseringsfrågor och kommissionen har inlett en dialog med landet om viseringar, rörlighet och migration och kommer att fastställa de konkreta åtgärder som Turkiet måste genomföra för att en liberalisering av viseringsbestämmelserna ska vara möjlig. Viktigt är bland annat att Turkiet vidtar nödvändiga åtgärder för att ett återtagandeavtal snabbt ska kunna ingås och träda i kraft.
13. Efter den globala ekonomiska krisen har alla utvidgningsländer nu börjat **återhämta sig ekonomiskt**, men takten varierar. Turkiet har gått ur krisen med en större ekonomi än tidigare, och tillväxten är fortsatt imponerande. Alla utvidgningsländer står dock inför betydande utmaningar. Arbetslösheten är fortsatt hög och stiger i de flesta länder. Budgetkonsolidering, strukturreformer och förbättring av företagsklimatet, bland annat genom att stärka rättsstaten och genomföra reformer av arbetsmarknaden, är viktiga prioriteringar för en hållbar återhämtning och en tillväxt som kommer alla till del. Kommissionen uppmanar därför utvidgningsländerna att i sina reformer utgå från målsättningarna i **Europa 2020**-strategin.
14. I december 2011 kommer kommissionen att lägga fram ramen för tillhandahållande av **finansiellt stöd** inför anslutningen inom den fleråriga budgetramen för 2014–2020. Kommissionen grundar sitt förslag på de positiva erfarenheterna från det nuvarande instrumentet, och stärker kopplingen mellan stödet och prioriteringarna i utvidgningsstrategin, med tonvikt på socioekonomisk utveckling, ökad flexibilitet i stödet och förenklade förfaranden.
15. **Allmänhetens stöd** är viktigt för att utvidgningspolitiken ska bli en framgång. Medlemsstaterna och utvidgningsländernas myndigheter på nationell, regional och lokal nivå spelar en viktig roll för informations- och kommunikationsinsatser i detta sammanhang. Kommissionen har åtagit sig att främja en välunderbyggd offentlig debatt om utvidgningsprocessen, på grundval av användarvänlig, saklig information. Kommissionen uppmuntrar till utveckling av ett aktivt civilsamhälle, eftersom detta är ett viktigt inslag i demokratin, även för att främja en välunderbyggd debatt om EU:s utvidgning.
16. Kommissionen antog ett positivt yttrande om **Kroatiens** anslutning till EU den 1 juli 2013. Anslutningsförhandlingarna har kunnat slutföras tack vare att Kroatien uppnått de återstående stängningsriktmärkena, bland annat för svåra kapitel såsom rättsväsen och grundläggande rättigheter samt konkurrenspolitik. Kroatien måste fortsätta att konsolidera sina reformer, i enlighet med de åtaganden som landet gjort under anslutningsförhandlingarna. Kommissionen kommer att noga övervaka Kroatiens vidare förberedelser för att efter anslutningen påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap. Kroatien förväntas fortsätta att stödja anslutningsprocessen för de övriga länderna på västra Balkan.
17. **Turkiet** är ett viktigt land för Europeiska unionen, med tanke på landets dynamiska ekonomi och viktiga regionala roll. Om detta vittnar den nuvarande regionala och globala politiska och ekonomiska utvecklingen. Turkiet har fortsatt sina EU-relevanta reformer, men det krävs betydande ytterligare ansträngningar bland annat när det gäller att garantera viktiga grundläggande rättigheter.

Anslutningsförhandlingarna har tyvärr inte framskridit på över ett år. Kommissionen kommer att arbeta för en förnyad positiv agenda i förbindelserna mellan EU och Turkiet, med ett fortsatt stöd för reformer, särskilt för en bred konstitutionell reformprocess och ekonomisk integration. Denna agenda skulle kunna omfatta en rad områden av gemensamt intresse, bland annat politiska reformer, utrikespolitisk dialog, anpassning till EU:s regelverk, viseringar, rörlighet och migration, energi, terrorismbekämpning, handel och deltagande i EU-program. Turkiets bidrag till EU kommer att få full effekt först när landet har ett trovärdigt och aktivt anslutningsperspektiv.

Kommissionen är bekymrad över de spänningar som under den senaste tiden har förekommit i förbindelserna mellan Turkiet och Republiken Cypern. Kommissionen påminner om att rådet har anmodat Turkiet att avstå från alla former av hot, källor till konflikter eller handlingar som skulle kunna skada de goda grannförbindelserna och en fredlig lösning av gränstvister. EU har också poängterat de suveräna rättigheterna för EU:s medlemsstater, t.ex. att ingå bilaterala avtal i enlighet med EU:s regelverk och folkrätten, bland annat FN:s havsrättskonvention.

EU har upprepade gånger understrukit att Turkiet med det snaraste måste fullgöra sin skyldighet att på ett fullständigt och icke-diskriminerande sätt genomföra tilläggsprotokollet till associeringsavtalet och göra framsteg i riktning mot en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern. Detta skulle kunna ge anslutningsprocessen ett kraftigt uppsving. EU kommer att fortsätta att följa upp och granska framstegen i frågor som omfattas av förklaringen av den 21 september 2005, i enlighet med rådets relevanta slutsatser. Om framsteg inte görs rekommenderar kommissionen att EU fortsätter att tillämpa de åtgärder som antogs 2006.

18. När det gäller **Cypernfrågan** har ledarna för de grekcyprriotiska och turkcyprriotiska befolkningsgrupperna intensifierat förhandlingarna om en övergripande lösning under FN:s överinseende. Kommissionen stöder kraftfullt deras ansträngningar och tillhandahåller teknisk rådgivning i frågor som ligger inom EU:s behörighet. Kommissionen anmodar båda ledarna att nu göra de kompromisser som behövs för att slutföra förhandlingarna med framgång och anmodar alla berörda parter att fokusera alla ansträngningar och krafter på att få till stånd en övergripande lösning på Cypern. Under den pågående intensiva fasen av Cypernförhandlingarna är det av största vikt att alla berörda parter visar återhållsamhet och gör sitt yttersta för att åstadkomma ett positivt förhandlingsklimat som främjar ett lyckat resultat, och på ett konkret sätt bidrar till en övergripande lösning.
19. Anslutningsprocessen med **Island** har fått vind i seglen och förhandlingarna om enskilda kapitel i EU:s regelverk har inletts. Landets långtgående integration med EU på en rad olika politikområden har visat sig utgöra en betydande fördel i denna process. Kommissionen beaktar Islands särdrag och önskemål, samtidigt som man respekterar den etablerade strategin för anslutningsförhandlingarna och värnar om EU:s principer och regelverk samt förhandlingsramen. Kommissionen kommer att fortsätta att stödja den offentliga debatten om anslutning på Island genom objektiv information om EU-medlemskapet.
20. F.d. jugoslaviska republiken Makedonien fortsätter att uppfylla de politiska kriterierna i tillräckligt hög grad. Vissa framsteg har gjorts när det gäller de

viktigaste reformerna. Betydande utmaningar återstår dock när det gäller att genomföra antagen lagstiftning, garantera yttrandefriheten i medierna, stärka domstolsväsendets oberoende, reformera den offentliga förvaltningen och bekämpa korruption.

Kommissionen upprepar sin rekommendation att förhandlingar om anslutning till Europeiska unionen bör inledas med f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Kommissionen upprepar även sitt förslag om att snarast gå vidare till den andra etappen i associeringen i enlighet med stabiliserings- och associeringsavtalet.

Det är av största vikt att goda grannförbindelser upprätthålls, inklusive en ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på namnfrågan under FN:s överinseende. Det bör undvikas att ytterligare ett år går till spillo.

21. **Montenegro** har med framgång tagit itu med de nyckelprioriteringar som EU fastställde 2010 som förutsättningar för ett inledande av anslutningsförhandlingar. Landet har stärkt det nationella samförståndet om EU-integration. Mot bakgrund av de framsteg som har gjorts anser kommissionen att Montenegro i tillräcklig grad uppfyller kriterierna för medlemskap, särskilt de politiska Köpenhamnskriterierna. Det är dock av största vikt att reformtakten upprätthålls, med särskilt fokus på genomförandet av lagstiftningen och politiken avseende rättsstaten. Kommissionen har därför för avsikt att föreslå att man i Montenegros fall tillämpar det nya tillvägagångssätt som avses i punkt 4 vid förhandlingarna om kapitlen om rättsväsen och grundläggande rättigheter samt rättvisa, frihet och säkerhet.

Mot bakgrund av dessa överväganden och med beaktande av rådets slutsatser från december 2010 rekommenderar kommissionen att anslutningsförhandlingar inleds med Montenegro.

22. Under det senaste året har **Albaniens** inhemska politiska situation i hög grad präglats av det politiska dödläget mellan den styrande majoriteten och oppositionen och av ytterligare konfrontationer. De politiska krafterna i Albanien måste nu snarast bygga vidare på de senaste positiva signalerna och återuppta och upprätthålla den politiska dialogen på en nivå som möjliggör att viktiga demokratiska institutioner kan fungera, att ramen för valförfaranden förbättras och att viktiga reformer genomförs. Kommissionen uppmanar nyckelaktörerna att gemensamt fastställa konkreta metoder för att överbrygga interna meningsskiljaktigheter i landet för att Albaniens europeiska perspektiv ska kunna förverkligas.

23. Kommissionen har i dag lagt fram sitt yttrande om **Serbiens** ansökan om medlemskap. Mot bakgrund av de framsteg som Serbien hittills har gjort rekommenderar kommissionen att Europeiska rådet beviljar Serbien status som kandidatland, förutsatt att Serbien återupptar dialogen med Kosovo och snabbt går vidare med att i god tro genomföra de överenskommelser som hittills har nåtts.

Serbien är på god väg att i tillräcklig utsträckning uppfylla de politiska kriterier som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993 och de villkor som fastställts i samband med stabiliserings- och associeringsprocessen, förutsatt att framstegen fortsätter och att man kan finna praktiska lösningar på problemen rörande Kosovo.

Kommissionen rekommenderar därför att förhandlingar om anslutning till Europeiska unionen inleds med Serbien så snart landet gör ytterligare betydande framsteg när det gäller att uppfylla följande nyckelprioritering:

- Ytterligare åtgärder för att normalisera förbindelserna med Kosovo i enlighet med de villkor som har fastställts i samband med stabiliserings- och associeringsprocessen, genom att till fullo respektera principen om ett regionalt samarbete som omfattar alla, till fullo respektera bestämmelserna i fördraget om energigemenskapen, finna lösningar när det gäller telekommunikationer och ömsesidigt godkännande av examensbevis, genom att fortsätta att i god tro genomföra alla överenskommelser som nåtts, och genom att aktivt samarbeta med Eulex så att det kan utöva sina befogenheter i alla delar av Kosovo.

Kommissionen kommer att lägga fram en rapport om Serbiens genomförande av denna nyckelprioritering så snart tillräckliga framsteg har gjorts.

24. EU kommer att fortsätta att arbeta för en **dialog mellan Belgrad och Priština**, i syfte att främja samarbete, få till stånd framsteg på vägen mot EU och förbättra människors levnadsförhållanden. Dialogen har visat sig vara ett värdefullt redskap för att ta upp olikheterna i synsätt mellan de två parterna och har lett till flera avtal, bland annat om fri rörlighet för personer och varor och om folkbokföring och fastighetsregister.
25. I **Kosovo** har året präglats av utdragna valprocesser, och framstegen i fråga om reformagendan har varit begränsade. Presidenten och regeringen har visat sitt engagemang för Kosovos europeiska perspektiv. Detta har lett till vissa inledande reformer. Stora utmaningar återstår när det gäller organiserad brottslighet och korruption, samt förstärkningen av den offentliga förvaltningen. Kommissionen föreslår att en strukturerad dialog om rättsstatsprincipen inleds med Kosovo, i syfte att ta itu med utmaningarna och stödja en reform av rättsväsendet.

Integrationen av Kosovoserberna har förbättrats i södra Kosovo, men spänningarna har ökat i norr. Befolkningen i norra Kosovo behöver också komma i åtnjutande av det europeiska perspektivet. Kommissionen understryker därför vikten av att Kosovo lägger fram en övergripande dagordning för norra Kosovo.

Kommissionen kommer i enlighet med sitt meddelande från 2009 att fortsätta att stödja Kosovos ansträngningar att förverkliga sitt europeiska perspektiv, särskilt när det gäller viseringar, ett handelsavtal och Kosovos deltagande i EU-program. Kommissionen kommer därför att se över sitt meddelande från 2009 för att se till att Kosovo kan dra ytterligare fördelar av EU-anslutningsprocessen. Kommissionen uppmuntrar till insatser för att övervinna de hinder för utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Kosovo som beror på meningsskiljaktigheter om Kosovos status.

26. I **Bosnien och Hercegovina** fortsätter det politiska och institutionella dödläget, vilket blockerar statens verksamhet och genomförandet av EU-relaterade reformer. Att bilda en regering på statlig nivå är en brådskande prioritering för att åstadkomma en verklig statlig förvaltning. För att Bosnien och Hercegovina ska kunna göra framsteg på vägen mot en EU-anslutning måste landet ändra sin konstitution i enlighet med ett beslut av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna för

att avskaffa etnisk diskriminering i fråga om representation i statliga institutioner, samt anta en lag om statligt stöd. Någon lag om folkräkning har ännu inte antagits. Landets engagemang i en strukturerad dialog om rättsliga frågor inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen visar vägen framåt, genom dialog och kompromisser och med fokus på EU-agendan.

Det är av största vikt att landet gör framsteg i riktning mot att uppnå de mål och uppfylla de villkor som fastställts för stängningen av den höga representantens kansli. Utnämningen av EU:s första gemensamma representant i Bosnien och Hercegovina innebär en förstärkning av EU:s närvaro och stöd till landet på dess väg från internationell övervakning till en framtid i EU, i linje med rådets slutsatser från mars 2011.

27. EU:s utvidgningspolitik har lett till djupgående **demokratisk och ekonomisk omvandling** i de länder som strävar efter anslutning. Resultaten under det gångna året understryker betydelsen av en trovärdig utvidgningspolitik. I de fall där den politiska viljan och engagemanget för att nå konkreta resultat saknas eller inte räcker till går anslutningsprocessen däremot inte framåt och riskerar att stagnera. Genomförandet av svåra reformer gör utvidgningsländerna stabila, bättre förberedda och mer välmående, samtidigt som det för dem närmare EU.

BILAGA 1

Slutsatser och rekommendationer i kommissionens yttrande om Serbiens ansökan om medlemskap

Mot bakgrund av de betydande reformerna under de senaste åren har Serbien gjort avsevärda framsteg i arbetet med att uppfylla de kriterier som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993 avseende stabila institutioner som en garanti för demokratin, rättsstaten, mänskliga rättigheter och respekten för och skyddet av minoriteter, och de villkor som fastställts i samband med stabilitets- och associeringsprocessen. Serbien har en övergripande, konstitutionell, rättslig och institutionell ram som på det hela taget överensstämmer med europeiska och internationella standarder. Parlamentets lagstiftningsverksamhet har blivit mycket effektivare under den nuvarande mandatperioden. Den rättsliga och institutionella ramen för rättsstaten är övergripande, bland annat när det gäller bekämpning av korruption och organiserad brottslighet, och de första resultaten har nåtts på dessa områden. Den rättsliga ramen för skyddet av mänskliga rättigheter och minoriteter är väl utvecklad och genomförandet av den har inletts. I samarbetet med ICTY har Serbien nått en fullt tillfredsställande nivå och landet har intagit en allt aktivare roll när det gäller att främja försoning i regionen. Serbien har samtyckt till och deltagit i en dialog med Kosovo för att underlätta levnadsvillkoren för befolkningen, vilket har lett till flera avtal (fri rörlighet för personer och varor, folkbokföring, fastighetsregister) och Serbien har vidtagit inledande åtgärder för att genomföra avtalen.

När det gäller de ekonomiska kriterierna har Serbien tagit viktiga steg i riktning mot en fungerande marknadsekonomi och uppnått en viss grad av makroekonomisk stabilitet trots den globala ekonomiska och finansiella krisen. Ytterligare ansträngningar måste dock göras för att omstrukturera ekonomin och förbättra affärsklimatet, särskilt genom att stärka rättsstaten och minska byråkratin, öka konkurrensen och den privata sektorns roll samt komma tillrätta med stelheter på arbetsmarknaden. För att kunna klara av konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen på medellång sikt måste Serbien genomföra strukturella reformer för att uppgradera ekonomins produktionskapacitet och skapa ett klimat som främjar ökade utländska investeringar.

Serbien har uppnått ett positivt resultat när det gäller att genomföra landets skyldigheter inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet och interimsavtalet.

Serbien skulle på medellång sikt kunna vara i stånd att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap på nästan alla EU-regelverkets områden, förutsatt att anpassningsprocessen fortsätter och att ytterligare ansträngningar görs för att säkerställa genomförandet och efterlevnaden av lagstiftningen. Särskild uppmärksamhet måste ägnas områdena jordbruk och landsbygdsutveckling, rättsväsendet och grundläggande rättigheter, rättsliga frågor, frihet och säkerhet och finansiell kontroll. Full överensstämmelse med EU:s regelverk på områdena miljö och klimatförändring kan dock uppnås först på lång sikt och skulle kräva höjda investeringsnivåer.

På grundval av preliminära uppskattningar skulle Serbiens anslutning ha en begränsad sammantagen inverkan på Europeiska unionens politik och skulle inte påverka unionens förmåga att upprätthålla och fördjupa sin egen utveckling.

Mot bakgrund av de framsteg som Serbien hittills har gjort rekommenderar kommissionen att rådet beviljar Serbien status som kandidatland, förutsatt att Serbien återupptar dialogen med

Kosovo och snabbt går vidare med att i god tro genomföra de överenskommelser som hittills har nåtts.

Serbien är på god väg att i tillräcklig utsträckning uppfylla de politiska kriterier som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn 1993 och de villkor som fastställts i samband med stabiliserings- och associeringsprocessen, förutsatt att framstegen fortsätter och att man kan finna praktiska lösningar på problemen rörande Kosovo.

Kommissionen rekommenderar därför att förhandlingar om anslutning till Europeiska unionen inleds med Serbien så snart landet gör ytterligare betydande framsteg när det gäller att uppfylla följande nyckelprioritering:

- Ytterligare åtgärder för att normalisera förbindelserna med Kosovo i enlighet med de villkor som har fastställts i samband med stabiliserings- och associeringsprocessen, genom att till fullo respektera principen om ett regionalt samarbete som omfattar alla, till fullo respektera bestämmelserna i fördraget om energigemenskapen, finna lösningar när det gäller telekommunikationer och ömsesidigt godkännande av examensbevis, genom att fortsätta att i god tro genomföra alla överenskommelser som nåtts, och genom att aktivt samarbeta med Eulex så att det kan utöva sina befogenheter i alla delar av Kosovo.

Kommissionen kommer att lägga fram en rapport om Serbiens genomförande av denna nyckelprioritering så snart tillräckliga framsteg har gjorts.

Serbien uppmanas att bibehålla takten i reformerna i riktning mot att i tillräckligt hög grad uppfylla kriterierna för medlemskap, med särskild hänsyn till rättsstaten, och att fortsätta sitt konstruktiva engagemang för regionalt samarbete och för stärkta förbindelser med grannländerna. Genomförandet av interimsavtalet och av stabiliserings- och associeringsavtalet, från och med dess ikraftträdande, förväntas fortsätta. Kommissionen kommer att fortsätta att stödja dessa ansträngningar genom finansieringsinstrumentet IPA.

BILAGA 2

Slutsatser om Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro, Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo¹⁷, Turkiet och Island.

Kroatien

Anslutningsförhandlingarna med Kroatien slutfördes i juni 2011, sedan landet uppfyllt de återstående stängningsriktmärkena. Nu måste Kroatien bygga på den höga grad av anpassning som man uppnått och inrikta sig på det arbete som återstår före anslutningen. Denna framstegsrapport är en del av kommissionens övervakning av Kroatiens fullgörande av alla de åtaganden som landet gjort i anslutningsförhandlingarna och dess fortsatta förberedelser för att efter anslutningen kunna axla det ansvar som medlemskapet innebär.

Kroatien fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna**. Betydande framsteg har gjorts på alla områden, också när det gäller rättsstatsprincipen, och resultaten börjar bli påtagliga. Fortsatta ansträngningar krävs för att befästa dessa resultat.

Demokratin och rättsstaten har stärkts ytterligare. *Regeringen* och *parlamentet* har fortsatt att fungera väl. När det gäller reformen av den *offentliga förvaltningen* krävs det ytterligare ansträngningar för att befästa ett effektivt genomförande av den rättsliga ramen i syfte att slutföra uppbyggandet av en modern, pålitlig, avpolitiserad och medborgarinriktad offentlig förvaltning.

Kroatien har gjort goda framsteg i fråga om *domstolsväsendet*. Ny lagstiftning har ytterligare stärkt domstolsväsendets oberoende och många åtgärder har vidtagits för att öka dess effektivitet. Ett nytt system för utnämning av tjänstemän inom *domstolsväsendet* har införts. Vissa utmaningar återstår, särskilt behovet av att ytterligare öka domstolsväsendets effektivitet, och att se till att de nya åtgärder som rör dess oberoende, opartiskhet och ansvarsskyldighet genomförs i praktiken. Framsteg har gjorts när det gäller att hantera krigsförbrytarrättegångar på ett opartiskt sätt. De fyra specialiserade avdelningarna för krigsförbrytelser har fått exklusiv behörighet för alla nya mål och deras roll bör ytterligare stärkas i pågående mål. Justitieministeriet har antagit en strategi för att ta itu med straffrihet, särskilt i ärenden där offren var etniska serber eller de påstådda gärningsmännen ingick i de kroatiska säkerhetsstyrkorna.

Betydande framsteg har gjorts i *kampen mot korruption*. Ansträngningarna för att bekämpa korruptionen har påskyndats och har lett till positiva resultat. Lagstiftningen har förbättrats och de berörda myndigheterna har stärkts. Resultaten när det gäller effektiv handläggning av korruptionsmål måste bli bättre, särskilt i fråga om korruption på hög nivå och lokal nivå, och i fråga om mål som rör offentlig upphandling och domstolsväsendet. Ytterligare erfarenhet krävs när det gäller det praktiska genomförandet av den nyligen antagna förebyggande rättsliga ramen och genomförandestrukturerna måste stärkas ytterligare.

Respekten för de mänskliga rättigheterna har fortsatt att vara generellt god och ytterligare framsteg har gjorts på områdena **mänskliga rättigheter och skyddet för minoriteter**. Kroatien har fortsatt att vidta olika åtgärder för att öka allmänhetens medvetenhet om och skyddet för de mänskliga rättigheterna. När det gäller *tillgången till rättslig prövning* har genomförandet

¹⁷ Enligt FN:s säkerhetsråds resolution 1244.

av lagen om rättshjälp fortsatt att förbättras, särskilt genom förenklade förfaranden. I fråga om *fångvårdssystemet* har arbetet fortsatt med att bygga ut befintliga anläggningar för frihetsberövande och behandling, men de kroatiska fångelserna är fortfarande överbelagda. När det gäller *misshandel* har ombudsmannen fått fortsatta klagomål som gäller polisens bruk av överdrivet våld, vilka måste följas upp på lämpligt sätt.

Yttrandefrihet, inbegripet frihet för och pluralism inom medierna, är en del av kroatisk lagstiftning och respekteras överlag. Ytterligare framsteg har gjorts i fråga om öppenheten när det gäller medieäggande, men bara begränsade framsteg när det gäller att utreda fall från tidigare år av trakasserier mot journalister som arbetar med mål om korruption och organiserad brottslighet. Dock har bara ett fåtal nya fall rapporterats. Utvecklingen av den undersökande journalistiken hämmas särskilt av ekonomiska påtryckningar. Det kvarstår problem med politisk inblandning på lokal nivå. *Mötesfriheten* måste få fortsatt uppmärksamhet när det gäller hanteringen av demonstrationer.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller *kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan könen*. Kvinnornas ställning på arbetsmarknaden har dock inte förändrats nämnvärt och andelen arbetslösa kvinnor fortsätter att vara hög. Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *barns rättigheter*. Barnombudsmannen har blivit mer aktiv i ärenden där våld mot barn inte hanterats korrekt av de berörda myndigheterna.

Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *integration av socialt utsatta grupper och personer med funktionshinder*. Kapaciteten för ombudsmannen för personer med funktionshinder håller på att stärkas. Kriterierna för att fastställa förmåner tillämpas inte på ett rättvist sätt och den lagstiftning som reglerar specifika rättigheter är uppsplittrad. Övergången från institutionsvård till lokalt förankrade vårdtjänster har skett långsamt. *De fackliga rättigheterna* respekteras överlag.

Kroatien har börjat uppvisa resultat när det gäller genomförandet av *lagen mot diskriminering* och lagstiftningen om hatbrott. Ett antal åtgärder för att öka medvetenheten har genomförts och byrån för ombudsmannen för de mänskliga rättigheterna håller på att förstärkas. De brottsbekämpande organen har inlett ett antal mål med stöd av lagstiftningen om hatbrott. Resultaten måste dock utvecklas ytterligare och man måste ta itu med homofobiska och främlingsfientliga uppfattningar i samhället.

Vissa framsteg har gjorts vad beträffar *respekten för och skyddet av minoriteter och minoriteters rättigheter*. Fortsatta offentliga uttalanden på hög nivå har gjorts om engagemang för minoriteters rättigheter, varvid minoriteternas plats i det kroatiska samhället har bekräftats. Finansieringen av minoritetsorganisationer har säkerställts. Polisutredningarna av angrepp mot minoriteter har förbättrats. Åtgärder har vidtagits för att förbättra genomförandet av de bestämmelser om sysselsättning i den konstitutionella akten som rör de nationella minoriteternas rättigheter. En plan för minoriteters sysselsättning har antagits och måste nu genomföras. Kroatien måste dock fortsätta att främja en anda av tolerans mot minoriteter, särskilt kroatiska serber. Det finns fortfarande fall av diskriminering, särskilt i den offentliga sektorn på lokal nivå. Utbildningen av den romska minoriteten, särskilt på förskolenivå, har förbättrats. Förbättringen av infrastrukturen i vissa romska bosättningar har fortsatt. Problem kvarstår med den romska befolkningsgruppens deltagande i utbildningssystemet. Romerna skulle kunna utnyttja åtgärder till förmån för dem på ett bättre sätt. Tillgången till fullgoda bostäder, socialt skydd och hälsovård är fortfarande problematisk för romerna och arbetslösheten är fortsatt extremt hög.

Goda framsteg har gjorts när det gäller *flyktingars återvändande*. Flyktingar fortsätter att återvända till Kroatien. Man har gjort framsteg i bostadsfrågan, särskilt genom att tillhandahålla bostäder inom ramen för bostadsanskaffningsprogrammen för återvändande. Eftersläpningen i handläggningen av överklaganden mot avslagna ansökningar om återuppbyggnad av bostäder har också minskats. Framsteg har gjorts när det gäller återuppbyggnaden av de återstående fastigheterna. Genomförandet av beslutet om godkännande av pensionsrättigheter har fortsatt. Kroatien måste dock göra framsteg i fråga om att tillhandahålla bostäder till de återstående uppskattningsvis 2 500 personer som ansökt om bostad. Ansträngningarna måste påskyndas när det gäller att skapa ekonomiska och sociala förutsättningar för ett hållbart återvändande för flyktingar.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* fortsätter Kroatien att samarbeta med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty). Regeringens gemensamma arbetsgrupp för alla organ har utforskat betydelsefulla nya möjligheter i sina utredningar som syftar till att lokalisera eller fastställa vad som hänt med de handlingar om användning av artilleri som saknas och som efterfrågats av åklagarämbetet vid Icty. Kroatien har dock inte fullständigt kunnat redogöra för de saknade militära handlingarna. De politiska ledarna bör också undvika att göra uttalanden och vidta åtgärder som skulle kunna ifrågasätta betydelsen av försoning och behovet av att skipa rättvisa genom lagföring av krigsförbrytelser.

Betydande framsteg har gjorts i *processen för att genomföra Sarajevoförklaringen*. Efter mötena i juni och september 2011 nådde Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien enighet i ett antal frågor, inbegripet om en text till en gemensam förklaring som ska undertecknas vid en ministerkonferens i november 2011 i Belgrad.

I juli antog Kroatiens regering en förklaring om att främja europeiska värderingar i sydöstra Europa och översände den till parlamentet för antagande. Förklaringen innehåller ett åtagande från Kroatiens sida om att bilaterala frågor, såsom gränsfrågor, inte ska få hindra kandidatländerns anslutning till EU från det att anslutningsprocessen inleds till dess anslutningsfördraget träder i kraft.

Kroatien har fortsatt att delta aktivt i regionala initiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), Regionala samarbetsrådet och Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). De bilaterala förbindelserna med andra utvidgningsländer, däribland Serbien, och angränsande EU-medlemsstater fortsätter att utvecklas. Men fortsatt uppmärksamhet måste ägnas åt vissa frågor, särskilt samarbetet om utredning och lagföring av krigsförbrytelser. Förbindelserna med *Slovenien* har förbättrats ytterligare i och med att avtalet om ett skiljeförfarande i gränsfrågan har trätt i kraft.

Kroatiens **ekonomi** befann sig fortfarande i recession under 2010 och första kvartalet 2011 trots återhämtningen i EU:s och andra handelspartners ekonomier. Det har dock funnits tecken på ökad ekonomisk verksamhet sedan i våras. Arbetslösheten, underskottet i de offentliga finanserna och skuldsättningen har fortsatt att öka. Den stora utlandsskulden utgör fortfarande en av ekonomins mest sårbara punkter.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** kan det konstateras att Kroatien är en fungerande marknadsekonomi. Landet bör kunna möta konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU, förutsatt att det med beslutsamhet genomför det övergripande reformprogrammet för att minska de strukturella svagheterna.

Det breda politiska samförståndet om de grundläggande villkoren för en marknadsekonomi har bibehållits. Med tanke på de begränsningar som råder har man med hjälp av den makroekonomiska politiken på det hela taget kunnat hantera de utmaningar som hänger samman med recessionen. Centralbanken har lyckats bibehålla växelkursen och den finansiella stabiliteten, och samtidigt vidmakthålla en ackommoderande penningpolitik, eftersom det underliggande inflationstrycket har varit fortsatt lågt. Banksektorn har varit fortsatt motståndskraftig mot chocker. På det finanspolitiska området har myndigheterna ansträngt sig för att begränsa den växande skulden genom att minska utgifterna. Budgetramen för att uppnå finanspolitisk hållbarhet på medellång sikt har förbättrats. Underskottet i bytesbalansen har fortsatt att minska i takt med att exporten har ökat, samtidigt som den dämpade inhemska efterfrågan har hållit importen nere. Vissa framsteg, om än begränsade, har gjorts när det gäller strukturreformer inom ramen för programmet för ekonomisk återhämtning.

Strukturreformerna har dock överlag varit fortsatt långsamma, inte minst avseende privatisering och omstrukturering av förlustbringande företag. Investeringsklimatet har fortsatt att lida av en tung regelbörda, de administrativa beslutens oförutsägbarhet, särskilt på lokal nivå, och av många avgifter som inte är skatter. De planerade reformerna av den mycket inflexibla arbetsmarknaden har blivit snävt avgränsade och den redan låga sysselsättningsgraden och det låga arbetskraftsdeltagandet har sjunkit ytterligare. De sociala transfereringarna, som utgör en relativt stor del av de offentliga budgetarna, är fortfarande inte särskilt välriktade. Med tanke på behovet av att uppnå finanspolitisk hållbarhet på medellång sikt, skulle budgetförloppet kunna förbättras ytterligare. Att effektivisera de offentliga utgifterna är fortfarande en stor utmaning.

När det gäller Kroatiens **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av medlemskapet** har förberedelserna för att landet ska uppfylla EU:s krav fortsatt att gå framåt och anpassningen till EU:s regler har nått långt inom flertalet sektorer. På de flesta områden har det gjorts ytterligare framsteg, inbegripet i fråga om de kapitel där anpassningen redan har kommit långt. På vissa områden krävs ytterligare ansträngningar för att stärka den administrativa kapaciteten för ett korrekt genomförande av EU:s regelverk. Genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet har gått smidigt.

Goda framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för varor*. Anpassningen till EU:s regelverk i detta kapitel är långt framskriden. Det krävs dock ytterligare ansträngningar, särskilt när det gäller de återstående översynerna av den övergripande lagstiftningen och när det gäller produktlagstiftningen enligt den nya och gamla metoden, för att helt anpassa den nationella lagstiftningen till EU:s regelverk.

Fortsatta framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för arbetstagare* och förberedelserna för att tillämpa EU:s regelverk har kommit en god bit på väg. Fortsatt uppmärksamhet måste ägnas åt att stärka den administrativa kapaciteten när det gäller samordningen av de sociala trygghetssystemen.

Ytterligare framsteg har gjorts i fråga om *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster*, där anpassningen till EU:s regelverk i allmänhet är tillfredsställande. Det krävs fortsatt arbete med det ömsesidiga erkännandet av yrkeskvalifikationer samt införlivandet och genomförandet av tjänstedirektivet för att en fullständig anpassning ska uppnås. Den administrativa kapaciteten för tillsynsorganet för posttjänster måste också stärkas ytterligare.

Ytterligare framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för kapital* när det gäller EU:s regelverk om betalningstjänster, liberalisering av kapitalrörelser och bekämpning av penningtvätt. Anpassningen av lagstiftningen har nästan slutförts.

Framstegen har fortsatt på området *offentlig upphandling*. Anpassningen till EU:s regelverk fortlöper planerligt och är snart slutförd. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att anpassa den sekundära lagstiftningen till den nya lagen om offentlig upphandling, och åt att stärka institutionerna i denna sektor genom att erbjuda deras personal fortbildning och yrkesutveckling.

Framsteg kan rapporteras på området *bolagsrätt*. Anpassningen till EU:s regelverk har kommit en god bit på väg. Ytterligare framsteg har uppnåtts på det *immateriellt* området och anpassningen till EU:s regelverk har nått en mycket hög nivå. Allmänhetens medvetenhet om immateriella rättigheter måste ökas ytterligare.

Betydande framsteg har gjorts när det gäller *konkurrenspolitik*, särskilt genom godkännandet av omstruktureringsplanerna för varven. Dock har inga av privatiseringsavtalen undertecknats. En hög nivå av anpassning av lagstiftningen har uppnåtts. Det krävs ytterligare ansträngningar för att fortsätta utvecklingen av konkurrensmyndighetens resultat när det gäller karteller efter den nya konkurrenslagens ikraftträdande.

Goda framsteg har gjorts på området *finansiella tjänster*, både när det gäller anpassning av lagstiftningen och stärkande av den administrativa kapaciteten. Anpassningen har nått en hög nivå.

Kroatien har gjort stora framsteg på området *informationssamhället och medierna* och har uppnått en hög nivå av anpassning till EU:s regelverk. Det krävs ytterligare ansträngningar för att fortsätta liberaliseringen av alla segment i marknaderna för elektronisk kommunikation och främja det offentliga radio- och tv-bolagets oberoende.

Goda framsteg kan rapporteras på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*, särskilt när det gäller att inrätta och genomföra det utbetalande organet och det integrerade administrations- och kontrollsystemet samt när det gäller den gemensamma organisationen av marknaden. Överlag har förberedelserna kommit en god bit på väg. Kroatien måste i oförminskad omfattning fortsätta med betydande ansträngningar på alla dessa områden för att systemen ska fungera fullt ut och uppfylla alla krav. Fortsatta ansträngningar krävs också för att anpassa jordbruksstödsystemet till EU:s regelverk. Kroatien måste utan dröjsmål öka sin förmåga att utnyttja medel för landsbygdsutveckling.

Goda framsteg kan rapporteras på områdena *livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor*, särskilt när det gäller att införliva EU:s lagstiftning och anta genomförandelagstiftning. Införlivandet av lagstiftningen håller på att slutföras i många sektorer. Kroatien måste fortsätta sina ansträngningar i fråga om att modernisera och övervaka anläggningar, inrätta gränskontrollstationer, övervaka sektorn för animaliska biprodukter och stärka sin administrativa kapacitet och kontrollkapacitet.

Kroatien har fortsatt att göra goda framsteg i anpassningen av lagstiftningen till EU:s regelverk när det gäller *fiske*. Överlag har förberedelserna kommit långt. Kroatien måste fortsätta sina ansträngningar när det gäller genomförandet av lagstiftningen särskilt i fråga om förvaltningen av fiskeflottan, inspektion och kontroll samt strukturpolitik.

Ytterligare framsteg har uppnåtts och anpassningsnivån på området *transportpolitik* är god. Det krävs ytterligare ansträngningar, särskilt för att fortsätta arbetet med den andra etappen av avtalet om det gemensamma europeiska luftrummet, slutföra anpassningen av luftfartslagstiftningen och säkerställa att järnvägssäkerhetsmyndigheten och informationssystemet för övervakning av sjötrafik fungerar fullt ut.

Vissa framsteg har gjorts på *energiområdet*, där anpassningen har nått en hög nivå. Det krävs ytterligare ansträngningar, särskilt när det gäller att öppna el- och gasmarknaderna och uppnå EU:s mål i fråga om förnybara energikällor och energieffektivitet. De administrativa förfarandena med anknytning till projekt för förnybar energi måste förenklas och den administrativa kapaciteten stärkas.

Vissa framsteg har gjorts på *beskattningsområdet*. Anpassningen av Kroatiens lagstiftning är mycket god, men vissa ytterligare ansträngningar krävs, främst på området för mervärdesskatt och accisavgifter. Kroatien bör fortsätta att arbeta med förberedelserna för att uppnå IT-samtrafikförmåga.

Vissa framsteg har gjorts på området *ekonomisk politik och penningpolitik* och anpassningen till EU:s regelverk är slutförd på detta område. Det skulle vara fördelaktigt med fortsatta ansträngningar för att förbättra samordningen av den ekonomiska politiken.

Goda framsteg har gjorts på området *statistik*. En god nivå av anpassning har uppnåtts. Ansträngningarna måste fortsätta för att till fullo anpassa den kroatiska statistiken till EU:s krav.

Vissa framsteg har gjorts på området *socialpolitik och sysselsättning*. Nivån på anpassningen med EU:s regelverk är god. Det kvarstår dock vissa luckor i anpassningen av lagstiftningen, bland annat när det gäller införlivandet av direktiv rörande arbetsrätt utanför arbetslagens tillämpningsområde, och på diskriminerings- och jämställdhetsområdena. Tillräcklig uppmärksamhet bör ägnas åt att hantera strukturella svagheter på arbetsmarknaden, samt åt dialogen mellan arbetsmarknadens parter och uppbyggnaden av deras kapacitet. Den administrativa kapaciteten måste fortlöpande stärkas inom alla områden.

Kroatien har gjort vissa framsteg på området *företags- och industripolitik*. Anpassningen till EU:s regelverk i detta kapitel har kommit mycket långt. Ytterligare oförminskade ansträngningar krävs för att förbättra företagsklimatet, genom att minska den administrativa bördan, och när det gäller innovation och kompetens. Anpassningen av definitionen av små och medelstora företag till EU:s regelverk måste slutföras. Ansträngningarna för att omstrukturera varvsindustrin måste fortsätta.

Kroatien har gjort ytterligare framsteg på området *transeuropeiska nät*, där anpassningen till EU:s regelverk har slutförts.

Goda framsteg har gjorts på området *regionalpolitik och samordning av strukturinstrument*. Kroatien har kommit långt när det gäller förberedelserna inför genomförandet av sammanhållningspolitiken på alla områden. Det krävs ytterligare oförminskade ansträngningar för att öka Kroatiens administrativa kapacitet för det framtida genomförandet av sammanhållningspolitiken och för att utveckla en reserv av fullt utvecklade projekt.

Kroatien har gjort betydande framsteg när det gäller *rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna*. Reformen av domstolsväsendet har fortsatt, med antagande av ny lagstiftning

som ytterligare stärker domstolarnas oberoende och en ytterligare minskning av eftersläpningen när det gäller handläggningen av mål. I samband med reformen av domstolsväsendet måste särskild uppmärksamhet ägnas åt domstolarnas effektivitet och det praktiska genomförandet av nya åtgärder rörande domstolsväsendets oberoende, opartiskhet och ansvarsskyldighet. Kroatien har fortsatt att förbättra hanteringen av de mål som avser inhemska krigsförbrytelser. Frågan om straffrihet måste behandlas ingående. Insatserna för att bekämpa korruptionen har påskyndats, och resultaten har varit positiva, särskilt när det gäller förbättringen av lagstiftningen och stärkandet av berörda myndigheter. Resultaten när det gäller effektiv handläggning av korruptionsmål måste utvecklas ytterligare, särskilt i fråga om korruption på hög nivå och lokal nivå, och i fråga om mål som rör offentlig upphandling och domstolsväsendet. Ytterligare erfarenhet krävs när det gäller det praktiska genomförandet av den nyligen antagna förebyggande rättsliga ramen. Skyddet av grundläggande rättigheter har stärkts, men det måste förbättras ytterligare i praktiken, särskilt för minoriteter och flyktingar.

Goda framsteg kan rapporteras på området *rättvisa, frihet och säkerhet*, där anpassningen till EU:s regelverk överlag har kommit långt. Den rättsliga ramen för asyl har stärkts. Uppmärksamhet bör ägnas åt att förbättra integrationen av de personer som beviljas skydd i Kroatien, och åt att skydda olagliga underåriga migranter. Anpassningen till EU:s regelverk för viseringar måste fortsätta. Framsteg har gjorts i fråga om de yttre gränserna. Stärkandet av gränspoliserna har fortsatt med avseende på personal och utrustning. Kroatien måste inrikta sig på att i tid genomföra den reviderade integrerade handlingsplanen för gränsförvaltning. Framsteg har gjorts i fråga om civilrättsligt och straffrättsligt samarbete. Goda framsteg kan också rapporteras i kampen mot organiserad brottslighet och narkotika.

Framstegen på området *vetenskap och forskning* har fortsatt, anpassningen har nått en god nivå, men det krävs fortsatta ansträngningar i fråga om nivån på investeringarna i forskning och i fråga om framstående forskare och deras rättigheter. Vederbörlig hänsyn bör tas till förberedelserna inför Innovationsunionen.

Goda framsteg har gjorts på områdena *utbildning, ungdom och kultur*. Nivån på anpassningen till EU:s regelverk är god. Kroatien har deltagit fullt ut i programmen Livslångt lärande och Ungdom på väg sedan januari 2011. Fortsatt uppmärksamhet måste ägnas åt yrkes- och vuxenutbildningen.

Framsteg har gjorts på *miljöområdet*. På det hela taget håller Kroatien på att slutföra sina ansträngningar när det gäller både anpassningen och genomförandet av lagstiftningen, särskilt på områdena vattenkvalitet och kemikalier. Genomförandet av det horisontella regelverket, och särskilt allmänhetens effektiva deltagande och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, måste förbättras. Det krävs avsevärda ansträngningar för att ytterligare stärka den administrativa kapaciteten, särskilt avseende naturskydd och klimatförändringar. När det gäller klimatförändringen krävs det fortfarande avsevärda ytterligare ansträngningar för att slutföra anpassningen av lagstiftningen och trygga genomförandet, särskilt på områdena luftfart, gratis tilldelning, register och utauktionering.

Vissa framsteg har gjorts på området *konsumentskydd och hälsoskydd*. Anpassningen till EU:s regelverk och förberedelserna på konsumentskyddsområdet har kommit långt. Det krävs oförminskade ansträngningar för att ta itu med de återstående problemen på folkhälsoområdet.

Kroatien har fortsatt att göra goda framsteg på området *tullunionen*. Anpassningen av lagstiftningen på detta område har nått mycket långt och en ytterligare anpassning åstadkoms under perioden. Kroatien har fortsatt att stärka sin administrativa och operativa kapacitet

genom att modernisera sin utrustning för fysiska kontroller och förbättra sin riskanalytiskapacitet. Förberedelserna har också kommit långt på området IT-samtrafikförmåga och bör fortsätta. Ansträngningar krävs för att stärka den administrativa kapaciteten på områdena interna kontroller, kontroller i efterhand och riskhantering.

Kroatien har fortsatt att göra framsteg på området *yttre förbindelser*, där landet har uppnått en hög grad av anpassning och fortsätter att samordna sina ståndpunkter med och anpassa dem till EU:s ståndpunkter i internationella organisationer. Kroatien bör dock öka sina ansträngningar när det gäller att anpassa sina internationella avtal till EU:s regelverk och fortsätta att stärka sin administrativa kapacitet på områdena utvecklingspolitik och humanitärt bistånd.

Kroatien har gjort ytterligare framsteg i fråga om *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*. Landet har fortsatt att delta i flera av EU:s GSFP-uppdrag. Kroatien har nått en hög nivå av anpassning på detta område. Kroatien måste fortsätta att stärka genomförandet av bestämmelserna om vapenkontroll och kontrollen av deras efterlevnad, inbegripet öppenhet när det gäller vapenrelaterad information.

Kroatien har gjort ytterligare framsteg på området *finansiell kontroll*, där landet nu har kommit långt med anpassningen. Det krävs fortsatta insatser för att förbättra den övergripande interna finansiella kontrollen inom den offentliga sektorn och den externa revisionen i Kroatien på central och lokal nivå.

Goda framsteg kan rapporteras på området *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser*. Den administrativa infrastrukturen och förfarandena för förvaltning av systemet för egna medel efter anslutningen är överlag på plats.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna** i tillräckligt hög grad. Landet har fortsatt med de reformer som hänger samman med anslutningen, även om viktiga utmaningar återstår. Parlamentsvalet i juni uppfyllde överlag internationella standarder. Den nya regeringskoalitionen bildades snabbt. Vissa framsteg har gjorts när det gäller domstolsväsendet och den offentliga förvaltningen, särskilt när det gäller den rättsliga ramen. Ytterligare ansträngningar krävs för att säkerställa ett effektivt genomförande, särskilt i fråga om yttrandefriheten i media, reformerna av domstolsväsendet och förvaltningen samt bekämpningen av korruption. Dialogen mellan regeringen och oppositionen måste stärkas för att institutionerna ska fungera smidigt.

Ohrid-ramavtalet, som nu har tio år på nacken, fortsätter att vara en hörnsten för demokratin och rättsstatsprincipen i landet. Vissa framsteg har gjorts när det gäller genomförandet av språklagen, decentralisering och rättvis representation. Fortsatta ansträngningar krävs för att hantera aktuella utmaningar, t.ex. utbildning, och för att garantera harmoniska relationer mellan alla befolkningsgrupper.

Valförfarandena har förbättrats och valet var fritt och välordnat i hela landet. Regeringen måste ta itu med luckorna och fullt ut genomföra slutsatserna och rekommendationerna från OSSE/ODIHR:s valövervakningsuppdrag. Parlamentet måste få ökade resurser för att det ska kunna fylla sin funktion. Oppositionens bojkott hämmade parlamentets arbete från januari fram till valet. Sedan valet har oppositionen deltagit i det nya parlamentet. Vissa framsteg har gjorts när det gäller reformen av parlamentet. Framsteg har gjorts när det gäller

genomförandet av språklagen och arbetsordningen. Den politiska dialogen måste stärkas ytterligare.

Regeringskoalitionen har kommit tillrätta med svårigheterna och stärkt sitt interna samarbete. Den nya regeringen har gett ny fart till EU-reformprocessen. I fråga om den lokala förvaltningen måste den ekonomiska ramen för tillhandahållande av lokala tjänster präglas av större öppenhet och rättvisa.

Framsteg har gjorts när det gäller ramen för den offentliga förvaltningen genom inrättandet av ett ministerium med ansvar för reform av den offentliga förvaltningen. Man har utvecklat e-förvaltningstjänsterna i syfte att förbättra tillhandahållandet av tjänster till medborgarna. Begränsade framsteg har dock gjorts när det gäller det övergripande genomförandet av reformerna. Det krävs avsevärda ytterligare ansträngningar, särskilt när det gäller rekryteringsstrategin och respekten för principerna om den offentliga förvaltningens öppenhet, professionalism och oberoende. Ändringarna av lagen om allmänna administrativa förfaranden garanterar inte ett effektivt tillhandahållande av administrativa tjänster och skydd för medborgarna.

Ett omfattande lagstiftningspaket har antagits för att stärka domstolsväsendets effektivitet. Delar av paketet kommer att träda i kraft mellan 2012 och 2015. En hög förvaltningsdomstol har inrättats, vilket fyller en lucka i rättsväsendet. Justitieministerns rösträtt i det rättsliga rådet har avskaffats i syfte att stärka domstolsväsendets oberoende. Det krävs ytterligare åtgärder för att förbättra oberoendet och professionalismen i praktiken, särskilt genom rekryteringsmetoderna. Genomförandet av tidigare reformer måste stärkas.

Ytterligare ändringar har gjorts av den rättsliga ramen för politiken för korruptionsbekämpning. Man har tagit itu med Greco-rekommendationerna och en systematisk kontroll av deklARATIONERNA av tillgångar har inletts. När det gäller att hantera fall av korruption på hög nivå har goda resultat ännu inte uppnåtts och kontrollen av deklARATIONERNA av intressekonflikter måste systematiseras. Insynen i de offentliga utgifterna och i finansieringen av politiska partier är fortfarande otillräcklig. Korruptionen är fortfarande allmänt utbredd på många områden och fortsätter att utgöra ett allvarligt problem.

De rättsliga och institutionella ramarna för **mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter** har överlag inrättats. De *medborgerliga och politiska rättigheterna* respekteras i allmänhet och begränsade ytterligare framsteg har gjorts. Vissa fängelser har renoverats men landet har ännu inte utvecklat en effektiv nationell strategi för fängvårdssystemet. Brister återstår när det gäller att bekämpa straffriheten inom de brottsbekämpande organen. En dialog har inletts om allvarliga betänkligheter när det gäller bristen på yttrandefrihet inom medierna. Redaktörer och journalister har rapporterat om ökade politiska påtryckningar och hotelser. Stängningen, efter anklagelser om skatteflykt, av en större tv-kanal och tre tidningar som är kritiska mot regeringen har väckt oro över proportionaliteten och selektiviteten i förfarandet, som minskar mångfalden i medielandskapet. I detta sammanhang är det lätt att påverka journalister och redaktionella strategier, vilket leder till omfattande självzensur. Det offentliga radio- och tv-bolaget fyller inte sin lagstadgade funktion.

De *ekonomiska och sociala rättigheterna* är i stort sett på plats, och vissa ytterligare framsteg har gjorts. Nya kriterier för ett representativt deltagande av arbetsmarknadens parter har tillämpats. Nationella rådet för förebyggande av ungdomsbrottslighet och rådet för skydd mot diskriminering har inlett sin verksamhet. Lagen mot diskriminering har ännu inte helt

anpassats till EU:s regelverk. Detta gäller särskilt diskriminering på grund av sexuell läggning. Kommissionen för kampen mot diskriminering måste stärkas.

Vissa framsteg har gjorts på området *kulturella rättigheter och minoriteter*. Tioårsjubileet av Ohrid-ramavtalet gav en bra möjlighet till en fördjupad dialog mellan befolkningsgrupperna i landet. Republikens president och premiärminister deltog båda i evenemang till åminnelse av denna milstolpe. I parlamentet har framsteg gjorts när det gäller genomförandet av språklagen. Den etniska albanska befolkningsgruppens representation i den offentliga förvaltningen motsvarar dess andel av befolkningen och representationen av de romska och turkiska folkgrupperna har ökat. Integrationen av romerna i utbildningssystemet har förbättrats, med ökad inskrivning i den sekundära utbildningen och universitetsutbildningen. Det krävs fortsatta insatser för att skapa förtroende, särskilt på områdena utbildning, kultur och språk. Romerna lever fortfarande under mycket svåra förhållanden och utsätts för diskriminering.

När det gäller **regionala frågor och internationella förpliktelser** har landet fortsatt att till fullo samarbeta med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty). I juli antog parlamentet en autentisk tolkning av amnestilagen enligt vilken amnestin bör omfatta de misstänkta i alla mål som inte handläggs av Icty. När det gäller Internationella brottmålsdomstolen överensstämmer det bilaterala avtalet med Förenta staterna om immunitet inte med EU:s gemensamma ståndpunkt och vägledande principer. Landet måste anpassa sig till EU:s ståndpunkt.

Landet har fortsatt att delta aktivt i regionala samarbetsinitiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), Regionala samarbetsrådet och Centraleuropeiska frihandelsområdet (Cefta).

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien är en aktiv partner i regionen och har fortsatt att utveckla förbindelser med grannländerna och andra utvidgningsländer. Förbindelserna med Grekland har fortsatt att påverkas negativt av den olösta namnfrågan. Landet fortsätter att delta i förhandlingar, under FN:s överinseende samt genom direkta möten mellan premiärministrarna, för att hitta en lösning. Åtgärder och uttalanden som kan inverka negativt på landets goda grannförbindelser bör undvikas. Det är fortfarande av central betydelse att upprättbehålla goda grannförbindelser, inklusive en ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på namnfrågan under FN:s överinseende.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har förbättrat sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**. Landet har gjort vissa framsteg när det gäller att uppfylla prioriteringarna i partnerskapet för anslutning. Det finns dock fortfarande stora brister i genomförandet och det effektiva verkställandet av lagstiftningen. Det saknas lämpliga mänskliga och ekonomiska resurser för att fullt ut genomföra EU:s regelverk.

F.d. jugoslaviska republiken Makedoniens **ekonomi** började återhämta sig under andra halvan av 2010, med stöd av yttre efterfrågan och ökade investeringar, särskilt i byggsektorn. I slutet av 2010 kom regeringen överens med IMF om en förebyggande kreditlina. Den bör stärka de internationella marknadernas förtroende. Strukturereformerna har fortsatt. Den höga strukturella arbetslösheten, särskilt bland unga och lågutbildade, är dock fortsatt ett stort bekymmer. Den offentliga förvaltningens och reglerings- och tillsynsmyndigheternas institutionella kapacitet är fortfarande otillräcklig.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har f.d. jugoslaviska republiken Makedonien kommit mycket långt. På vissa områden har landet gjort ytterligare framsteg mot att bli en fungerande marknadsekonomi, bland annat genom att underlätta företagsregistrering, påskynda rättsliga förfaranden, förbättra de finansiella marknadernas funktion, ytterligare förenkla regelverket och förbättra kommunikationen med näringslivet. Landet bör kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU på medellång sikt, under förutsättning att det kraftfullt genomför sitt reformprogram för att undanröja betydande strukturella svagheter.

Det råder fortfarande ett brett samförstånd i landet om vad som är viktigt i den ekonomiska politiken. Den ekonomiska dialogen med näringslivet har förbättrats. Inriktningen av penningpolitiken, som bygger på att valutan i praktiken är bunden till euron, har stött tillväxten och bidragit till den makroekonomiska stabiliteten. Finanspolitiken har fortsatt att inriktas på stabilitet. Vissa ytterligare framsteg har gjorts när det gäller att underlätta marknadsinträde och förenkla regelverket. Konkursförfarandena har förkortats ytterligare och registreringen av fast egendom är praktiskt taget slutförd. Den finansiella sektorn har börjat återhämta sig från den globala finanskrisen. Konkurrensen i denna sektor liksom nivån på finansförmedlingen har förbättrats något.

Svagheter i rättsstaten fortsätter att hindra marknadsekonomin från att fungera korrekt. Effektiviteten i den offentliga förvaltningen är fortsatt låg, vilket speglar tungrodda förfaranden, svagheter när det gäller personal och en hög omsättning på tjänstemän. Vissa reglerings- och tillsynsmyndigheter saknar fortfarande det oberoende och de resursanslag som fordras för att de ska kunna fungera effektivt. Det är fortfarande svårt att genomföra avtal, vilket verkar hämmande på företagsklimatet, särskilt för små och medelstora företag. Kvaliteten på utbildningen och humankapitalet är låg. Det fysiska kapitalet måste moderniseras och fördjupas. Kvaliteten på den finanspolitiska styrningen har varit fortsatt låg, delvis på grund av att de offentliga utgifterna har haft en kraftig kortsiktig inriktning. Detta har lett till att framstegen med att minska den mycket höga strukturella arbetslösheten har fortsatt att vara mycket begränsade. Den offentliga sektorns skuld har ökat, vilket avspeglar ett fortsatt budgetunderskott och en ökad extern upplåning. Den informella sektorn är fortsatt en betydande utmaning.

Vissa framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för varor*. Budgeten för genomförandet av den övergripande strategin för de horisontella institutionerna har ökats. Dock har ramlagstiftningen ännu inte fullt ut anpassats till EU:s horisontella regelverk. Få framsteg har gjorts på området *rörlighet för arbetstagare* och anpassningen av lagstiftningen till EU:s regelverk befinner sig fortfarande på ett tidigt stadium. På området *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster* är landet på rätt väg, särskilt när det gäller posttjänster. Samordningen mellan de olika organ som ansvarar för ge tillstånd till gränsöverskridande tjänster har också förbättrats. Landet befinner sig på ett mycket tidigt stadium när det gäller ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer. Framstegen i fråga om *fri rörlighet för kapital* har inriktats på verkställighet på området för bekämpande av penningtvätt och finansiering av terrorism. Det finns restriktioner på kortfristiga portföljinvesteringar och gränsöverskridande betalningsöverföringar, i väntan på övergången till den andra etappen av stabiliserings- och associeringsavtalet.

Framsteg har gjorts när det gäller *offentlig upphandling*. Insynen är bättre i upphandlingsförfarandena och verkställigheten har ökats. Lagstiftningen om koncessioner och offentlig-privata partnerskap har ännu inte anpassats till EU:s regelverk. Den administrativa

kapaciteten på området rättsmedel och koncessioner, samt nivån på de upphandlande myndigheterna, är fortsatt svag.

Goda framsteg har gjorts på området *bolagsrätt*, särskilt när det gäller ytterligare anpassning av lagstiftningen till EU:s regelverk. Den rättsliga ramen på revisionsområdet är fortfarande bara delvis anpassad. Vissa framsteg har gjorts när det gäller att förbättra den rättsliga ramen för *immateriella rättigheter*. Resultaten i fråga om utredning, lagföring och rättslig behandling av ärenden som rör piratkopiering och varumärkesförfalskning är inte tillfredsställande och allmänhetens medvetenhet om immateriella rättigheter är fortfarande låg.

Vissa framsteg har gjorts på *konkurrensområdet*. En kvantitativ förbättring har skett av resultaten när det gäller verkställigheten på området för koncentrationer och statligt stöd, men de är fortfarande svaga på kartellområdet. Kvaliteten på besluten på området statligt stöd måste höjas ytterligare. Kommissionen för konkurrenskydd saknar tillfredsställande budgetanslag och personal på området antitrust och koncentrationer.

På det hela taget har framstegen varit goda på området *finansiella tjänster*. En gradvis tillämpning av riskbaserad övervakning har inletts. Ny lagstiftning har införts som reglerar finansiella tjänster såsom leasing och finansföretag som inte är banker.

Goda framsteg har gjorts på området *informationssamhället och medierna*. Anpassningen till EU:s regelverk går framåt och det flesta av de centrala åtgärderna för att skydda konkurrensen har införts. Radio- och tv-styrelsens kapacitet att effektivt övervaka marknaden är fortfarande otillräcklig.

Framsteg har gjorts på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*. Viktig stödpolitik för jordbruk och landsbygdsutveckling håller gradvis på att anpassas till EU:s krav. Anpassningen till EU:s regelverk kräver oförminskade ansträngningar. Den administrativa kapaciteten är en fortsatt källa till oro i hela sektorn. Goda framsteg har gjorts på området *livsmedelssäkerhet samt veterinära och fytosanitära frågor*, särskilt när det gäller antagandet av ny ramlagstiftning. Livsmedels- och veterinärmyndigheten har dock fortfarande otillräcklig administrativ kapacitet för att garantera ett korrekt genomförande av EU:s regelverk.

På området *transportpolitik* har framsteg konstaterats, särskilt när det gäller användning av färdskrivare. De återstående utmaningarna hänger främst samman med den fortsatt otillräckliga administrativa kapaciteten hos tillsyns- och säkerhetsmyndigheterna på transportområdet. Förfarandena för säkerhetscertifiering måste införas.

Goda framsteg har gjorts inom *energisektorn*, särskilt när det gäller införandet av den nya ramlagstiftningen och lösningen av den långvariga konflikten med den som ansvarar för distributionssystemet, en större investerare från EU. En effektivt fungerande elmarknad har ännu inte upprättats, och konkurrensvillkoren måste tryggas. Det ekonomiska oberoendet för tillsynsmyndigheten för strålningskydd har ännu inte säkerställts.

Begränsade framsteg kan rapporteras på området för *skattelagstiftningens* harmonisering med EU:s regelverk. Den operativa kapaciteten för förvaltningen av skatter har fortsatt att förbättras. Effektiva metoder för bekämpning av skattebedrägeri och en uppförandekod för företagsbeskattning har ännu inte införts.

Betydande framsteg har gjorts på området *ekonomisk politik och penningpolitik*, särskilt genom antagandet av den relevanta lagstiftningen om centralbanken. Kvaliteten på det

ekonomiska programmet inför anslutningen har förbättrats. Goda framsteg har gjorts på flera områden som rör *statistik*; det krävs fortfarande betydande ansträngningar för att förbättra särskilt den ekonomiska statistiken.

Begränsade framsteg har konstaterats när det gäller anpassningen till EU:s regelverk på området *socialpolitik och sysselsättning*. Genomförandet av ramlagen för bekämpning av diskriminering har påbörjats. En fullständig anpassning till EU:s regelverk har ännu inte uppnåtts. Den höga arbetslösheten och det låga arbetsmarknadsdeltagandet är en fortsatt källa till oro. Integrationen av romer, personer med funktionshinder och andra socialt utestängda personer är långsam. En effektiv politik för sysselsättning och social integration bör genomföras i allt högre grad, och dialogen mellan arbetsmarknadens parter bör stärkas ytterligare. Den övergripande administrativa kapaciteten är inte tillräcklig.

Goda men ojämna framsteg har gjorts på området *företags- och industripolitik*. Vissa resultat har uppnåtts när det gäller att förenkla lagstiftningen och de administrativa förfarandena för affärsverksamhet samt när det gäller att minska företagens kostnader. Stödåtgärderna för företag är fortfarande splittrade mellan flera program.

Ytterligare framsteg har gjorts på området *transeuropeiska nät*. Landet fortsätter att utveckla sina transport-, energi- och telekommunikationsnät och deltar aktivt i transportobservationsorganet för sydöstra Europa och energigemenskapen. Genomförandet av korridor X är fortsatt försenat eftersom det krävs ytterligare tid för att upprätta den finansiella ramen.

Vissa framsteg har konstaterats på området *regional utveckling och samordning av strukturfonderna*. Vissa framsteg har gjorts i genomförandet av de delar av föranslutningsinstrumentet som rör operativa program för regional utveckling och utveckling av mänskliga resurser. Otillfredsställande expertkunskande och otillräcklig institutionell samordning har lett till avsevärda förseningar. Det är nödvändigt att stärka myndigheternas egenansvar när det gäller programmets genomförande.

Vissa begränsade framsteg kan rapporteras när det gäller *domstolsväsendets* oberoende och effektivitet, bland annat ändringen av justitieministerns roll i det rättsliga rådet och inrättandet av den höga förvaltningsdomstolen. Det krävs ytterligare ansträngningar när det gäller utvärderingen av domare och domarnas anställningstrygghet. Vissa begränsade framsteg har gjorts när det gäller *politiken för korruptionsbekämpning*. Anpassningen av lagstiftningen har fortsatt och en systematisk kontroll av deklarerade tillgångar har införts. Goda resultat har ännu inte uppnåtts när det gäller hantering av korruption på hög nivå. I fråga om *grundläggande rättigheter* är den rättsliga och institutionella ramen i stort sett på plats, men genomförandet måste bli bättre. En dialog har inletts för att hantera allvarliga betänkligheter avseende yttrandefriheten i medierna. Vissa framsteg har gjorts i fråga om kulturella rättigheter och minoriteter. Ohrid-ramavtalet är fortfarande av avgörande betydelse för demokratin och rättsstatsprincipen i landet.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* kan goda framsteg rapporteras i fråga om yttre gränser och Schengen, rättsligt samarbete och tullsamarbete. Gränspolisens saknar fortfarande tillfredsställande teknisk utrustning och budgetmedel. Vissa framsteg har uppnåtts i fråga om migration, viseringspolitik, polissamarbete och kampen mot organiserad brottslighet. Genomförandet av reformen av polisen har fortsatt. Dock kvarstår strukturella problem, personalbrist och en brist på budgetanslag. Genomförandet på asylområdet är fortfarande

otillräckligt, också när det gäller tillhandahållandet av rättshjälp och tolkning samt tillgången till sociala rättigheter.

Framsteg har konstaterats i fråga om de europeiska standarderna inom *vetenskap och forskning*. Den nationella strategin för 2011–2020 har antagits. Deltagandet i EU:s sjunde ramprogram för forskning har ökat ytterligare. Den administrativa kapaciteten att stödja deltagandet i ramprogrammet är svag. Vissa framsteg kan rapporteras när det gäller europeiska standarder på områdena *utbildning, ungdom och kultur*. Landet har förbättrat sina resultat i förhållande till de gemensamma riktmärkena för Utbildning 2020. Programmen Livslångt lärande och Ungdom på väg är fortfarande tillfälligt upphävda. Det ökade samspelet mellan de etniska grupperna på utbildningsområdet är fortfarande en utmaning.

Vissa framsteg kan rapporteras på *miljöområdet*, särskilt när det gäller införlivandet av EU:s regelverk med den nationella lagstiftningen och ratificeringen av multilaterala miljöavtal. Det krävs betydande ansträngningar för att genomföra den nationella lagstiftningen, särskilt på områdena vattenförvaltning och kontroll av föroreningar från industrin. I fråga om *klimatförändringen* har få framsteg gjorts när det gäller anpassningen till och genomförandet av EU:s regelverk om klimatförändringen. Det krävs ytterligare ansträngningar för att stärka den institutionella kapaciteten och det interinstitutionella samarbetet. Vissa framsteg har gjorts på området *konsumentskydd och hälsoskydd*. Ansträngningarna hämmas fortfarande av de begränsade ekonomiska resurserna och de svaga operativa strukturerna.

Goda framsteg har gjorts på området *tullunionen*, både när det gäller tullagstiftningen och den administrativa och operativa kapaciteten.

Framsteg har gjorts i de *yttre förbindelserna*, bland annat när det gäller anpassningen till den gemensamma handelspolitiken.

Framsteg har också gjorts på området *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*. Landet har vidtagit åtgärder för att säkerställa bättre samordning mellan de behöriga myndigheterna vid genomförandet av internationella restriktiva åtgärder. Det har anpassat sig till alla EU:s förklaringar och rådsbeslut och har visat ett fortsatt engagemang för att delta i civila och militära operationer samt krishanteringsoperationer.

Framstegen på området *finansiell kontroll* har främst varit förknippade med anpassningen av lagstiftningen, och det krävs ansträngningar för att säkerställa genomförandet av denna, särskilt i fråga om inrättandet av systemen för finansiell förvaltning och kontroll. Det statliga revisionskontorets administrativa kapacitet har stärkts ytterligare; dess oberoende är dock fortfarande fastlagt i konstitutionen. Inga särskilda framsteg kan rapporteras när det gäller de *finansiella bestämmelserna och budgetbestämmelserna*. Det finns överlag inga betydande skillnader mellan landets system och systemen i EU när det gäller grundläggande principer och institutioner i fråga om de underliggande politikområden som skulle kunna påverka en korrekt tillämpning av bestämmelserna om egna medel. Den administrativa ramen för tillämpningen av ramen för egna medel har fortfarande inte inrättats.

Montenegro

Montenegro har gjort goda framsteg när det gäller att uppfylla de politiska kriterierna för ett medlemskap i EU, och på det hela taget uppnått tillfredsställande resultat, särskilt med

nyckelprioriteringarna i kommissionens yttrande som offentliggjordes 2010¹⁸. Den rättsliga och institutionella ramen har förbättrats i syfte att förstärka parlamentets arbete, valförfarandet, professionalismen och avpolitiseringsen i den offentliga förvaltningen, domstolsväsendets oberoende och ansvarsskyldighet, politiken för korruptionsbekämpning, mediefriheten och samarbetet med det civila samhället. Montenegro har intensifierat ansträngningarna för att förbättra sina resultaten i kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Åtgärder har vidtagits för att förbättra genomförandet av politiken mot diskriminering och för att garantera den rättsliga ställningen för fördrivna personer och säkerställa att deras rättigheter respekteras. I praktiken utsätts dock utsatta grupper för diskriminering. Montenegro har fortsatt att spela en konstruktiv roll i regionen och att genomföra stabiliserings- och associeringsavtalet på ett smidigt sätt.

När det gäller **demokrati och rättsstatsprincipen** har lagstiftningen om minoriteters rättigheter och friheter samt om val harmoniserats med konstitutionen.

Den rättsliga och institutionella ramen för *val*, en av nyckelprioriteringarna, har stärkts betydligt i linje med de viktigaste rekommendationerna från OSSE/ODIHR och Venedigkommissionen. I det nya förslaget till vallag genomförs det konstitutionella åtagandet om en verklig representation för minoriteter genom införandet av positiv särbehandling vid parlamentsval för alla minoriteter. Genom lagförslaget förbättras också administrationen och insynen i valprocessen ökas. Framsteg har gjorts med att stärka *parlamentets* lagstiftande roll och tillsynsroll, också en av nyckelprioriteringarna i yttrandet, genom ökat stöd till parlamentsutskotten, bättre planering av parlamentets arbete och skärpt tillsyn, framför allt på områdena försvar och säkerhet. Parlamentets övergripande kapacitet och medel för att granska lagförslag i förhållande till EU:s regelverk måste förbättras. Ytterligare ansträngningar krävs för att befästa parlamentets tillsynsroll och för att stärka dess administrativa kapacitet.

Den nya *regeringen* har gett EU-integrationen hög prioritet. Samordningen av regeringens arbete och beslutsfattande har förbättrats ytterligare, särskilt kvaliteten på samråden med det civila samhället. Regeringens arbete med handlingsplanen för att åtgärda nyckelprioriteringarna i kommissionens yttrande har varit systematiskt och effektivt. Ministeriernas kapacitet att säkerställa konsekvens och övervaka lagarnas genomförande i praktiken har i viss mån förbättrats, men måste utvecklas ytterligare. Den administrativa beredskapen för att samordna den europeiska integrationen, bland annat när det gäller finansiellt stöd, måste stärkas väsentligt. Ändringar av lagstiftningen i syfte att inrätta en öppen, effektiv och ansvarig administration på lokal nivå har ännu inte genomförts.

Montenegro har vidtagit viktiga steg för att åtgärda de främsta utmaningarna i samband med *reformen av den offentliga förvaltningen*, som är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Regeringen har antagit och börjat genomföra en reformstrategi för den offentliga förvaltningen som syftar till att införa europeiska standarder vid rekrytering och befordran och att öka effektiviteten. En förbättrad rättslig ram på området offentlig förvaltning och statsförvaltning som är inriktad på effektivitet, avpolitisering och meritbaserad rekrytering har antagits. Lagstiftningen för administrativa förfaranden har ändrats och ytterligare en övergripande reform har inletts. Personalförvaltningsmyndigheten har stärkts. Förberedelserna för genomförandet av den antagna lagstiftningen har intensifierats och är inriktade på att

¹⁸ Nyckelprioriteringarna gäller följande områden: vallagen och parlamentets lagstiftande roll och tillsynsroll; reform av den offentliga förvaltningen; reform av domstolsväsendet; korruptionsbekämpning; kampen mot organiserad brottslighet; mediefrihet och samarbete med det civila samhället; genomförande av ramen mot diskriminering och situationen för fördrivna personer. För den fullständiga texten om nyckelprioriteringarna, se KOM(2010) 670.

säkerställa förvaltningens avpolitisering, professionalism, effektivitet och opartiskhet i praktiken, bland annat genom meritbaserad rekrytering och befordran. Vid genomförandet av strategin måste vederbörlig hänsyn tas till behovet av att rationalisera administrativa strukturer och stärka den administrativa kapaciteten, framför allt inom områden som rör europeisk integration samtidigt som den offentliga förvaltningens ekonomiska hållbarhet säkerställs. Kapaciteten vid byrån för ombudsmannen och vid den statliga revisionsenheten måste stärkas ytterligare.

När det gäller *rättsväsendet* har Montenegro gjort framsteg med att stärka domares och åklagares oberoende, autonomi, effektivitet och ansvarsskyldighet, vilket är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Den rättsliga ramen har förbättrats på nivån som är underordnad konstitutionen gällande domstolsväsendets oberoende och åklagarmyndighetens autonomi, och den konstitutionella reformprocessen framskrider. Bestämmelserna om domares och åklagares ansvarsskyldighet har skärpts. Betydande ansträngningar kommer att krävas under den kommande perioden för att säkerställa att den rättsliga reformen slutförs och att den nyligen antagna lagstiftningen efterlevs i praktiken, bland annat i form av övertygande resultat när det gäller korruption och organiserad brottslighet på alla nivåer. Ett enda rekryteringssystem för hela landet som bygger på anonyma tester för förstagångsutnämningar av domare har ännu inte inrättats. Systematisk vidareutbildning för alla domare och åklagare, framför allt om ny lagstiftning och EU-lagstiftning, har ännu inte införts. Ansträngningarna att minska eftersläpningen av mål i domstolarna har intensifierats men metoderna måste bli enhetligare. Bristen på ändamålsenlig infrastruktur och utrustning fortsätter att hindra domstolsväsendets effektivitet. Full offentlighet måste säkerställas för domstolsavgöranden.

På området *politik för korruptionsbekämpning* har framsteg gjorts med genomförandet av regeringens strategi och handlingsplan mot korruption, som är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Den strategiska och rättsliga ramen för korruptionsbekämpning har stärkts på de viktiga områdena finansiering av politiska partier, intressekonflikter, åtalsgrunder, skydd av personer som fungerar som "väckarklockor" och offentlig upphandling. Riskanalyser på känsliga områden har slutförts i syfte att ytterligare förbättra förebyggande strategier. Den tekniska och administrativa kapaciteten för att förebygga och bekämpa korruption har höjts och flera utredningar i korruptionsmål har genomförts. Åtgärder har vidtagits för att uppvisa goda resultat när det gäller förebyggande utredningar, åtal och fällande domar i fall av korruption på alla nivåer, vilket är en del av nyckelprioriteringen för korruption i yttrandet. Ansträngningarna måste dock intensifieras för att fortsätta denna utveckling ytterligare. Antalet fällande domar, särskilt i korruptionsmål på hög nivå, är fortfarande lågt. Användningen av särskilda utredningsåtgärder hindras fortfarande av bristen på ändamålsenlig utrustning och specialiserad personal. Samordningen mellan organ och, framför allt, samarbetet mellan åklagare och polis måste förbättras ytterligare. Genomförandet av den rättsliga ramen varierar. De nyligen antagna bestämmelserna på området intressekonflikter och finansiering av politiska partier måste genomföras med beslutsamhet. Det finns fortfarande behov av skärpt övervakning av korruption och intressekonflikter inom domstolsväsendet. Korruptionen är fortfarande allmänt utbredd på många områden och fortsätter att utgöra ett allvarligt problem.

Respekten för *mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter* i Montenegro är i stort sett säkerställd. Ansträngningar har gjorts för att ytterligare förbättra den relevanta rättsliga och institutionella ramen. Det måste säkerställas att befintlig lagstiftning genomförs effektivt och att den administrativa kapaciteten stärks.

Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *främjande och kontroll av efterlevnaden av mänskliga rättigheter*. ”Beskyddaren av mänskliga rättigheter och friheter” (ombudsmannen) har fått betydligt större auktoritet och inflytande: den nya lagen om ombudsmannen, genom vilken denna inrättas som den nationella mekanismen för skydd mot tortyr och diskriminering, antogs i juli. Brister kvarstår när det gäller ombudsmannens ekonomiska och administrativa kapacitet att genomföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Vissa begränsade framsteg har gjorts när det gäller *misshandel och kampen mot straffrihet*. Berörd personal har deltagit i vidareutbildning. Enstaka fall av våld har fortsatt rapporterats, särskilt på polisstationer. Handläggningen av rapporterade fall går fortsatt långsamt. När det gäller *fångvårdssystemet* har den rättsliga ramen och regelverket för att inrätta ett system för alternativa påföljder och tillämpning av straffrättsliga påföljder utvecklats. Förhållandena i fängelserna måste fortfarande anpassas till internationell standard, särskilt när det gäller tillhandahållande av läkarvård och familjerum. Frågan om påföljdernas faktiska genomförande måste också åtgärdas.

Framsteg har gjorts på området *yttrandefrihet*, en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Förtal och ärekränkning har helt och hållet avkriminaliserats. Högsta domstolen har antagit riktlinjer som skickats till de nationella domstolarna där nivåerna för ekonomisk ersättning i mål om förtal mot media fastställs, i linje med europeiska standarder och med rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Tidigare fall av våld och hot mot journalister har dock fortfarande inte utretts och lagförts korrekt.

Förenings- och mötesfriheten respekteras överlag. Mycket goda framsteg har gjorts i de statliga institutionernas samarbete med det *civila samhällets* organisationer, en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Lagen om icke-statliga organisationer antogs i juli. De statliga myndigheterna på högsta nivå har upprätthållit regelbundna kontakter med icke-statliga organisationer och haft ett överlag öppet och konstruktivt samarbete med berörda aktörer. Ansträngningar har också vidtagits för att förbättra samarbetet med det civila samhället på lokal nivå.

Montenegro har gjort framsteg när det gäller *antidiskrimineringspolitik*, en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Lagen om ombudsmannen godkändes i juli; det är nu ombudsmannen som ansvarar för fall av diskriminering. En rådgivare i diskrimineringsfrågor vid premiärministerns kansli utnämndes i september. De romska, ashkaliska och egyptiska folkgrupperna, personer med funktionshinder samt homo-, bi-, och transsexuella utsätts dock fortfarande för diskriminering, även av offentliga organ. Det praktiska genomförandet av lagen mot diskriminering måste komma till uttryck genom ökad kapacitet för ombudsmannaämbetet och de brottsbekämpande organen att handlägga diskrimineringsärenden korrekt. Framsteg har gjorts i fråga om kontrollen av efterlevnaden av rättigheterna för *personer med funktionshinder*. Lagen mot diskriminering av personer med funktionshinder och lagen om yrkesrehabilitering och anställning av personer med funktionshinder har antagits. Inkluderande undervisning har inletts och vissa ansträngningar har gjorts för att främja att personer med funktionshinder anställs. Den rättsliga ramen har dock brister, främst när det gäller positiv särbehandling och sanktionsmekanismer, och dessa personer utsätts fortfarande för diskriminering, framför allt i fråga om sysselsättning och tillgängligheten till offentliga platser. Förhållandena i Komanski Most utgör fortfarande en anledning till oro. Vissa framsteg har gjorts med att främja respekten för *kvinnors rättigheter*, men kontrollen av att rättigheterna efterlevs, framför allt i fråga om skyddet av offer för våld i hemmet, är fortfarande begränsad. Kvinnors tillgång till beslutsfattande poster måste förbättras.

Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *äganderätt*. Takten i återlämnandeprocessen är mycket långsam och måste öka. På grund av flera fall av förfalskade ägandehandlingar har åtgärder vidtagits för att skärpa kontrollen över fastighetsregistermyndigheterna. I juli antog parlamentet ändringar av lagen om statlig lantmätning och register över fast egendom; systemet för fastighetsregistret måste dock förbättras ytterligare, särskilt när det gäller uppgifternas fullständighet och riktighet och den nationella täckningen.

De interetniska relationerna är fortfarande stabila i Montenegro. Ansträngningar har gjorts för att förbättra minoriteternas politiska representation genom en ändring av lagen om minoriteters rättigheter för att harmonisera den med konstitutionen. Framstegen i fråga om den ekonomiska, sociala och politiska integrationen av personer ur de romska, ashkaliska och egyptiska befolkningsgrupperna är fortfarande ganska begränsade, trots de oförminskade ansträngningarna från myndigheternas sida, både på nationell och lokal nivå. Begränsade framsteg har gjorts med att förbättra situationen för *fördrivna personer*, en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Trots myndigheternas ansträngningar att ge dessa personer rättslig status har de omständliga förfarandena lett till att bara ett fåtal personer hittills har fått status som lagligen bosatt.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* fortsätter Montenegro att uppfylla villkoren i stabiliserings- och associeringsprocessen i fråga om samarbetet med Icty och regionalt samarbete. Montenegro har fortsatt sitt aktiva deltagande i regionala samarbetsinitiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), regionala samarbetsrådet och centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Under 2010–2011 innehade landet ordförandeskapet i Centraleuropeiska initiativet (CEI), sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP) och det adriatisk-joniska initiativet (AII). Landet har fortsatt ett starkt engagemang för regionalt samarbete och spelar en konstruktiv roll på det regionala planet. Det finns fortfarande bilaterala problem som måste lösas.

Betydande framsteg har gjorts med processen för att genomföra *Sarajevoförklaringen*. Efter mötena i juni och september 2011 enades Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien om en rad frågor, bland annat ordalydelsen i en gemensam förklaring som ska undertecknas vid en ministerkonferens i Belgrad i november 2011.

När det gäller Internationella brottmålsdomstolen överensstämmer 2003 års bilaterala avtal om immunitet med Förenta staterna inte med EU:s gemensamma ståndpunkt och vägledande principer. Montenegro måste anpassa sig till EU:s ståndpunkt.

Under 2010 började Montenegros **ekonomi** återhämta sig från effekterna av den kris som satte ramen för landets ekonomiska politik på prov. Avsaknaden av normala monetära policyverktyg¹⁹ gjorde att man med hjälp av finanspolitiken måste lösa den svåra uppgiften att finna en jämvikt mellan att återskapa tillväxt och att gå vidare med konsolideringen. Montenegro har ändå lyckats förbättra den övergripande makroekonomiska stabiliteten och kvaliteten i de offentliga finanserna, och har bibehållit reformtakten. Återhämtningsprocessen i Montenegros ekonomi är fortfarande skör. Ekonomins konkurrenskraft är fortfarande begränsad med låg diversifiering inom alla sektorer. Kvarvarande brister gäller rättsstaten, den offentliga förvaltningen, mänskliga resurser och infrastruktur.

¹⁹ Montenegro använder ensidigt euron som sitt enda lagliga betalningsmedel.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Montenegro gjort ytterligare framsteg mot att bli en fungerande marknadsekonomi till följd av framsteg med att stabilisera banksektorn och upprätthålla en förhållandevis försiktig finanspolitik, och därigenom stärka den makroekonomiska stabiliteten. Landet bör kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen på medellång sikt, förutsatt de strukturella svagheterna åtgärdas genom att strukturreformprogrammet genomförs.

Återhämtningen för de exportinriktade industrierna har stimulerat den ekonomiska tillväxten och, tillsammans med dämpad inhemsk efterfrågan och en positiv utveckling för turismen, bidragit till att det fortfarande höga underskottet i bytesbalansen minskat. Den ekonomiska politiken har fortsatt varit konsekvent och vissa strukturreformer har framskridit. Reformen av de offentliga pensionerna är ett steg mot ökad kvalitet och hållbarhet i de offentliga finanserna. Mekanismerna för marknadsinträde och marknadsutträde, kontrollen av att avtal följs och förfarandet för registrering av egendom har ytterligare förbättrats. Finanslagstiftningen har utvecklats i syfte att förbättra sektorns förmåga att återhämta sig.

Bankernas roll som finansförmedlare har dock förblivit dämpad eftersom bankerna fortsatt konsolideringen av sina balansräkningar. Den mycket höga andelen nödlidande lån är fortfarande en källa till allvarlig oro för den finansiella stabiliteten. Företag står fortfarande inför åtstramad och dyra kreditvillkor. Arbetslösheten är hög. Finansieringsbehoven i budgeten har lett till att den offentliga skulden har blivit större samtidigt som ansvarsförbindelser från statliga garantier och budgeteftersläpningar har ökat betydligt. Privatiseringsprocessen har blivit lidande av den negativa globala situationen. Parallellt med turism och råvaruexport är ekonomin fortfarande inriktad på sektorer som inte är exponerade för internationell handel. Den informella sektorn utgör en betydande utmaning. De ihållande svagheterna i rättsstaten inverkar negativt på investerings- och företagsklimatet.

Montenegro har gjort goda framsteg med att förbättra sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**, särskilt i fråga om offentlig upphandling, bolagsrätt, statistik, finansiella tjänster, rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna, vetenskap och forskning, utbildning, ungdom och kultur. Framstegen har varit begränsade på andra områden som fri rörlighet för arbetstagare, frihet att tillhandahålla tjänster, jordbruk, miljö, regionalpolitik och samordning av strukturfonderna. Montenegro har på det hela taget fortsatt att på ett smidigt sätt genomföra sina skyldigheter enligt stabiliserings- och associeringsavtalet. Vissa luckor kvarstår när det gäller statligt stöd och transittrafik, där ytterligare anpassningsansträngningar krävs.

På området *fri rörlighet för varor* har det gjorts goda framsteg med standardisering, ackreditering, metrologi och marknadsövervakning. Anpassningen av den horisontella rättsliga ramen till EU:s regelverk är inte särskilt långt framskriden, och införlivandet av det produktspecifika regelverket har inte startat fullt ut. Få framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för arbetstagare*, framför allt på området samordning av de sociala trygghetssystemen. Anpassningen av den rättsliga ramen till EU:s regelverk befinner sig fortfarande i ett tidigt skede. Få framsteg har gjorts i fråga om *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster*, särskilt när det gäller utfärdande av bygglov. Fullt oberoende för byrån för elektronisk kommunikation och posttjänster är inte säkerställt. Ansträngningarna för anpassning till EU:s tjänstedirektiv måste intensifieras. Vissa framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för kapital*, framför allt i kampen mot penningtvätt, åtgärder för att bekämpa finansiering av terrorism samt i samarbetet mellan finansiella tillsynsmyndigheter och brottsbekämpande organ. Den administrativa kapaciteten och övervakningskapaciteten är fortfarande svag. Goda framsteg kan rapporteras på området *offentlig upphandling*. Den

administrativa kapaciteten har stärkts och insynen i förfarandena har förbättrats. Överlag ger den institutionella strukturen för offentlig upphandling anledning till viss oro. Montenegro har gjort goda framsteg när det gäller *bolagsrätt*. Framsteg har gjorts med anpassningen av lagstiftningen om företagsorganisation, redovisning och revision samt uppköpserbjudande till EU:s regelverk.

Vissa framsteg har gjorts på området *immaterialrätt*, särskilt i fråga om anpassningen av lagstiftningen till regelverket på områdena upphovsrätt och närstående rättigheter, varumärken och skydd av industriella formgivningar. För ytterligare framsteg på detta område är det avgörande att den administrativa kapaciteten stärks ytterligare.

På området *konkurrenspolitik* har vissa framsteg gjorts med att anpassa den nationella lagstiftningen till EU:s regelverk. Utmaningar kvarstår dock när det gäller den administrativa kapaciteten vid förvaltningen för konkurrensskydd och de organ som ansvarar för statligt stöd. Dessutom har anpassningen av den rättsliga ramen för kontroll av statligt stöd till EU-reglerna inte slutförts. Det faktum att åtagandena i fråga om statligt stöd inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet inte respekteras fullt ut utgör en anledning till oro. Garantierna för det operativa oberoendet för myndigheten för statligt stöd måste stärkas. När det gäller metallindustrin måste myndigheterna sörja för full insyn i fråga om beloppen av det statliga stöd som beviljas aluminium- och stålföretagen. Beslut om ägandeskapet för det stålföretag som förklarades i konkurs måste fattas utan dröjsmål.

Montenegro har gjort ojämna framsteg på området *finansiella tjänster*, särskilt inom bankväsendet. Samarbetet mellan de tre tillsynsmyndigheterna har stärkts. Anpassningen av lagstiftningen på områdena försäkringar, finansiell infrastruktur, värdepappersmarknader och investeringstjänster befinner sig fortfarande i ett tidigt skede, och situationen för tjänstepensionsfonder måste åtgärdas.

När det gäller *informationssamhället och medierna* har ytterligare framsteg gjorts med anpassningen av lagstiftningen. På området elektronisk kommunikation och informationssamhället har tillsynsmyndighetens oberoende förbättrats men är fortfarande hotat. Det krävs dock ytterligare ansträngningar för att genomföra lagstiftningen till fullo och införa åtgärder för att skydda konkurrensen och säkerställa lika villkor för alla aktörer. På området audiovisuell politik har byrån för elektroniska medier stärkts men dess kapacitet att effektivt övervaka marknaden är ännu otillräcklig.

Vissa framsteg har gjorts på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*. En bas för korrekt statistik håller på att inrättas. Framstegen i fråga om politikutveckling och utnyttjande av tillgängligt finansiellt stöd för landsbygdsutveckling har varit ganska begränsade.

Vissa framsteg har gjorts på området *livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor* i form av stärkt kapacitet på livsmedelssäkerhetsområdet och anpassning av lagstiftningen till EU:s regelverk när det gäller veterinära och fytosanitära frågor. Vissa framsteg har gjorts på *fiskeområdet*, främst när det gäller förbättring av den administrativa kapaciteten, skärpt kontroll och övervakning av marina fiskeresurser samt mer systematisk insamling av data. Fiskeriförvaltningens kapacitet när det gäller förvaltning och kontroll är fortfarande svag.

Vissa framsteg har gjorts på området *transportpolitik* när det gäller anpassningen till EU:s regelverk, särskilt på områdena väg- och lufttransport. Ytterligare ansträngningar måste göras för en fullständig anpassning till EU:s transportlagstiftning, särskilt till det tredje

järnvägspaketet. Beslut om att avskaffa diskriminerande vägavgifter för EU-fordon har antagits. Nu måste de genomföras fullt ut. Montenegro har gjort vissa framsteg på *energiområdet*, särskilt på området förnybar energi. En ny strategi för energipolitiken fram till 2030 har antagits. Ytterligare ansträngningar måste göras för att anpassa lagstiftningen när det gäller oljelager och för att inrätta en rättslig ram som skulle främja ökad användning av förnybara energikällor inom alla sektorer. Den administrativa kapaciteten är fortfarande begränsad.

Montenegro har gjort vissa framsteg på området *beskattning*, främst genom utvecklingen av ett datoriserat system för registrering och uppbörd. Den administrativa kapaciteten på it-området och effektiviteten hos datasystemen på områdena administrativt samarbete och internkontroll är fortfarande svag.

Ytterligare framsteg har gjorts på området *ekonomisk och monetär politik*, främst i form av förbättringar av den rättsliga ramen genom att detaljerade bestämmelser antagits om kassakrav, kreditregister och om indragning, ersättande och destruktion av slitna sedlar och mynt.

Goda framsteg har gjorts på *statistikområdet*. Montenegro genomförde med framgång en folk- och bostadsräkning i april 2011 och offentliggjorde de första fullständiga resultaten i juli. Det krävs dock ytterligare betydande ansträngningar för att åtgärda konstaterade svagheter och förbättra den statistiska infrastrukturen för att uppnå en tillfredsställande anpassningsnivå till EU:s regelverk när det gäller statistik.

Få framsteg har gjorts med anpassningen till EU:s regelverk på området *socialpolitik och sysselsättning*, särskilt på området hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, social integrering och socialt skydd. Vissa framsteg har gjorts med den sociala dialogen. Ansträngningar har gjorts i kampen mot diskriminering, särskilt genom antagandet av lagen om ombudsmannen och informationskampanjer. Två svaga punkter är fortfarande kapaciteten vid den offentliga arbetsförmedlingstjänsten och de få aktiva arbetsmarknadsåtgärderna för att komma till rätta med den låga sysselsättningsgraden, det låga arbetskraftsdeltagandet och kompetensglappet mellan den arbetskraft som står till förfogande och den som efterfrågas. På det hela taget påverkar läget för de offentliga finanserna reformerna på det sociala området.

Vissa framsteg har gjorts på området *företags- och industripolitik*, särskilt när det gäller utveckling av politiken till förmån för små och medelstora företag. Ansträngningarna för att utveckla industripolitiken och politiken inom strategiskt viktiga tillverkningssektorer måste dock intensifieras.

Framstegen har varit få på området *transeuropeiska nät*. När det gäller infrastrukturerna för det transeuropeiska transportnätet krävs det ytterligare insatser för att förbättra väg- och järnvägsförbindelser. Framstegen med det transeuropeiska energinätet gäller främst ledningar för elsammankoppling.

Få framsteg har gjorts på området *regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten*, huvudsakligen med inrättandet av relevanta genomförandestrukturer för delarna III och IV av föranslutningsinstrumentet. Dessa strukturer måste snarast slutföras. Tillräcklig administrativ kapacitet måste utvecklas, särskilt på områden som strategisk planering, projektutveckling, projektledning och finansiell förvaltning och kontroll.

På området *rättsväsendet och grundläggande rättigheter* har Montenegro gjort vissa framsteg, särskilt med nyckelprioriteringarna i kommissionens yttrande. Ytterligare oförminskade ansträngningar kommer att krävas för anpassningen till EU:s regelverk i detta kapitel, särskilt med genomförandet och kontrollen av efterlevnaden på medellång sikt. Resultaten i kampen mot allvarlig brottslighet, särskilt korruption på hög nivå, måste förbättras ytterligare. På området grundläggande rättigheter har vissa framsteg gjorts med att stärka den rättsliga och institutionella ramen, men de befintliga rättsliga garantierna måste tillämpas fullt ut och den administrativa kapaciteten stärkas.

I fråga om *rättvisa, frihet och säkerhet* har goda framsteg uppnåtts med att stärka det rättsliga samarbetet, särskilt i straffrättsliga frågor. Vissa framsteg har gjorts på området migration och asyl. Framsteg har också gjorts på området gränsförvaltning. En ny strategi har antagits för bekämpning av terrorism. Framsteg har gjorts med utmaningarna i kampen mot organiserad brottslighet, särskilt i form av ett närmare internationellt och regionalt samarbete. Antalet utredningar och gripanden, särskilt på området narkotikasmuggling, har ökat något. Ekonomiska utredningar i två viktiga fall ledde till tillfälligt beslagtagande av tillgångar till ett betydande belopp. Det totala antalet ekonomiska utredningar och konfiskeringar av vinning av brott är dock lågt. Det underrättelsestyrda polisarbetet och samarbetet mellan olika organ måste förbättras. Mekanismerna för utredning och åtal måste stärkas, särskilt på områdena människohandel och penningtvätt. Lagarna om inrikes frågor och förebyggande av penningtvätt har ännu inte ändrats. Viseringspolitiken måste anpassas ytterligare till EU:s regelverk. Ytterligare ansträngningar krävs för att säkerställa korrekta mottagningsvillkor för asylsökande och olagliga migranter.

Goda framsteg har gjorts på området *forskning och innovation*. Den institutionella och rättsliga ramen för vetenskaplig forskning har stärkts och flera åtgärder har vidtagits för att förbättra forskarnas rörlighet. Förberedelserna för innovationsunionen måste ägnas vederbörlig uppmärksamhet.

Vissa framsteg kan rapporteras på området *utbildning och kultur*, särskilt med anpassningen till EU:s regelverk. Det krävs fortfarande ytterligare ansträngningar för att säkerställa inkluderande undervisning för utsatta grupper och barn med särskilda behov.

Montenegro har gjort få framsteg med anpassningen till och genomförandet av EU:s regelverk på området *miljö och klimatförändring*. Framstegen är främst ett resultat av antagandet av genomförandelagstiftning när det gäller avfallshantering och naturområden, och ratificeringen av internationella miljöavtal. Den administrativa kapaciteten vid miljöskyddsmyndigheten har förbättrats, men är fortfarande i behov av betydande förstärkning, särskilt när det gäller inspektioner. Montenegro måste öka takten i den strategiska planeringen inom alla sektorer och mer systematiskt integrera miljöaspekter inom andra sektorer för att få tillgång till hållbar finansiering till genomförandet. Kapaciteten vid de myndigheter på lokal och nationell nivå som ansvarar för miljö- och klimatförändringsfrågor måste stärkas.

På området *konsument- och hälsoskydd* gör Montenegro framsteg mot en anpassning till EU:s konsumentpolitik och hälsostrategi. Ytterligare ansträngningar krävs dock för att anpassa den nationella lagstiftningen till EU:s regelverk och bygga upp den administrativa kapaciteten. Stödet till konsumentorganisationer och informationskampanjer är fortfarande lågt.

Vissa framsteg har uppnåtts på området *tullunionen*, framför allt med att anpassa den kombinerade nomenklaturen och avskaffa tullavgifter som inte överensstämmer med EU:s regelverk och skyldigheterna enligt stabiliserings- och associeringsavtalet. Det krävs

ytterligare ansträngningar på områden som förvaltning av kvoter, säkerhetsrelaterade bestämmelser och anpassning till EU:s tullkodex.

Vissa framsteg har gjorts på området *yttre förbindelser*. Den institutionella och administrativa kapaciteten måste stärkas när det gäller handelspolitik, utvecklingspolitik och den humanitära politiken. Montenegro har fortsatt att göra framsteg när det gäller utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Framför allt har landet fortsatt att bidra stort till den regionala stabiliteten.

Montenegro har gjort framsteg på området *finansiell kontroll*, särskilt inom intern och extern revision. Landets genomförandekapacitet på områden som är relaterade till finansiell förvaltning och kontroll måste fortfarande stärkas för ett effektivt och fullständigt genomförande av lagstiftningen. På området *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser* finns det inga större skillnader mellan Montenegros och EU:s system när det gäller de grundläggande principerna och institutionerna på de politikområden som ligger till grund för reglerna om egna medel; den administrativa ramen för tillämpningen av dessa regler är dock ännu inte på plats.

Albanien

Den politiska scenen i Albanien har präglats av fortsatt politiskt dödläge och en partiell bojkott av parlamentet från oppositionens sida. Det politiska dödläget började efter de allmänna valen i juni 2009. Socialistpartiet bestred utgången av valen, som av OSSE/ODIHR ansågs uppfylla de flesta internationella normer, även om det fanns brister. Våldsamheterna den 21 januari 2011, som ledde till att fyra demonstranter miste livet, ökade misstron mellan de två största politiska partierna liksom misstron mot vissa statliga institutioner. Lokalvalen den 8 maj, som hölls till följd av en omtvistad rösträkning av felaktigt nedlagda röstsedlar och omstridda resultat i Tirana, förstärkte ytterligare polariseringen mellan den styrande majoriteten och oppositionen. Alla dessa händelser avledde den politiska uppmärksamheten från välbehövliga EU-relaterade reformer.

Mot bakgrund av detta har regeringen gjort vissa ansträngningar för att komma vidare med EU-integrationsagendan, särskilt i arbetet med att ta fram en handlingsplan för att följa rekommendationerna i kommissionens yttrande från 2010. Resultatet visade sig i form av gott samarbete mellan den styrande majoriteten och oppositionen om handlingsplanen i parlamentsutskottet för europeisk integration, och gemensamma insatser för att nå en överenskommelse om nödvändiga reformer. Ansträngningarna, som även hade till syfte att inrätta arbetsgrupper inför en valreform, avstannade till slut. Den 5 september slutade oppositionen sin bojkott och återupptog arbetet i parlamentet.

Albanien har på det hela taget gjort begränsade framsteg med att uppfylla de **politiska kriterierna** för ett EU-medlemskap. Viktiga EU-relaterade reformer har dock hindrats av det politiska dödläget. Framstegen i samband med nyckelprioriteringarna²⁰ och andra utmaningar som konstaterades i yttrandet har varit ojämna. Vissa framsteg har gjorts med genomförandet

²⁰ Nyckelprioriteringarna gäller följande områden: ett välfungerande parlament; antagande av lagar som kräver förstärkt majoritet; tillsättningsförfaranden och tillsättningar vid nyckelinstitutioner; valreform; genomförandet av val; reform av den offentliga förvaltningen; rättsstatsprincipen och reform av rättsväsendet; korruptionsbekämpning; bekämpande av organiserad brottslighet; frågor om ägande; stärkande av de mänskliga rättigheterna och genomförande av politik mot diskriminering; bättre behandling av gripna och tillämpning av ombudsmannens rekommendationer. För den fullständiga texten om nyckelprioriteringarna, se KOM(2010) 680.

av åtgärder för att bekämpa organiserad brottslighet, behandlingen av frihetsberövade personer som hålls i fängelse samt barns rättigheter. Det har dock endast gjorts begränsade framsteg när det gäller arbetet i parlamentet, val, rättsväsendet, politiken för korruptionsbekämpning, äganderätt och förbättrade levnadsvillkor för den romska befolkningsgruppen. Albanien måste göra betydande och oförminskade ansträngningar på alla de områden som fastställdes i förra årets yttrande.

När det gäller *demokrati och rättsstaten* har det fortsatta politiska dödläget, ytterligare konfrontationer och den ökade misstron mellan majoriteten och oppositionen haft en negativ inverkan på Albaniens reformagenda. På viktiga reformområden är arbetet ännu inte avslutat och viktig lagstiftning väntar på att antas eller slutföras.

Trots vissa förbättringar i fråga om *parlamentets* arbetsordning och rutiner och en viss ökning av dess administrativa kapacitet, är parlamentets resultat när det gäller dess lagstiftande roll och tillsynsroll, som är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet, fortfarande otillräckliga. Det politiska dödläget har allvarligt hindrat parlamentets arbete liksom en fortlöpande och konstruktiv politisk dialog. Det har också lagt hinder i vägen för ett samförstånd som skulle göra det möjligt att genomföra relevanta EU-reformer. Oppositionens partiella bojkott har hindrat parlamentets verksamhet, bland annat antagandet av lagar som kräver tre femtedelars majoritet. Att oppositionen upphörde med sin bojkott och återupptog arbetet i parlamentet den 5 september är ett positivt steg mot en normalisering av den politiska dialogen och det politiska samarbetet. Ett politiskt klimat som inbegriper alla och som bidrar till samförstånd över partigränserna måste främjas i parlamentet. Polariseringen och misstron mellan regeringen och oppositionen påverkade lokalvalen den 8 maj. I vissa områden genomfördes valen enligt internationella normer, en av nyckelprioriteringarna i yttrandet, men i andra områden var detta inte fallet. Valreformen, som är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet, har avstannat. Parlamentet har ännu inte infört ett ordnat förfarande för utfrågning och omröstning i samband med tillsättningar av tjänster vid konstitutionsdomstolen och högsta domstolen, en nyckelprioritering i yttrandet.

Regeringen och parlamentsutskottet för europeisk integration har gjort ansträngningar för att driva på och samordna reformerna för EU-integration bland annat genom att utveckla och hålla samråd om en handlingsplan för att följa rekommendationerna i kommissionens yttrande, framför allt de tolv nyckelprioriteringarna. Kvaliteten i utformningen av lagstiftning och i samråden med tredje parter måste förbättras avsevärt. Decentraliseringsreformen påverkades negativt av det komplicerade förhållandet mellan centrala och lokala myndigheter.

Viktiga steg i *reformen av förvaltningen*, som är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet, däribland ändringar av förvaltningslagen, har inte slutförts. Trots vissa reformåtgärder som ministerrådets beslut om de offentliga organens struktur och organisation i juni, har viktig lagstiftning ännu inte antagits i avvaktan på att det politiska dödläget får en fullständig och varaktig lösning, eftersom det krävs tre femtedelars majoritet i parlamentet för ett antagande. Genomförandet av befintliga lagar och administrativa åtgärder är fortfarande bristfälligt. Ministeriet för offentlig förvaltning har ännu inte tillräcklig auktoritet i det institutionella sammanhanget för att fullt ut kunna fylla sin funktion. Man har ännu inte inrättat en oberoende, meritbaserad och professionell offentlig förvaltning som är fri från politisk inblandning. Ombudsmannen har ännu inte utnämnts.

När det gäller *rättsväsendet* har begränsade framsteg gjorts med att slutföra reformen av rättsväsendet vilket är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Strategin och handlingsplanen för denna reform antogs i juli. De utgör en god grund för reformansträngningarna.

Genomförandet kommer att kräva både mänskliga och ekonomiska resurser och ett sunt interinstitutionellt samarbete. Viktig lagstiftning som kräver tre femtedelars majoritet i parlamentet, t.ex. lagen om administrativa domstolar, har ännu inte antagits. Effektiviteten inom rättsväsendet undergrävs av utdragna domstolsförfaranden som leder till eftersläpningar. Budgetanslagen till domstolsväsendet är överlag fortfarande otillräckliga. Verkställigheten av avgöranden är fortfarande låg. Inga konkreta åtgärder har vidtagits för att bekämpa korruptionen inom domstolsväsendet, t.ex. genom att begränsa eller avskaffa domarnas immunitet.

Begränsade framsteg har gjorts på området politik för *korruptionsbekämpning*, en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Större delen av den rättsliga ramen och de interinstitutionella strukturerna har införts men genomförandet av särskilda åtgärder är på det hela taget fortfarande ineffektivt och resultaten otillräckliga. Informationskampanjerna har precis inletts. Vissa tjänstemäns immunitet, avsaknaden av en proaktiv strategi och bristen på resurser och utrustning fortsätter att lägga allvarliga hinder i vägen för effektiva utredningar. Bristen på resultat när det gäller utredningar, åtal och fällande domar gäller för alla nivåer. Korruptionen är fortfarande allmänt utbredd på många områden och fortsätter att utgöra ett särskilt allvarligt problem.

Albanien har ytterligare stärkt den rättsliga och institutionella ramen för *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter*. Framsteg har gjorts på vissa viktiga prioriterade områden, t.ex. har skyddet av barns rättigheter stärkts genom att en övergripande lag antagits. Förhållandena för personer som sitter i fängelse har förbättrats och alternativ till frihetsberövande har tagits fram. Framstegen på området mänskliga rättigheter har dock varit ojämna och nya farhågor har dykt upp på vissa områden, t.ex. när det gäller pressfriheten, där det redaktionella oberoendet fortfarande hindras av politiska och affärsmässiga intressen. Det praktiska genomförandet och kontrollen av efterlevnaden av lagstiftning och politiska instrument för mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter måste bli stärkas väsentligt.

Äganderättigheter utgör fortfarande en källa till stor oro. Framstegen har varit få när det gäller att anta och genomföra en enhetlig reformstrategi och handlingsplan för ägande, vilket är en av nyckelprioriteringarna i yttrandet. Det splittrade ansvaret och bristen på samordning mellan de olika berörda institutionerna hindrar ett effektivt genomförande och skapar rättsosäkerhet och en systemisk risk för korruption.

Det har delvis gjorts framsteg i fråga om nyckelprioriteringen att stärka skyddet av de mänskliga rättigheterna, särskilt för kvinnor, barn och romer, och ett effektivt genomförande av en politik *mot diskriminering*. På det här området har utvecklingen gått framåt; bland annat har en ny nationell strategi för jämlikhet och bekämpning av våld i hemmet antagits, och genomförandet av lagen om skydd mot diskriminering har inletts. Vissa betydande luckor i lagstiftningen kvarstår, särskilt när det gäller *personer med funktionshinder*, och Albanien måste säkerställa ett konsekvent genomförande av befintlig lagstiftning och befintliga politiska instrument. Den allmänna medvetenheten om antidiskrimineringslagstiftningen och klagomålsmekanismen måste öka. Oro kvarstår över den fortsatta diskrimineringen av vissa utsatta grupper, t.ex. homo-, bi- och transsexuella personer samt romer. Den *romska* befolkningsgruppen fortsätter att vara marginaliserad och saknar tillgång till socialt skydd och sociala tjänster.

Vissa framsteg har gjorts med nyckelprioriteringen att förbättra behandlingen av *gripna* och tillämpningen av ombudsmannens rekommendationer på detta område. Åtgärder har vidtagits för att förbättra förhållanden vid frihetsberövande och för att systematisera uppföljningen av

ombudsmannens rekommendationer. Fall av *misshandel* rapporteras dock fortfarande, särskilt vid tillfälligt frihetsberövande och kvarhållande. Behandlingen av psykiskt sjuka gärningsmän måste fortfarande förbättras. Bristen på en varaktig lämplig lösning avseende placeringen av personer under tvångsbehandling utgör fortfarande en källa till allvarlig oro.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* har Albanien fortsatt att bidra till den regionala stabiliteten genom att arbeta för positiva förbindelser med grannländer och regionala partner. Det råder nu viseringsfrihet mellan Albanien och alla länder på västra Balkan. Landet har fortsatt att delta aktivt i regionala samarbetsinitiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), Regionala samarbetsrådet och Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta).

När det gäller Internationella brottmålsdomstolen överensstämmer det bilaterala avtalet om immunitet med Förenta staterna inte med EU:s gemensamma ståndpunkter och vägledande principer. Landet måste anpassa sig till EU:s ståndpunkt.

Albaniens **ekonomi** har upprätthållit makroekonomisk stabilitet och positiv tillväxt både under och efter den globala krisen. Det politiska dödläget har dock verkat hämmande på regeringens kapacitet att genomföra nödvändiga strukturreformer. Ekonomin växte med 3,8 % år 2010 tack vare exporten, samtidigt som den inhemska efterfrågan dämpades. Penningpolitiken bidrog med framgång till att hålla inflationen i schack trots de ökande internationella råvarupriserna. Brister när det gäller verkställigheten av kontrakt och rättstatsprincipen, svagheter i fråga om infrastruktur och humankapital samt den informella ekonomin fortsätter att hindra den ekonomiska utvecklingen.

När det gäller de *ekonomiska kriterierna* har Albanien gjort vissa framsteg på vägen mot att bli en fungerande marknadsekonomi genom att minska budgetunderskottet och det externa underskottet och hålla inflationsförväntningarna nere, och därigenom stärka den makroekonomiska stabiliteten. Albanien bör kunna möta konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU på medellång sikt under förutsättning att landet skyndar på strukturreformerna, bland annat genom att stärka rättssystemet liksom det fysiska kapitalet och humankapitalet.

Trots ett mer polariserat politiskt landskap har en bred enighet upprätthållits om de grundläggande villkoren för en marknadsekonomi. Den albanska ekonomin har fortsatt att växa, om än i långsammare takt, trots de svaga ekonomiska förutsättningarna hos viktiga handelspartner. Penningpolitiken har förblivit sund, prisstabiliteten har upprätthållits och inflationen har hållit sig inom det uppsatta målet. Underskottet i bytesbalansen och obalansen i de offentliga finanserna minskade under 2010. Statens deltagande i ekonomin är lågt och subventionerna är fortfarande begränsade. Banksektorn är fortfarande välkapitaliserad och likvid. Vissa framsteg har gjorts för att ytterligare underlätta marknadsinträde. EU är fortsatt Albaniens viktigaste handels- och investeringspartner.

En bestående minskning av den relativt höga offentliga skulden har dock inte uppnåtts. Att ytterligare få ner underskottet i bytesbalansen kan visa sig problematiskt, särskilt om penningförsändelserna från arbetstagare i utlandet fortsätter att minska. Resultaten på arbetsmarknaden försämrades under 2010 samtidigt som arbetslösheten fortfarande är hög. Genomförandet av konkursförfaranden är fortfarande ofullständigt samtidigt som den svaga rättsstaten utgör hinder för verkställigheten av kontrakt och hämmar företagsklimatet i allmänhet. Frågan om äganderätt har ännu inte behandlats. Den höga andelen nödlidande lån i banksystemet fortsätter att utgöra en källa till oro. Investeringarna i humankapital och

infrastruktur är fortfarande otillräckliga. Den informella sektorn utgör fortfarande en utmaning. Koncentrationen av produktionen till vissa sektorer och exportmarknader gör ekonomin mer utsatt för externa chocker.

Albanien har gjort vissa framsteg med att förbättra sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**, särskilt i fråga om fri rörlighet för varor, företags- och industripolitik, rättvisa, frihet och säkerhet, yttre förbindelser och finansiell kontroll. Framstegen har varit begränsade på andra områden, t.ex. fri rörlighet för arbetstagare, offentlig upphandling, immaterialrätt, informationssamhället och medier samt energi, miljö och lufttransport. Överlag krävs oförminskade ansträngningar för att uppnå den administrativa kapacitet som krävs för att genomföra lagstiftningen och kontrollera att den efterlevs. Ytterligare ansträngningar krävs för att säkerställa att åtagandena inom ramen för stabiliserings- och associeringsavtalet genomförs i tid.

På området *fri rörlighet för varor* har det gjorts goda framsteg med standardisering. En tillfredsställande struktur för marknadsövervakning måste inrättas. På området *fri rörlighet för arbetstagare* har framstegen varit få och förberedelserna befinner sig i ett tidigt skede. Vissa framsteg har gjorts i fråga om *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster*, främst när det gäller posttjänster. Vissa framsteg har gjorts på området *fri rörlighet för kapital*, när det gäller den rättsliga ramen för betalningssystem och bekämpning av penningtvätt. Det krävs ytterligare åtgärder för att effektivt genomföra den nationella strategin för att bekämpa penningtvätt och finansiell brottslighet.

Få framsteg har gjorts på området *offentlig upphandling*. Den institutionella kapaciteten är fortfarande svag, och det saknas en tydlig definition och fördelning av befogenheter vid alla institutioner som genomför offentliga upphandlingar. Förberedelserna på detta område har framskridit måttligt. Vissa framsteg har gjorts på området *bolagsrätt*. Kapaciteten vid det nationella redovisningsrådet är dock svag liksom det offentliga tillsynsorganets operativa oberoende. Framstegen har varit begränsade på området *immaterialrätt*, och förberedelserna har inte hunnit särskilt långt. Efterlevnaden i praktiken av immateriell och industriell äganderätt är fortfarande bristfällig. Albanien har inte lyckats att i tid uppfylla skyldigheten enligt stabiliserings- och associeringsavtalet att garantera en skyddsnivå motsvarande den i EU, bland annat när det gäller efterlevnaden. Det har gjorts måttliga framsteg på området *konkurrens*, både när det gäller antitrustområdet och statligt stöd. De ansvariga myndigheterna saknar tillräcklig administrativ kapacitet. Det operativa oberoendet för kommissionen för statligt stöd måste skyddas. Förberedelserna på detta område har kommit en god bit på väg.

Vissa framsteg har gjorts på området *finansiella tjänster*. Regelverket för riskhantering och kapitaltäckning har förbättrats. Övervakningskapaciteten inom sektorn utanför bankväsendet är dock fortfarande svag.

Framstegen har varit ojämna på området *informationssamhället och medierna*. Anpassningen till EU:s regelverk och liberaliseringen av marknaden för elektronisk kommunikation håller på att bli bättre. Medielagstiftningen har dock ännu inte anpassats till direktivet om audiovisuella medietjänster, och kapaciteten för tillsynsmyndigheten för radio och tv är fortfarande svag. Förberedelserna på detta område har inte kommit särskilt långt.

Vissa framsteg har gjorts på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*. Det har gjorts framsteg med inrättandet av strukturer för genomförande av landsbygdsutveckling. Kapaciteten att genomföra analyser och utforma och genomföra strategier för landsbygdsutveckling är dock fortfarande svag. Vissa framsteg, om än ojämna, har gjorts på

området *livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor*. Den nationella livsmedelsmyndighetens operativa kapacitet har stärkts betydligt, och det har skett framsteg när det gäller den rättsliga ramen för livsmedelssäkerhet och veterinära frågor. På det hela taget är kapaciteten, samarbetet mellan olika tjänster och definitionen av befogenheter fortfarande svag. Vissa framsteg har gjorts på *fiskeområdet*, särskilt när det gäller inspektioner och kontroll. Efterlevnaden av regelverket är dock fortfarande bristfällig på grund av bristande fysiska och ekonomiska resurser och dåligt interinstitutionellt samarbete.

Vissa framsteg, om än ojämna, har gjorts på området *transportpolitik*. Även om anpassningen till EU:s regelverk har gått framåt på områdena vägtransport och flygledningstjänster utgör flygsäkerheten fortfarande en källa till oro. Inom järnvägs- och sjötransportsektorerna krävs ytterligare ansträngningar. Framstegen har varit begränsade i fråga om *energi*. Försörjningstryggheten har förbättrats något, men marknadsreformen inom elsektorn har ännu inte genomförts i praktiken och att säkra dess ekonomiska bärkraft kommer att kräva ytterligare ansträngningar. Kapaciteten och det institutionella oberoendet måste stärkas för tillsynsmyndigheterna för el, gas och strålskydd. Förberedelserna på detta område framskrider långsamt.

Även om vissa framsteg har gjorts med att anpassa *beskattningslagstiftningen* med EU:s regelverk och förberedelserna framskrider, krävs ytterligare ansträngningar när det gäller den administrativa och tekniska kapaciteten, bland annat på området skattebedrägeri och skatteflykt. Det kan inte rapporteras några framsteg i fråga om den *ekonomiska och monetära politiken*. Framsteg har gjorts när det gäller *statistik*, särskilt med klassificering och statistisk infrastruktur. Framstegen i fråga om sektorsindelad statistik har varit ojämna.

Framstegen på området *socialpolitik och sysselsättning* har varit ojämna. Även om viss positiv utveckling har skett när det gäller hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, social dialog och socialt skydd fortsätter de höga nivåerna av odeklarerat arbete och inaktivitet på arbetsmarknaden. På det hela taget är även genomförandet av politiken fortfarande otillräckligt, särskilt när det gäller den sociala integreringen. Förberedelserna på detta område har inte kommit särskilt långt.

Det har gjorts framsteg på området *företags- och industripolitik*, särskilt med att förbättra regelverket för företag och när det gäller tillgången till finansiering för små och medelstora företag. Organ har inrättats för att underlätta innovation och teknisk utveckling. Förberedelserna på detta område går framåt.

Vissa framsteg har gjorts på området *transeuropeiska nät*. Färdigställandet av vägkorridorer har gått framåt och en ny elsammankoppling har tagits i bruk.

Begränsade framsteg har gjorts på området *regionalpolitik och samordning av strukturfonderna*. Det krävs avsevärda ansträngningar för att bygga upp tillräcklig institutionell och administrativ kapacitet och utveckla en reserv av fullt utvecklade projekt på området regional utveckling. Förberedelserna på det här området befinner sig fortfarande i ett tidigt skede.

När det gäller *rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna* kvarstår fortfarande vissa betydande luckor trots ansträngningarna att utarbeta lagstiftning i enlighet med europeiska standarder. Dessutom är genomförandet av lagstiftningen och politiska instrument överlag fortfarande otillräckligt och utgör en betydande utmaning. Albanien anpassning till

europiska standarder och till regelverket på området rättsväsen och grundläggande rättigheter befinner sig i ett tidigt skede.

Albanien har gjort framsteg på området *rättvisa, frihet och säkerhet*. Systemet med viseringsfria resor till Schengenområdet trädde i kraft i december 2010 för medborgare som har biometriska pass. Det har gjorts framsteg när det gäller att bekämpa organiserad brottslighet, särskilt genom väl fungerande internationellt samarbete och genomförandet av antimaffialagen som bland annat omfattar konfiskering av vinning av brott. Den organiserade brottsligheten utgör dock fortfarande en utmaning. Ansträngningarna måste fortsätta för att effektivt genomföra den rättsliga ramen och stärka kampen mot organiserad brottslighet, som är en av nyckelprioriteringarna i kommissionens yttrande. Detta omfattar bland annat att bygga upp trovärdiga resultat när det gäller förebyggande utredningar, åtal och, när så är lämpligt, fällande domar. Åtgärder för att öka utredarnas kunskaper och befogenheter och samarbetet mellan brottsbekämpande organ bör fortsätta. Kampen mot narkotikahandel, penningtvätt och människohandel samt skyddet av offer för människohandel bör intensifieras och systematiseras, och den rättsliga ramen för konfiskering av vinning av brott bör tillämpas systematiskt.

Framsteg kan rapporteras när det gäller kapaciteten att genomföra EU:s regelverk på området *vetenskap och forskning*. Den administrativa kapaciteten i samband med deltagandet i EU:s sjunde ramprogram för forskning har förbättrats, även om den inhemska forskningskapaciteten fortfarande är låg. Vissa framsteg har gjorts på området *utbildning och kultur*, särskilt när det gäller yrkesutbildning.

Framstegen har överlag varit få när det gäller anpassningen av lagstiftningen på *miljöområdet*. På det hela taget är genomförandet och efterlevnaden av lagstiftning fortfarande bristfällig. Att stärka den administrativa kapaciteten och det interinstitutionella samarbetet kräver ytterligare ansträngningar. När det gäller *klimatförändringen* har Albanien på det hela taget inte gjort några framsteg, och den institutionella kapaciteten är fortfarande mycket svag.

Vissa framsteg har gjorts på området *konsument- och hälsoskydd*. Det har också gjorts framsteg när det gäller konsumentskyddslagstiftning och efterlevnaden av denna. På det hela taget har den rättsliga ramen förbättrats. När det gäller folkhälsan har det gjorts framsteg med lagstiftningen om sjukvårdsförsäkringen och det har skett positiv utveckling när det gäller överförbara sjukdomar och psykisk hälsa. Tillgången till primärvård är dock ännu inte lika för alla.

På området *tullunionen* har det gjorts vissa framsteg med anpassningen av lagstiftningen och förberedelserna på området framskrider. Användningen av referenspriser vid tullvärdeberäkning är dock fortfarande hög jämfört med EU:s normer och ytterligare ansträngningar krävs när det gäller förenklade förfarandena och handelslättnader. Kapaciteten att kontrollera efterlevnaden liksom personalförvaltningen är fortfarande svag.

Vissa framsteg har gjorts på området *yttre förbindelser*, särskilt när det gäller den gemensamma handelspolitiken. Den institutionella och administrativa kapaciteten måste stärkas. Framsteg har gjorts på området *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*. Albanien har anslutit sig till de flesta av EU:s förklaringar och gemensamma ståndpunkter, och har fortsatt att delta i operationer inom ramen för den europeiska säkerhets- och försvarspolitik.

Framsteg har gjorts i fråga om *finansiell kontroll*. Den primära rättsliga ramen för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn och för centraliserad budgetkontroll har

förbättrats. Den administrativa kapaciteten på området intern kontroll måste stärkas. Förberedelserna på området skydd av EU:s finansiella intressen befinner sig i ett tidigt skede.

På området *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser* har de grundläggande principerna och institutionerna inrättats för de politikområden som ligger till grund för och inverkar på systemet för egna medel. Den administrativa ramen för tillämpningen av reglerna för egna medel har ännu inte inrättats.

Bosnien och Hercegovina

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg när det gäller de **politiska kriterierna**.

På området *demokrati och rättsstaten* har processen med att inrätta de verkställande och lagstiftande myndigheterna fortfarande, ett år efter de allmänna valen den 3 oktober 2010, ännu inte avslutats i och med att någon regering på statlig nivå ännu inte bildats. Denna långa försening har hindrat Bosnien och Hercegovina från att göra framsteg när det gäller välbehövligena reformer.

Avsaknaden av en trovärdig process för harmoniseringen av *konstitutionen* med den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna ger fortfarande anledning till allvarlig oro. Den första interinstitutionella arbetsgrupp som inrättades för att verkställa domen i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i målet Sejdić-Finci²¹ lyckades inte nå en överenskommelse. En ny arbetsgrupp, enligt ministerrådets rekommendation, har ännu inte inrättats.

Republika Srpskas nationalförsamling har antagit slutsatser och ett beslut om att hålla en folkomröstning som utmanar de rättsliga institutionerna på statlig nivå. Efter EU:s insatser upphävde nationalförsamlingen sitt beslut om folkomröstning och ändrade slutsatserna den 1 juni. Bosnien och Hercegovina har inom den etablerade ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen inlett en strukturerad dialog om rättsliga frågor.

Den administrativa kapaciteten i *parlamentet* har förbättrats men bristen på samordning mellan statens och entiteternas parlament och den politiska oenigheten mellan entiteterna har fortsatt att hindra den parlamentariska församlingens arbete. De *statliga* institutionerna, på olika nivåer, har fortsatt att påverkas till följd av ett splittrat och dåligt samordnat beslutsfattande. De tre medlemmarna i presidentrådet har ökat sina ansträngningar för att gemensamt utarbeta och genomföra politik men när det gäller samordningen av utrikespolitiken kvarstår meningsskiljaktigheter i vissa frågor. Det har ännu inte inrättats någon effektiv samordningsmekanism för EU-frågor mellan staten och entiteterna, bland annat för programplaneringen av det finansiella stödet inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA).

Begränsade framsteg har gjorts på området *reform av den offentliga förvaltningen*. Genomförandet av strategin för denna reform fortsätter. Samordningen mellan de olika förvaltningarna är dock fortfarande svag och reformprocessen saknar nödvändigt politiskt stöd. Det krävs fortfarande oförminskade ansträngningar för att förhindra politisk inblandning. Ett ombudsmannaämbete på statlig nivå har inrättats men brist på personal och

²¹ Målet Sejdić-Finci mot Bosnien och Hercegovina, december 2009, om etnisk diskriminering vid representation i landets institutioner för personer som inte tillhör någon av de tre konstituerande folken.

ekonomiska begränsningar drar ner effektiviteten. Det återstår att skapa en professionell, ansvarig, öppen, effektiv och merit- och kompetensbaserad offentlig förvaltning.

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg med att förbättra *rättsväsendet*. En strukturerad dialog mellan EU och Bosnien och Hercegovina om rättsliga frågor, som syftar till att säkerställa ett oberoende, effektivt, opartiskt och ansvarigt rättsväsende, har inletts. Takten i genomförandet av strategin för reformen av rättsväsendet och strategin för hantering av krigsförbrytelser måste öka. Åtgärder har vidtagits för att minska eftersläpningen när det gäller mål, särskilt mål som gäller obetalda räkningar för el, gas osv., men eftersläpningen är på det hela taget fortfarande stor. Uppsplittningen av den rättsliga ramen på alla jurisdiktioner lägger en betydande lagstiftningsmässig och ekonomisk börda på domstolsväsendet. Avsaknaden av tydligt budgetansvar fortsätter att påverka domstolarnas oberoende och effektivitet. De ofta återkommande politiska attackerna på domstolarna och eftersläpningen av mål utgör anledningar till allvarlig oro.

Bosnien och Hercegovina har gjort mycket begränsade framsteg när det gäller kampen mot *korruption* som fortfarande utgör ett allvarligt problem och är utbredd på många områden, både inom den offentliga och den privata sektorn. Genomförandet av strategin och handlingsplanen för bekämpning av korruption är fortfarande svagt. Myndigheten för korruptionsbekämpning fungerar ännu inte till fullo. Den rättsliga uppföljningen av korruptionsfall går fortfarande långsamt, och endast ett begränsat antal fall på högre nivå har lett till åtal. Bristfälligt genomförande av lagstiftningen och problem med samordningen mellan entiteterna utgör fortfarande källor till oro. Bosnien och Hercegovina måste öka det politiska engagemanget och vidta beslutsamma åtgärder mot korruption.

Respekten för *mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter* är i stort sett säkerställd. Bosnien och Hercegovina har ratificerat de viktigaste internationella konventionerna om mänskliga rättigheter, men genomförandet släpar efter.

Medborgerliga och politiska rättigheter respekteras på det hela taget. Få framsteg har gjorts med harmoniseringen av straffrättsliga påföljder för hela landet. Ramlagen om kostnadsfri rättshjälp, vilket är en förutsättning för att Europadomstolens krav ska uppfyllas, har ännu inte antagits. *Tillgången till rättslig prövning* i civil- och straffrättsliga mål måste säkras. Det har gjorts vissa förbättringar när det gäller förhållandena i *fängelser*, särskilt i fråga om psykiatriska anläggningar, men överbeläggning och *misshandel* av fångar är fortfarande problem som måste åtgärdas.

Både i statens och entiteternas konstitutioner föreskrivs medie- och *yttrandefrihet, förenings- och mötesfrihet* samt *religionsfrihet*. Genomförandet av befintlig lagstiftning måste dock förbättras. Pressrådets självregleringsverksamhet har förbättrats. Medborgarnas klagomål till pressrådet om kränkningar av presslagen ökar. Pressrådets kapacitet att kontrollera efterlevnaden av yrkesmässiga normer hämmas av brist på resurser. De politiska påtryckningarna på medierna har fortsatt, liksom mediernas etniska partiskhet. Fallen av hotelser mot journalister har likaså fortsatt. Genomförandet av reformen av radio och TV i allmänhetens tjänst har försenats. Oberoendet för tillsynsorganet för kommunikation har fortsatt undergrävts, och utnämningarna till styrelsen har ännu inte skett. Utvecklingen av det civila samhället förutsätter ytterligare stöd och öppenhet vid tilldelningen av medel.

Ekonomiska och sociala rättigheter garanteras genom den befintliga rättsliga ramen, men tillämpningen är fortfarande svag på grund av uppsplittning av behörighetsnivåerna. En övergripande lag mot diskriminering har införts på statlig nivå, men dess räckvidd är

begränsad och genomförandet svagt. Skyddet av *kvinnor* mot våld måste förbättras, och detsamma gäller det sociala skyddet av *barn*. När det gäller interetniska relationer utgör antalet delade skolor ("två skolor under ett tak") och rent etniska skolor en anledning till oro, trots att ett samordnande organ inrättats i federationen. Systemet för sociala förmåner är i huvudsak rättighetsbaserat, vilket ger negativa verkningar på situationen för *utsatta grupper*, bland annat personer med psykiska funktionshinder. Den sociala dialogen och utövandet av arbetstagarnas rättigheter hämmas av att arbetsmarknadens parter inte erkänts på statlig nivå och att den rättsliga ramen är fragmenterad.

Respekten för och skyddet av minoriteter²² och kulturella rättigheter i stort sett säkerställt. Framsteg har gjorts med genomförandet av handlingsplanerna för romer när det gäller bostäder och sysselsättning. Ansträngningarna måste intensifieras för att säkerställa ett effektivt genomförande av handlingsplanerna för hälsa och utbildning och för att förbättra resurserna och hållbarheten när det gäller handlingsplanerna. Den *romska* minoriteten lever fortfarande under mycket svåra förhållanden och utsätts för diskriminering. Många saknar födelseregistrering, och bristen på tillgång till kostnadsfri rättshjälp för folkbokföring hindrar dem från att utöva grundläggande sociala och ekonomiska rättigheter. Det krävs ytterligare åtgärder för att förbättra genomförandet av lagen om nationella minoriteter och för att garantera minoriteternas rättigheter.

Vissa framsteg har uppnåtts när det gäller *flyktingar och internflyktingar*. Den reviderade strategi som syftar till att stödja återvändandeprocessen och sörja för ett korrekt genomförande av bilaga VII till Dayton/Paris-fredsavtalet är på plats. Vissa åtgärder har vidtagits för att genomföra strategin, särskilt när det gäller finansiering för att hjälpa utsatta grupper som bor i mottagningscentraler. Förfaranden för beviljande av stöd vid återvändandet har inte införts fullt ut. Bristen på möjligheter till sysselsättning och på tillgång till socialt skydd fortsätter att utgöra hinder för ett hållbart återvändande och hållbar lokal integration.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* har genomförandet av Dayton/Parisavtalet fortsatt men politiska representanter i Republika Srpska har vid flera tillfällen ifrågasatt landets territoriella integritet. Samarbetet med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien har fortsatt varit tillfredsställande.

Mandatet för EU:s särskilda representant har överförs från den höga representantens kansli till en enda representant för EU som har dubbelt mandat både som EU:s särskilda representant och som chef för EU-delegationen.

Samarbetet mellan domstolar och åklagare från Bosnien och Hercegovina, Kroatien och Serbien har fortsatt. Genomförandet av bilaterala avtal om ömsesidigt erkännande och verkställande av domstolsavgöranden i brottmål pågår. Ansträngningarna för att lagföra krigsförbrytelser har dock fortsatt hämmas av rättsliga hinder för utlämning i straffprocesslagen.

När det gäller Internationella brottmålsdomstolen överensstämmer det bilaterala avtalet om immunitet med Förenta staterna inte med EU:s gemensamma ståndpunkt och vägledande principer. Landet måste anpassa sig till EU:s ståndpunkt.

²² Enligt lagen om skydd av rättigheterna för personer som hör till nationella minoriteter finns det 17 nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina. De tre konstituerande folken – bosniaker, kroater och serber – utgör inte nationella minoriteter.

Betydande framsteg har gjorts med processen för att genomföra *Sarajevoförklaringen*. Efter mötena i juni och september 2011 enades Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien om en rad frågor, bland annat ordalydelsen i en gemensam förklaring som ska undertecknas vid en ministerkonferens i Belgrad.

Bosnien och Hercegovina har fortsatt att aktivt delta i regionala samarbetsinitiativ, bland annat i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECF), Regionala samarbetsrådet och i Centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Bosnien och Hercegovinas förbindelser med sina grannländer har utvecklats ytterligare. I september antog Bosnien och Hercegovina ett beslut om att erkänna Kosovos tullstämplor. Vissa gränsrelaterade problem är dock fortfarande olösta.

Bosnien och Hercegovinas **ekonomi** tog fart på nytt 2011 efter blygsam tillväxt 2010. Återhämtningen är dock fortfarande dämpad och beror i huvudsak på extern efterfrågan. Arbetslösheten har legat kvar på mycket höga nivåer. Den finanspolitiska situationen har lättat något till följd av finanspolitiska anpassningsåtgärder inom ramen för Internationella valutafondens program och ökade intäkter. Den finanspolitiska hållbarheten på medellång sikt har dock hämmats allvarligt av att den globala ramen för finanspolitik 2011–2013 inte antagits. Engagemanget för strukturreformer och sunda offentliga finanser är fortfarande svagt och varierar i olika delar av landet, och kvaliteten i de offentliga finanserna är fortfarande låg.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Bosnien och Hercegovina gjort få framsteg mot att bli en fungerande marknadsekonomi. Ytterligare betydande reformansträngningar måste genomföras för att Bosnien och Hercegovina på lång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna i EU.

Återhämtningen beror i huvudsak på extern efterfrågan, men den inhemska efterfrågan har också börjat att öka, och stöds av att kreditgivningen återupptagits. Industriproduktionen ökar. Handeln har ökat betydligt och handelsintegrationen med EU är fortsatt hög. Den finansiella och penningpolitiska stabiliteten har bibehållits. Sedelfondssystemet fortsätter att åtnjuta hög trovärdighet. Vissa förbättringar i företagsklimatet kan rapporteras när det gäller företagsregistrering och förenkling av allmänna administrativa förfaranden.

Det faktum att den globala ramen för finanspolitiken 2011–2013 inte antagits har dock allvarligt hämmat hållbarheten och trovärdigheten för Bosnien och Hercegovinas finanspolitik och gjort att de finanspolitiska myndigheterna står utan överenskommelse om allmänna riktlinjer för finanspolitiken. Det politiska dödläget i landet har lett till betydande förseningar i antagandet av budgeten för 2011 på statlig nivå och till att vidare diskussioner med Internationella valutafonden om genomförandet av standby-avtalet uppskjutits. Kvaliteten i de offentliga finanserna har fortsatt varit låg och de löpande utgifterna höga i förhållande till BNP. De externa obalanserna, särskilt underskottet i bytesbalansen, har ökat liksom inflationen. Företagsklimatet påverkas fortfarande av ineffektivitet inom förvaltningen och den svaga rättsstaten. Den planerade privatiseringen, omstruktureringen av offentliga företag och avregleringen av nätverksindustrierna har inte framskridit. Produktionskapaciteten och ekonomins konkurrenskraft har förblivit svag, eftersom inhemska källor för tillväxt inte utnyttjats effektivt. Strukturell stelhet, t.ex. höga sociala avgifter, bristfälligt målinriktade sociala transfereringar och låg rörlighet för arbetskraften fortsätter att lägga hinder i vägen för skapande av arbetstillfällen. Arbetslösheten har fortsatt att vara mycket hög och den informella sektorn utgör fortfarande en stor utmaning.

Bosnien och Hercegovina har gjort begränsade framsteg när det gäller att anpassa sin lagstiftning och sin politik till **européiska standarder**. Vissa framsteg har konstaterats på områden som immaterialrätt, statligt stöd, forskning, kultur, transporter och i en rad frågor med anknytning till rättvisa, frihet och säkerhet. Särskilda ansträngningar krävs fortfarande när det gäller fri rörlighet för varor, personer och tjänster, tullar och skatter, konkurrens, offentlig upphandling, sysselsättning och socialpolitik, utbildning, industri och små och medelstora företag, jordbruk och fiske, livsmedelssäkerhet, veterinära och fytosanitära frågor, miljö och klimatförändring, energi, informationssamhället och medier samt statistik.

På det hela taget har genomförandet av interimsavtalet varit fortsatt ojämnt. Landet bryter mot interimsavtalet, eftersom det inte uppfyller kraven i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, och mot reglerna om statligt stöd. Lagen på statlig nivå om statligt stöd, som var ett krav enligt stabiliserings- och associeringsavtalet, antogs av ministerrådet i augusti men har ännu inte antagits av parlamentet. Antagandet av lagen på statlig nivå om folkräkning, som är nödvändig för landets sociala och ekonomiska utveckling, måste prioriteras.

Bosnien och Hercegovina har gjort vissa framsteg på områden som rör den **inre marknaden**. När det gäller *fri rörlighet för varor* har vissa framsteg gjorts när det gäller marknadsövervakning och konsumentskydd. Oförminskade ansträngningar är nödvändiga för att anpassa den rättsliga ramen till EU-lagstiftningen, förbättra den administrativa kapaciteten och skapa ett enda ekonomiskt område.

Begränsade framsteg har gjorts på områdena *fri rörlighet för personer och tjänster samt etableringsrätt*. Båda entiteterna har antagit lagstiftning om finansiella tjänster och samordningen av banktillsyn har förbättrats. Det är avgörande att företagsregistreringen förenklas ytterligare och att den rättsliga ramen för posttjänster anpassas.

Det har inte gjorts framsteg på området *fri rörlighet för kapital*. Det krävs ytterligare anpassning till EU:s regelverk och harmonisering av lagstiftningen i hela landet. Goda men ojämnt framsteg kan rapporteras på områdena *tullar och skatter*. Ytterligare anpassning av lagstiftningen samt kapacitetsuppbyggnad är avgörande för att säkerställa att de immateriella rättigheterna genomförs och tillämpas i praktiken.

Bosnien och Hercegovina har gjort vissa framsteg när det gäller efterlevnaden av *konkurrensreglerna*. Inga framsteg har gjorts på området *offentlig upphandling*, i synnerhet inte när det gäller den fullständiga anpassningen av lagen om offentlig upphandling. Framstegen har fortsatt på området *immateriella rättigheter*.

Få framsteg har gjorts med *socialpolitik och sysselsättningspolitik* och med folkhälsopolitiken. Landsomfattande strategidokument finns utarbetade eller håller på att utarbetas, men politiken och lagstiftningen är fortfarande splittrad. Ramlagar och strategier har införts på området *utbildning* men ännu inte genomförts. Vissa framsteg har gjorts på området *kultur*. Framstegen har fortsatt på *forskningsområdet* och förberedelserna för innovationsunionen har inletts. Förhandlingarna om en anslutning till WTO har gått framåt ytterligare.

När det gäller den **sektoriella politiken** har Bosnien och Hercegovina gjort få framsteg med att uppnå europeiska standarder på flera områden. När det gäller *industrin och små och medelstora företag* har någon landsomfattande utvecklingsstrategi, som omfattar bland annat industripolitik, ännu inte antagits och strategin för små och medelstora företag har inte

genomförts. Vissa framsteg har gjorts på områdena livsmedelssäkerhet, veterinära och fytosanitära frågor samt fiske. Framstegen inom *jordbruk och landsbygdsutveckling* är fortfarande begränsade. En närmare samordning mellan staten och entiteterna i fråga om anpassningen till EU:s regelverk på dessa områden är avgörande. Avsaknaden av framsteg har haft en negativ inverkan på handeln med jordbruksprodukter.

Bosnien och Hercegovinas förberedelser på miljöområdet befinner sig ännu i ett tidigt skede. En harmoniserad rättslig ram för miljöskydd måste fastställas och en statlig miljöbyrå måste inrättas. Den administrativa kapaciteten är svag, och den horisontella och vertikala kommunikationen mellan olika myndigheter måste stärkas. När det gäller *klimatförändringen* krävs ytterligare ansträngningar för att anta en strategi på statlig nivå, anpassa lagstiftningen till EU:s regelverk och genomföra informationskampanjer.

Bosnien och Hercegovina har gjort framsteg inom *transportsektorn*. Det har skett viss positiv utveckling när det gäller det transeuropeiska transportnätet, väg- och lufttransporter, järnvägar och inre vattenvägar. Lagen om transport av farligt gods har ännu inte antagits. Moderniseringen av transportinfrastrukturen är en fråga som ännu inte åtgärdats. Förberedelserna på *energiområdet* har inte kommit långt. I egenskap av part i fördraget om energigemenskapen måste Bosnien och Hercegovina genomföra relevanta delar av EU:s energilagstiftning. Vissa framsteg har uppnåtts med elförsörjningen till Brčkodistriktet och med den övergripande översyn av ellagstiftningen på alla myndighetsnivåer som nu inletts. För att garantera en tryggad elförsörjning måste det finnas ett fullt fungerande nationellt landsomfattande överföringsföretag och en övergripande energistrategi måste antas.

Framstegen inom *informationssamhället och medierna* har varit begränsade. Harmoniseringen av den rättsliga ramen för radio och tv i allmänhetens tjänst har ännu inte inletts. Problemen med oberoendet för tillsynsorganet i kommunikationsfrågor, de politiska påtryckningarna och den långsamma takten i genomförandet av reformen av radio och tv i allmänhetens tjänst utgör anledningar till allvarlig oro.

Vissa framsteg kan rapporteras på området *finansiell kontroll*. Centrala harmoniseringsenheter finns på statlig nivå och entitetsnivå och internrevision har börjat införas. Systemen för finansiell förvaltning och kontroll måste utvecklas ytterligare. Det statliga revisionskontorets oberoendet utgör en anledning till oro. Vissa framsteg har gjorts på *statistikområdet* när det gäller klassificeringar och register. Sektorsindelad statistik, t.ex. statistik rörande nationalräkenskaper, näringsliv och jordbruk, måste förbättras. Samarbetet mellan landets statistiska institut på statlig nivå och entitetsnivå och andra berörda organ på statlig nivå är emellertid fortfarande otillräckligt.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har det gjorts vissa framsteg på de olika områdena. Arbetet med prioriteringarna på området viseringspolitik har fortsatt. Det smidiga genomförandet av avtalet om förenklade viseringsförfaranden mellan EU och Bosnien och Hercegovina och återtagandeavtalet har fortsatt. Systemet med viseringsfria resor till Schengenområdet trädde i kraft i december 2010 för medborgare i Bosnien och Hercegovina som har biometriska pass.

Landets förberedelser på områdena *gränsförvaltning, asyl och migration* har framskridit. Systemet för asyl och internationellt skydd, övervakningen av migrationsströmmar och samarbetet mellan olika organ har fortsatt förbättrats. Infrastrukturen vid vissa gränsövergångar måste dock stärkas. Få framsteg har gjorts i kampen mot *penningtvätt*. Genomförandet av strategin och handlingsplanen för att förebygga penningtvätt är begränsat.

Få framsteg har gjorts i kampen mot *narkotika*. Avsaknaden av en verkningsfull rättslig uppföljning hämmar kampen mot narkotikahandel, som fortfarande utgör ett allvarligt problem.

Bosnien och Hercegovinas förberedelser på *polisområdet* framskrider. Splittringen av Bosnien och Hercegovinas polisstyrkor fortsätter att undergräva effektiviteten och resultaten, samarbetet och informationsutbytet. *Kampen mot organiserad brottslighet* är otillräcklig till följd av bristen på effektiv samordning mellan de brottsbekämpande organen. Den organiserade brottsligheten inger fortfarande allvarlig oro och har konsekvenser för rättsstaten och företagsklimatet. Ansträngningarna för att bekämpa *människohandel* måste intensifieras och bristerna i identifieringen av offer för människohandel måste åtgärdas. Bosnien och Hercegovina har gjort vissa framsteg i kampen mot terrorism. Den gemensamma arbetsgruppen för bekämpning av terrorism har inrättats på nytt. Genomförandet av strategin för att förebygga och bekämpa terrorism måste förbättras.

Förberedelserna när det gäller *skydd av personuppgifter* har fortsatt, men ytterligare ansträngningar krävs i fråga om kontrollen av efterlevnaden och för att säkerställa tillsynsmyndighetens oberoende. Ett välfungerande skydd av personuppgifter är avgörande för att Bosnien och Hercegovina ska kunna ingå avtal med Europol och Eurojust.

Kosovo

Den politiska situationen i Kosovo präglades av både parlamentsval och presidentval under perioden oktober–april 2011. Genomförandet av de allmänna valen drogs ner av allvarliga brister och tekniska problem. En ny koalitionsregering bildades i februari och en ny president valdes i april.

Presidenten och regeringen har visat sitt engagemang för den europeiska agendan. Samordningen av EU-relaterade reformer har stärkts. Valen ledde dock till att genomförandet av många viktiga reformer försenades. Nu krävs oförminskade ansträngningar för att påskynda reformerna och se till att de genomförs i praktiken. Den offentliga förvaltningen och domstolsväsendet är båda svaga. Mycket behöver göras för att bekämpa organiserad brottslighet och korruption, bland annat på området offentlig upphandling. Även den ekonomiska situationen är allvarlig, och regeringen måste vidta akuta åtgärder för att förbättra budgetläget i nära samordning med Internationella valutafonden. Positivt är däremot att Kosovo har fortsatt att göra oförminskade ansträngningar för att nå resultat på viktiga områden i den europeiska agendan, t.ex. i fråga om viseringar och handel.

På grundval av FN:s generalförsamlings resolution av den 9 september 2010, som hade lagts fram gemensamt av Serbien och EU:s 27 medlemsstater, inleddes en dialog mellan Belgrad och Priština i mars. Den fördes i en allmänt konstruktiv anda fram till september och ledde till överenskommelser i flera frågor: fri rörlighet för varor och personer; folkbokföring och fastighetsregister. De överenskommelser som hittills nåtts måste genomföras i god tro. Ytterligare resultat måste uppnås för att snarast möjligt genomföra principerna om ett fungerande regionalt samarbete som omfattar samtliga parter, och nå fram till hållbara lösningar i frågor som rör EU:s regelverk bl.a. på områdena energi och telekommunikationer

Under den period som omfattas av rapporten förbättrades integrationen av den serbiska folkgruppen söder om floden Ibër/Ibar. Serberna har dragit fördel av den rättsliga ramen till skydd för deras rättigheter. Deras deltagande i de allmänna valen ökade och de deltog också i

folkräkningen. Lärarna vid skolor som får stöd av Serbien har börjat underteckna avtal med kommunala utbildningsmyndigheter i Kosovo.

I norra Kosovo finns Serbienstödda strukturer kvar och integrationen har inte framskridit. De kommuner som får stöd av Serbien opponerade sig mot genomförandet av folkräkningen i norr, och i de allmänna valen i norra Kosovo var valdeltagandet av serber försumbart. Serberna i norr protesterade också mot Eulex. Situationen i norra Kosovo och problemet med kontrollen av gränsen har lett till utbrott av våldsamheter, som i sin tur lett till skadade och ett dödsfall i juli och september. Situationen har också lett till att provocerande uttalanden från Kosovos ledare förekommer oftare. Alla sidor måste hjälpas åt för att dämpa spänningarna i norra Kosovo och möjliggöra fri rörlighet för personer och varor, vilket skulle gagna människorna i regionen.

Myndigheterna samarbetar med Eulex i utredningen av de anklagelser som togs upp i den resolution Europarådets parlamentariska församling antagit om omänsklig behandling av människor och olaglig handel med mänskliga organ i Kosovo. Myndigheterna i Kosovo måste också säkerställa ett konsekvent och effektivt samarbete med Eulex på alla områden som ingår i Eulex mandat.

När det gäller *demokratin och rättsstatsprincipen* fortsätter framför allt rättsstatsprincipen att utgöra en källa till allvarlig oro och måste snarast åtgärdas av Kosovos regering, parlament och rättsliga myndigheter.

Parlamentets fjärde mandatperiod inleddes den 21 februari efter allmänna val. Valprocessen uppvisade allvarliga brister. Kosovo måste vidta akuta åtgärder för att komma tillrätta med dessa genom att förenkla systemet i enlighet med internationella normer, och genom att utreda och lagföra fall av valfusk. Parlamentet har antagit en budget och en rad viktiga lagar om reformer som är relevanta för den europeiska agendan. Parlamentets kapacitet att granska utkast till lagstiftning och regeringens arbete är fortfarande svag. Det finns farhågor om att parlamentets arbetsordning inte alltid följs.

En ny *koalitionsregering* tillträdde den 22 februari. I mars antog regeringen en förordning där rollen för de avdelningar inom ministerierna som ansvarar för europeisk integration fastställdes och stärktes. Ministeriet för europeisk integration har stärkt sin roll som samordnare för den europeiska agendan och givarna, och tryckt på för att skynda på reformerna. Ytterligare ansträngningar krävs för att fastställa specifika mål och mätbara resultat som kan vägleda regeringen på ett bättre sätt i reformarbetet. Decentraliseringsinsatserna har fortsatt. Regeringen måste finna lösningar för att de nyligen bildade kommunerna med serbisk majoritet ska få långsiktig hållbarhet. Samtidigt har Serbienstödda strukturer fortsatt att vara verksamma inom Kosovo och förhindrat ett fullständigt genomförande av decentraliseringen.

Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *reformen av den offentliga förvaltningen*. Regelverket har stärkts men måste fortfarande kompletteras. Den reviderade strategin för den offentliga förvaltningen 2010–2013 har ännu inte genomförts. Reformen av den offentliga förvaltningen utgör fortfarande en stor utmaning och den offentliga förvaltningen är mycket svag. Ombudsmannaämbetet saknar lämpliga resurser, lokaler och politiskt stöd.

Framsteg har gjorts i fråga om *rättssystemet*, särskilt i form av viktiga domar i konstitutionsdomstolen. Parlamentet har antagit viktig lagstiftning, bland annat lagar om vittnesskydd och om juridiska personers straffrättsliga ansvar samt lagen om internationellt

rättsligt samarbete. Reformprocessen måste fortsätta. Genomförandet av de fyra lagarna om reformer som antogs under den period som omfattas av den föregående rapporten har fortsatt varit tillfredsställande. Avdelningen för internationellt rättsligt samarbete inom justitieministeriet har ökat sin kapacitet och handlägger fall professionellt. Kosovos rättsliga råd har börjat åtgärda nyckelprioriteringar. Samtliga nio medlemmar i Kosovos åklagarråd har utsetts och rådet har börjat sin verksamhet. Lönerna för domare och åklagare har höjts. Samtidigt är rättssystemet i Kosovo fortfarande svagt. Eftersläpningarna i fråga om mål är fortfarande betydande. Hot mot domare rapporteras fortfarande och politisk inblandning i domstolarnas arbete utgör fortfarande en källa till oro. Det krävs en mer proaktiv strategi från åklagarnas och domarnas sida för att utreda och döma mål som rör organiserad brottslighet och korruption. Insynen i genomförandet av lagen om amnesti ger också anledning till allvarlig oro.

Kosovo har gjort vissa framsteg med att åtgärda *korruption*, framför allt genom att ta itu med en del av korruptionsfallen. Korruptionen är fortfarande allmänt utbredd på många områden och fortsätter att utgöra ett allvarligt problem som också påverkar allmänhetens tillgång till tjänster. Arbetsgruppen för korruptionsbekämpning har stärkts. Den rättsliga ramen för korruptionsbekämpning har förbättrats genom att flera viktiga lagar antagits, även om den ännu inte är komplett och måste stärkas ytterligare. Lagen om finansiering av politiska partier har stora brister och även övervakningen av dess genomförande måste förbättras. Överträdelse av upphandlingsreglerna fortsätter att vara en källa till oro när det gäller korruption. I deklARATIONERNA av tillgångar fortsätter skillnaderna mellan deklarerade tillgångar och faktisk inkomst.

Kosovos konstitution innehåller stränga regler för att säkerställa internationella standarder för *de mänskliga rättigheterna och respekten för och skyddet av minoriteter*. De olika institutioner som sysslar med att främja, stärka och övervaka grundläggande rättigheter samordnar inte sina verksamheter på lämpligt sätt. Organ inom verkställande myndigheter har otillräcklig kapacitet, bristfälligt definierade ansvarsområden och befogenheter som ofta överlappar andra organs ansvarsområden och befogenheter. Deras politiska och praktiska betydelse är begränsad. Mer måste göras för att säkerställa tillgången till juridiska och administrativa rättsmedel vid kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Integrationen av den serbiska folkgruppen har förbättrats, särskilt söder om floden Ibër/Ibar. Ytterligare ansträngningar krävs för att tillgodose serbernas behov i hela Kosovo, men framför allt i den norra delen.

Begränsade framsteg har uppnåtts på området *medborgerliga och politiska rättigheter*. Regeringens ansträngningar måste fortsätta när det gäller att *förebygga tortyr och misshandel*. Det krävs ytterligare ansträngningar för att avskaffa *straffriheten*. I vissa *fängelser* måste bristen på utrymme och överbeläggningen åtgärdas. *Tillgången till rättslig prövning* är inte garanterad fullt ut, i synnerhet inte i norra Mitrovicë/Mitrovica där distriktsdomstolen fungerar med begränsad kapacitet under Eulex. Detta undergräver rättsstatsprincipen i den delen av Kosovo.

När det gäller *yttrandefrihet* kan begränsade framsteg rapporteras. Öppenheten när det gäller medieäggande garanteras genom en lag och lagen tillämpas korrekt. Journalister utsätts dock fortfarande för politiska påtryckningar och hot. Det offentliga radio- och tv-bolagets oberoende och opartiskhet är inte garanterad. *Förenings- och mötesfriheten* respekteras överlag. Föreningsfriheten är säkrad genom att ändringarna av lagen om föreningsfrihet för icke-statliga organisationer antagits. Den miljö i vilken *det civila samhället* verkar måste förbättras betydligt. Regeringen måste utnyttja sakkunskapen inom det civila samhället på ett bättre sätt.

På området *tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet* har polisen fortsatt föredömligt hanterat överföringen av ansvaret från KFOR för skyddet av historiska och religiösa kulturplatser, däribland serbisk-ortodoxa. Kosovos renoveringsinsatser av serbisk-ortodoxa kulturplatser har framskridit i samarbete med berörda deltagare från kyrkan och från de serbiska myndigheterna.

Ytterligare ansträngningar krävs för att till fullo garantera *ekonomiska och sociala rättigheter*. Vissa framsteg har gjorts beträffande *kvinnors rättigheter*, framför allt med att öka kvinnornas representation i politiken och förbättra den rättsliga ramen för att garantera deras rättigheter. De berörda institutionerna måste stärkas och budgeten ökas för att lagstiftningen ska kunna genomföras. Skyddet av *barns rättigheter* har förbättrats genom genomförandet av lagen om rättskipning för minderåriga. Rådet för skydd av barn och rättvisa för barn har inrättats. Barns skydd är fortfarande svagt och barnfattigdomen hög. Begränsade framsteg har gjorts när det gäller *socialt utsatta grupper och personer med funktionshinder*. En rapport om genomförandet av handlingsplanen för personer med funktionshinder har publicerats. Genomförandet av handlingsplanen och relevanta lagar inom sektorn måste stärkas, särskilt på kommunnivå, t.ex. genom att säkerställa att skolorna är tillgängliga för barn med funktionshinder.

Regeringen har genomfört informationskampanjer om lagen *mot diskriminering*. Diskrimineringen ger fortfarande anledning till oro. När det gäller *arbetstagares och fackföreningarnas rättigheter* kan vissa framsteg rapporteras. Lagen om arbetsrätt, lagen om fackföreningar och lagen om det ekonomiska och sociala rådet har antagits. Framstegen har varit blandade på området *äganderätt*. Den rättsliga ramen har förbättrats och en samordnare för äganderätt har utnämnts. Den betydande eftersläpningen av ärenden på området hindrar människor från att utöva sin äganderätt. Ytterligare ansträngningar krävs för att stärka befintlig lagstiftning.

Kosovo har gjort vissa framsteg i fråga om *respekten för och skyddet av minoriteter och kulturella rättigheter*. De nyligen bildade kommunerna med serbisk majoritet står inför en rad utmaningar, t.ex. i fråga om markförvaltning. Begränsade framsteg har uppnåtts när det gäller *tillgång till utbildning för minoritetsgrupper*. Den serbiska folkgruppen både norr och söder om Ibër/Ibar förlitar sig fortfarande på skolböcker och ett utbildningssystem som tillhandahålls av Serbien. Kosovos myndigheter måste erbjuda ett alternativ och utveckla en serbisk läroplan. Serbiska finns inte som andra officiella språk i skolor som ligger utanför de områden där det till övervägande del bor serber. Få framsteg har gjorts när det gäller *språkanvändning*. Genomförandet av den rättsliga ramen är otillräckligt. Offentliga tjänster tillhandahålls inte på flera språk. Ställningen för serbiska minoritetsmedier har förbättrats, framför allt genom att *TV Mreža* börjat sända.

När det gäller omplaceringen av *romska, ashkaliska och egyptiska* familjer från blyförorenade områden stängdes Çesmin Lug/Česmin Lug-lägret i oktober 2010. Osterodelägret har inte stängts eftersom ingen alternativ offentligägd mark anslagits i norra Mitrovicë/Mitrovica. Regeringen har främjat folkbokföringen av dessa folkgrupper, bland annat genom att anordna kostnadsfri registrering. En rapport om genomförandet av strategin för integrering av de romska, ashkaliska och egyptiska folkgrupperna har offentliggjorts. På samma gång ger levnadsvillkoren för dessa folkgrupper och deras tillgång till sysselsättning, utbildning, hälsovård och socialt skydd fortfarande anledning till mycket allvarlig oro.

Flyktingars och internflyktingars återvändande utgör fortfarande en utmaning för Kosovos institutioner. Den offentliga budget som anslagits till återvändande har minskats med 40 %

och är mycket liten. Problem som t.ex. försenade förfaranden för återlämnande av egendom och bristen på ekonomiska möjligheter fortsätter att utgöra stora hinder för frivilligt och varaktigt återvändande. Många internflyktingar lever fortfarande under svåra förhållanden. När det gäller efterlevnaden av *kulturella rättigheter* kan begränsade framsteg rapporteras. Samarbetet mellan berörda ministerier och mellan central nivå och kommunnivå har förbättrats. Lagstiftningen om skydd av kulturarvet och genomförandet av lagarna är fortfarande svaga.

När det gäller *regionala och internationella förpliktelser* har Kosovo fortsatt att samarbeta med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien. Eulex har lett en rad insatser, bland annat gripanden och fällande domar i mål om krigsförbrytelser. Vissa av dessa har gällt höga politiker, bland annat en f.d. minister. Lagen om försvunna personer som antogs i augusti, utgör ett viktigt steg i utvecklingen. I lagen erkänns familjernas rätt att få veta och deras rätt till ersättning, och försvunna personers rättsliga status fastställs. Regeringen måste intensifiera sina ansträngningar att tillhandahålla information och resurser för att utreda vad som har hänt de försvunna personerna. Resolutionen från Europarådets parlamentariska församling i januari innehöll allvarliga anklagelser i samband med konflikten 1999. Eulex har inrättat en arbetsgrupp med Bryssel som bas och ett sambandskontor i Priština för att utreda dessa anklagelser. Myndigheterna samarbetar med Eulex i utredningen av detta.

Kosovo deltog i juni i regionala samarbetsrådets möte i Montenegro för första gången sedan sommaren 2010. Kosovo har lett mötena i Cefta under 2011 på ett tillfredsställande sätt. Inom ramen för dialogen mellan Belgrad och Priština har man nått en överenskommelse om tullstämplor. Någon överenskommelse har ännu inte nåtts om en varaktig lösning för Kosovos deltagande i regionala forum. Principerna för ett fungerande regionalt samarbete som omfattar samtliga parter måste genomföras fullt ut av alla som berörs.

Kosovos **ekonomi** har fortsatt kännetecknats av skör tillväxt och betydande interna och externa obalanser, som förvärrats av en oförutsägbar finanspolitik. Den höga inflationen och en dåligt fungerande arbetsmarknad utgör stora utmaningar för den ekonomiska och sociala sammanhållningen. En rad hoc-åtgärder och bristande engagemang från myndigheterna gjorde att det standby-avtal som ingåtts med Internationella valutafonden (IMF) spårade ur. Det nya avtalet med IMF, som innebär att det inte görs några utbetalningar fram till utgången av 2011, innebär en viktig test för Kosovo för att återvinna trovärdighet när det gäller den ekonomiska politiken och finanspolitiken. Den stora osäkerheten utgör fortfarande ett hinder för utvecklingen inom den privata sektorn. Företagen har problem med svag administration, brist på tillförlitlig elförsörjning, bristande kompetens hos arbetstagarna, dålig infrastruktur och en bristfälligt fungerande rättsstat.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Kosovo inte gjort några framsteg i riktning mot en fungerande marknadsekonomi. Det krävs betydande reformer och investeringar för att Kosovo på lång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.

Den penningpolitiska ramen har fortsatt att fungera relativt väl även om det finns utrymme för förbättringar, särskilt när det gäller reglering och tillsyn av finanssektorn. Finansförmedlingen har fortsatt förbättrats och banksektorn har förblivit relativt stabil och lönsam, trots en ökning av nödlidande lån. Vissa framsteg har gjorts med privatiseringsprocessen.

En oförutsägbar finanspolitik, en ohållbar ökning av de offentliga utgifterna och begränsade finansieringsmöjligheter har gjort att den makroekonomiska policymixen i allt högre grad

riskerar att inte längre fungera. Bristfällig samhällsstyrning och ad hoc-åtgärder har haft negativ inverkan på den privata sektorn, och djupa strukturella problem fortsätter att hindra ekonomin. Inflationen har varit hög och volatil. Arbetslösheten har fortsatt varit mycket hög och det har inte skapats tillräckligt med arbetstillfällen för att minska trycket på arbetsmarknaden och erbjuda sysselsättningsmöjligheter, framför allt för ungdomar som kommer ut på arbetsmarknaden. Underskottet i bytesbalansen har också förblivit högt, särskilt när det gäller handeln med varor, och de utländska produktionshöjande investeringarna har varit begränsade. Det statliga elbolaget har fortsatt att erhålla avsevärt stöd från statsbudgeten och lån för att finansiera sina investeringsprogram. Den svaga rättsstaten och utmaningar i samband med äganderätt har fortsatt att inverka negativt på företagsklimatet. Den informella sektorn utgör en betydande utmaning.

Valkampanjen inför de tidigarelagda allmänna valen, som följde av processen att bilda ny regering och välja president, ledde till att parlamentet och regeringen bara hade en kort period på sig för att anta lagstiftning och politik i enlighet med **européiska standarder**. Framstegen har varit blandade. Systemet för kapitalrörelser har kommit långt. Kosovo har gjort framsteg på området asyl och migration, framför allt när det gäller återtagande och återintegrering av repatrierade personer.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om lagstiftning när det gäller konkurrenspolitik, energisektorn samt informationssamhället och medier. Vissa framsteg har konstaterats på följande områden: beskattning, immateriella rättigheter, sysselsättning, socialpolitik och folkhälsa, finansiell kontroll, statistik, gränsförvaltning och bekämpning av människohandel. Transportinfrastrukturen måste utvecklas ytterligare. Begränsade resultat har uppnåtts i fråga om miljö, jordbruk och livsmedelssäkerhet, narkotikahandel, organiserad brottslighet och kampen mot terrorism. Insatserna har varit knappa för att anpassa lagstiftningen till EU:s regelverk i fråga om rörlighet för personer och tjänster samt etableringsrätt, penningtvätt och skydd av personuppgifter.

I fråga om EU:s **inre marknad** har vissa framsteg gjorts när det gäller lagstiftningen om den fria rörligheten för varor. Vissa framsteg har konstaterats när det gäller *bedömning av överensstämmelse, ackreditering, metrologi och marknadsövervakning*. Begränsade framsteg har uppnåtts i fråga om *standardisering*. Inga framsteg har gjorts när det gäller lagstiftningen om *konsumentskydd*. Tillnärmningen till EU:s regelverk på området fri rörlighet för varor är begränsad. Det krävs bättre samordning och en övergripande strategi för anpassningsprocessen till regelverket på detta område. Den administrativa kapaciteten och de åtgärder som är nödvändiga för genomförande och efterlevnad är otillräckliga. Anpassningen till regelverket på områdena *fri rörlighet för personer och tjänster, etableringsrätt* och även *bolagsrätt* befinner sig i ett tidigt skede. Systemet för *kapitalrörelser* är mycket liberalt och har framskridit väl. Det är angeläget med ytterligare reformer för att införa Basel II-kraven på kapitaltäckning och fastställa en rättslig ram som till fullo överensstämmer med EU-standarder.

Kosovos *tullagstiftning* överensstämmer på det hela taget med EU:s tullagstiftning. Ansträngningarna måste fortsätta när det gäller kampen mot smuggling och varumärkesförfalskning. Den oberoende prövningsnämnden måste fungera effektivare och minska eftersläpningen av ärenden. Det har gjorts vissa framsteg på området *beskattning*, främst i anknytning till genomförandet av reformer till stöd för strategin för efterlevnad av skattebestämmelserna. Den administrativa kapaciteten för att se till att skatterna betalas och minska den stora informella sektorn är fortfarande låg.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller lagstiftningen för *konkurrenspolitik*, i synnerhet i fråga om *antitrustpolitik* och *statligt stöd* genom antagandet av en lag om statligt stöd. Genomförandet av antitrustpolitiken har förbättrats. Framsteg kan rapporteras på området *offentlig upphandling* genom antagandet av den ändrade lagen om offentlig upphandling, vilket utgör ett steg i anpassningen till EU-standarder. Den rättsliga ramen har ännu inte slutförts, och samarbetet mellan de berörda institutionerna måste förbättras.

Det har gjorts vissa framsteg på området *immateriella rättigheter*, särskilt när det gäller *industriell äganderätt*. Den rättsliga ramen är ännu inte komplett, och efterlevnaden när det gäller reglerna för immateriella rättigheter är otillräcklig. Vissa framsteg kan rapporteras när det gäller anpassningen av lagstiftningen om *sysselsättningspolitik*, *socialpolitik* och *folkhälsopolitik* till EU-standarder. Genomförandet av denna lagstiftning är avgörande för att hjälpa de arbetslösa och andra utsatta grupper att höja sin levnadsstandard. Den administrativa kapaciteten på de här områdena är fortfarande begränsad, särskilt på kommunal nivå. Vissa framsteg har gjorts med anpassningen till europeiska standarder när det gäller *utbildning* och *forskning*. Kapaciteten på central och kommunal nivå måste stärkas för att säkerställa ett effektivt genomförande av den rättsliga och strategiska ramen. Begränsade framsteg har gjorts på området forskning och innovation. Det krävs allvarliga ansträngningar för att skapa nödvändig kapacitet inom forskning och innovation. Genomförandet av den rättsliga ramen måste stärkas bland annat genom förbättrad samordning mellan central och lokal nivå. För att fullt ut kunna dra nytta av givarstödet måste tillräckliga mänskliga resurser anslås till utbildnings- och forskningsprojekt.

I fråga om den sektoriella politiken måste genomförandeplanen för strategierna för små och medelstora företag och industristrategin antas, en tillräcklig budget anslås och de ansvariga myndigheterna stärkas. Samordningen och samarbetet mellan berörda parter är fortfarande en utmaning. Kosovo har gjort begränsade framsteg på områdena *jordbruk* och *livsmedelssäkerhet*. Ansträngningar har gjorts för att utveckla den administrativa kapaciteten, framför allt på området livsmedelssäkerhet. Framstegen när det gäller att stärka den rättsliga och administrativa ramen på området *miljö och klimatförändring* har dock varit begränsade, främst på grund av otillräckliga budgetanslag.

Transportinfrastrukturen måste utvecklas ytterligare. Kosovos viktigaste väginfrastrukturprojekt, bygget av motorvägen från Kosovo till den albanska gränsen, fortsätter att utgöra en anledning till oro på grund av de oproportionerligt höga kostnaderna och de investeringar som krävs på lång sikt. Vissa framsteg har gjorts på området luftfart.

Inom *energisektorn* har vissa framsteg gjorts med anpassningen av lagstiftningen och genomförandet av fördraget om energigemenskapen. I syfte att locka till sig investeringar krävs fortsatta ansträngningar för att förbättra elfakturering och indrivning samt för att införa en ickesubventionerad eltaxa som återspeglar kostnaderna. Den planerade nya kraftverket i Kosovo har drabbats av förseningar. Detta har i sin tur påverkat tidtabellen för stängningen av det starkt förorenande kraftverket Kosovo A. På grund av meningsskiljaktigheterna om Kosovos status kan Kosovo fortfarande inte delta i regionala system för kraftöverföring. Detta äventyrar stabiliteten i Kosovos kraftsystem och innebär att Kosovo går miste om intäkter för kraftöverföring.

På området *informationssamhället och medier* har Kosovo antagit vissa regler för telekommunikation i syfte att tillämpa EU-standarder. Viktiga lagar om hållbar finansiering av det offentliga radio- och tv-bolaget och om den oberoende mediekommissionen ströks från församlingens dagordning eftersom de varken levde upp till EU-standarder eller skyddade

kommissionens och de offentliga radio- och tv-bolagens oberoende. Båda frågor måste snarast åtgärdas.

Vissa framsteg har uppnåtts när det gäller *finansiell kontroll*. Praxis för den interna finansiella kontrollen inom den offentliga sektorn befinner sig fortfarande i ett tidigt utvecklingsstadium. Medvetenheten bland cheferna inom budgetansvariga myndigheter om betydelsen av finansiell förvaltning och kontroll måste öka. På området *statistik* har Kosovo gjort vissa framsteg, framför allt genom att genomföra folk- och bostadsräkningen tillfredsställande.

Kosovos framsteg på området **rättvisa, frihet och säkerhet** har varit blandade. Ministeriet för inrikes frågor har vidtagit åtgärder för att förbereda Kosovo för att utfärda biometriska pass. Goda framsteg har uppnåtts med att anta lämplig lagstiftning och förbättra tillförlitligheten i folkbokföringsregistren. Det krävs dock ytterligare ansträngningar för att säkerställa dokumentets säkerhet.

Vissa framsteg har uppnåtts när det gäller *gränsförvaltning*. En gemensam arbetsgrupp med deltagande av tull och polis har inrättats för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Myndigheterna har organiserat gemensamma patruller utmed gränsen och gemensamma insatser vid gränsövergångsställen. Gemensamma och synkroniserade polispatruller har genomförts med polispatruller från Albanien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien. Polisen har tagit över ytterligare ansvar från KFOR för att skydda den s.k. gröna gränsen till f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Montenegro. Gränskontrollernas kvalitet och enhetlighet måste fortfarande förbättras.

Framsteg har gjorts på området *asyl*. Kosovo har haft ett ökat antal asylsökande, och flera beslut har fattats om asylansökningar. Asylförfarandet har fortfarande brister, framför allt när det gäller tolkning, fastställande av personers ursprung och överklagandeförfaranden. Kosovo har gjort framsteg på området *migration*. Kosovo har fortsatt att underteckna nya återtagandeavtal med länder i Europa. Avdelningen för medborgarskap, asylfrågor och migration har fortsatt att effektivt handlägga förfrågningar om återtagande från länder i Europa. Kosovo har gjort avsevärda framsteg med återintegreringen av repatrierade personer, även på kommunal nivå. För ett effektivt genomförande krävs dock ytterligare ansträngningar.

Kosovo har gjort begränsade framsteg i kampen mot *penningtvätt* och ekonomisk/finansiell brottslighet. En gradvis överföring av ansvaret för finansunderrättelseenheten från Eulex till Kosovos myndigheter har inletts. Kosovos kapacitet att utreda och lagföra ekonomiska brott är fortfarande begränsad. Den ekonomiska/finansiella brottsligheten och penningtvätt ger fortfarande anledning till allvarlig oro.

Polisens beslagtaganden och gripanden för narkotikabrott, bland annat för smuggling, har ökat i antal men de beslagtagna volymerna är fortfarande begränsade. Ansträngningarna för att bekämpa *narkotikahandel* måste skärpas betydligt med tanke på omfattningen av den utmaning Kosovo står inför. Vissa framsteg har uppnåtts när det gäller *polisarbete*. Polisen har tagit över mer ansvar från KFOR. Nu måste polisen ta itu med strukturella och organisatoriska utmaningar och förbättra sin förmåga att bekämpa komplexa former av organiserad brottslighet.

Begränsade framsteg har gjorts när det gäller att bekämpa *organiserad brottslighet*. Husrannsakingar, gripanden, åtal och fällande domar har vidtagits i samband med organiserad brottslighet. Det krävs en mer proaktiv strategi från de brottsbekämpande organen och rättsliga myndigheterna för att bekämpa den organiserade brottsligheten. Den mänskliga

och tekniska kapaciteten måste stärkas och kvaliteten i utredningarna förbättras betydligt. Kosovos kapacitet att bekämpa organiserad brottslighet befinner sig fortfarande i ett tidigt skede. Allvarliga ansträngningar krävs för att klara denna utmaning. Kosovo har gjort vissa framsteg när det gäller att bekämpa *människohandel*. Antalet identifierade offer ökade något under den period som omfattas av rapporten. Strategin och handlingsplanen mot människohandel för 2011–2014 har antagits. Effektiviteten vid polisdirektoratet för utredning av människohandel har förbättrats. På samma gång är dock kapaciteten vid Kosovos åklagarmyndigheter och domstolar för att utreda, lagföra och döma människohandelsmål fortfarande svag.

Kosovo har gjort begränsade framsteg i *kampen mot korruption*. Kosovos kapacitet att stärka relevant lagstiftning och strategidokument, t.ex. lagen om förebyggande av penningtvätt och finansiering av terrorism, strategin för terrorismbekämpning osv. är fortfarande svag. Framstegen har varit få när det gäller *skydd av personuppgifter* och detta ger anledning till allvarlig oro.

Turkiet

Turkiet fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna** i tillräckligt hög grad. Fria och rättvisa parlamentsval hölls den 12 juni 2011, och regeringen har börjat genomföra det konstitutionella reformpaketet från 2010. I det politiska klimat som råder saknas dialog och kompromissvilja mellan de politiska partierna och förbindelserna mellan viktiga institutioner är ansträngda; detta läge har hindrat en fortsättning av reformprocessen. En ny process för att reformera konstitutionen inleddes efter valen. Det krävs betydande ytterligare ansträngningar för att garantera grundläggande rättigheter på flertalet områden. Detta gäller framför allt yttrandefriheten, där antalet domstolsärenden mot författare och journalister och de ofta förekommande oproportionerliga stängningarna av webbplatser har gett anledning till allvarlig oro.

När det gäller *demokratin och rättsstaten* utgör Ergenekonutredningen och undersökningen av andra påstådda kupplaner fortfarande ett tillfälle för Turkiet att sprida ljus över påstådda brott mot demokratin, och därmed också att stärka tilltron till att landets demokratiska institutioner och rättsstatsprincipen fungerar korrekt. Genomförandet av utredningarna, rättegångarna och tillämpningen av straffrättsförfaranden, som äventyrat rätten till försvar och påverkar målens legitimitet, har dock gett anledning till allvarlig oro.

När det gäller *reformen av den offentliga förvaltningen* har vissa framsteg gjorts med reformen av lagstiftningen. Det är nödvändigt att se till att ett ombudsmannaämbete inrättas. Det krävs ökat politiskt stöd för reformen och decentraliseringen av den offentliga förvaltningen.

Goda framsteg har gjorts med att befästa principen om *civil kontroll av säkerhetsstyrkorna*. Framför allt har den civila kontrollen över militärutgifterna skärpts. Besluten i högsta militärrådet har öppnats för civil rättslig granskning. Framtida reformer krävs fortfarande för att befästa den civila kontrollen inom sektorn för den inre säkerheten, framför allt av gendarmeriet, och för att fortsätta framstegen på området det militära rättssystemet.

Framsteg har gjorts när det gäller *domstolsväsendet*. Antagandet av lagstiftning om Högsta rådet för domare och åklagare och konstitutionsdomstolen har stärkt domstolsväsendets oberoende och opartiskhet. Det har också vidtagits åtgärder för att förbättra domstolsväsendets effektivitet och åtgärda de ökande eftersläpningarna av icke avgjorda mål.

Det krävs fortfarande ytterligare åtgärder på alla områden, bland annat när det gäller det straffrättsliga systemet. Turkiet har stora eftersläpningar av icke avgjorda allvarliga brottmål, samtidigt som en stor andel av de intagna på fängelser inte fått någon slutgiltig dom. Dessutom måste genomförandet övervakas, eftersom de åtgärder som hittills vidtagits har splittrat landets rättsväsen och det civila samhället. Insynen i rättegångarna är otillräcklig. Domstolar och åklagarmyndigheter informerar inte berörda parter eller den stora allmänheten om frågor av allmänt intresse. Strategin för reformen av domstolsväsendet måste ses över med deltagande av alla berörda parter, yrkesverksamma inom rättsväsendet samt det civila samhället.

Genomförandet av strategin och handlingsplanen för *korruptionsbekämpning* befinner sig i ett initialt skede. Korruptionen är fortfarande utbredd på många områden. Bristande insyn i finansieringen av politiska partier och omfattningen av immuniteter utgör fortfarande stora utmaningar. Det krävs ökat politiskt stöd för att stärka och genomföra den rättsliga ramen för korruptionsbekämpning. När det gäller utredningen av välgörenhetsorganisationen Deniz Feneri, beträffande ett fall av bedrägeri i Tyskland, har en f.d. chef för högsta radio- och tv-rådet (RTUK) och fyra personer i hög befattning vid tv-nätet Kanal 7 gripits. Turkiet måste uppvisa resultat när det gäller utredningar, åtal och fällande domar på området korruption.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om *mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter*. Betydande ansträngningar krävs på de flesta områden, särskilt i fråga om yttrande- och religionsfriheten.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller *iakttagandet av internationell rätt avseende mänskliga rättigheter*, särskilt genom ratificeringen av det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr. Ett antal reformer har låtit vänta på sig i flera år. Lagstiftningen om människorättsinstitutioner måste till fullo anpassas till FN:s principer.

Den positiva utvecklingen i arbetet med att förhindra *tortyr och misshandel* har fortsatt, både när det gäller utbredningen och svårighetsgraden av misshandel som begås av tjänstemän vid brottsbekämpande organ. Dessa tjänstemän har fortsatt använt oproportionerligt våld, särskilt utanför officiella platser för frihetsberövande. Trovärdiga anklagelser om fysisk misshandel har mottagits, huvudsakligen om bruk av överdrivet våld vid gripanden. Det har inte gjorts några framsteg med att åtgärda *straffrihet*, däribland vid handläggningen av ärenden om påstådd misshandel som dragits inför domstol.

När det gäller *fängelser* leder ökningen av fängelsepopulationen till allvarlig överbeläggning, vilket hindrar försöken att förbättra förhållandena vid frihetsberövande. En översyn av systemet för klagomål i fängelserna borde ha gjorts för längesedan. Genomförandet av det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr väntas bidra till att en del av dessa frågor åtgärdas. Sjukvården för intagna och förhållandena vid frihetsberövande av unga är frågor som kräver särskilda ansträngningar.

När det gäller *yttrandefrihet* har den öppna debatten fortsatt om frågor som anses känsliga, t.ex. den kurdiska och den armeniska frågan, minoriteters rättigheter och kulturella rättigheter samt militärens roll. Rätten till yttrandefrihet undergrävs dock av det stora antalet rättsfall och utredningar mot journalister, författare, akademiker och människorättsförfvarare. Detta leder till självensur och ger tillsammans med otillbörliga påtryckningar på medierna anledning till allvarlig oro. Gällande lagstiftning ger inte tillräckliga garantier för yttrandefrihet i överensstämmelse med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och enligt Europadomstolens rättspraxis, och den ger

dessutom utrymme för en restriktiv tolkning av domstolarna. De ofta förekommande nedstängningarna av webbplatser utgör också en anledning till allvarlig oro. På det hela taget utgör Turkiets lagstiftning och rättspraxis hinder för ett fritt utbyte av information och tankar.

När det gäller *mötesfriheten* har det gjorts praktiska framsteg: flera demonstrationer, bland annat vid *Newroz* (det kurdiska nyåret) och den 1 maj, genomfördes under lugna former. Demonstrationer i sydöstra delen av landet och i andra provinser som gällde den kurdiska frågan, studenters rättigheter, högskolerådets (YÖK) aktiviteter och fackföreningarnas rättigheter präglades av oproportionerligt bruk av våld.

När det gäller *föreningsfriheten* överensstämmer lagstiftningen i stora drag med europeiska standarder. Överdrivna kontroller och restriktiv tolkning av lagen förekommer dock fortfarande. Ingenting har skett när det gäller ändringen av bestämmelserna för upplösning av politiska partier.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om *tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet*. Friheten att utöva sin religion respekteras överlag. Dialogen med aleviterna och med icke-muslimska religiösa grupper har fortsatt. De som tillhör minoritetsreligioner har fortsatt utsatts för hot från extremister. Det har ännu inte införts någon rättslig ram som överensstämmer med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, så att alla icke-muslimska religiösa grupper och aleviterna kan bedriva verksamhet utan otillbörliga restriktioner.

Att skydda *kvinnornas rättigheter*, främja jämställdhet mellan könen och bekämpa våld mot kvinnor utgör fortfarande betydande utmaningar. Den rättsliga ram som garanterar kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan könen har på det stora hela införts. Ytterligare ansträngningar krävs för att omsätta den rättsliga ramen till en politisk, social och ekonomisk verklighet. Lagarna måste genomföras enhetligt i hela landet. Hedersmord, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt våld mot kvinnor i hemmet är fortfarande allvarliga problem. Det krävs mer utbildning och information om kvinnors rättigheter och om jämställdhet, särskilt inom polisen.

När det gäller *barns rättigheter* har ännu inte tillräckligt många ungdomsdomstolar inrättats, i enlighet med gällande lagstiftning. Barn frihetsberövas längre än nödvändigt och det sker inte under lämpliga förhållanden. Ansträngningarna, även när det gäller förebyggande åtgärder eller rehabilitering, måste stärkas på alla områden, bland annat utbildning, kampen mot barnarbete, hälso- och sjukvård, administrativ kapacitet och samordning.

Ansträngningarna för att förbättra situationen för *socialt utsatta personer och personer med funktionshinder* har fortsatt. Det krävs fortfarande ytterligare ansträngningar för att öka dessa personers deltagande i det sociala och ekonomiska livet.

Ytterligare ansträngningar krävs i kampen mot *diskriminering*. Det saknas övergripande lagstiftning mot diskriminering.

Många utmaningar kvarstår på området *arbetstagares och fackföreningars rättigheter*. Den gällande rättsliga ramen överensstämmer inte med EU:s standarder och ILO-konventioner. Bestående meningsskiljaktigheter mellan arbetsmarknadens parter och bristande politisk vilja har hindrat framsteg på det här området.

När det gäller *äganderätt* underlättar en ny lag om ändring av 2008 års lag om stiftelser återlämnandet av fast egendom till icke-muslimska religiösa grupper.

Turkiets förhållningssätt till *minoriteter* är fortsatt restriktivt. Fullständig respekt för och skydd av språk, kultur och grundläggande rättigheter i enlighet med europeiska standarder, har ännu inte uppnåtts. Turkiet måste göra ytterligare ansträngningar för att öka toleransen för och integrationen av minoriteter. Den övergripande översynen av befintlig lagstiftning och inrättandet av skyddsmekanismer eller särskilda organ för att bekämpa rasism, främlingsfientlighet, antisemitism och intolerans har ännu inte genomförts.

Turkiet har gjort framsteg i fråga om *kulturella rättigheter*, särskilt när det gäller användningen av andra språk än turkiska vid alla nationella radio- och tv-stationer, liksom användningen av flera språk vid kommunala myndigheter. Inrättandet av en avdelning för kurdiska språket och kurdisk litteratur vid Muş Alparslan-universitetet har godkänts. Restriktioner kvarstår dock fortfarande när det gäller användningen av andra språk än turkiska inom politiken, i kontakter med offentliga myndigheter och i fängelser. Den rättsliga ramen för användningen av andra språk än turkiska möjliggör restriktiva tolkningar, och tillämpningen är fortfarande inkonsekvent inom landet.

Det har gjorts vissa framsteg när det gäller *romerna*, särskilt i fråga om ändringar av diskriminerande lagstiftning. Det finns ingen övergripande politik för att åtgärda situationen för romerna.

När det gäller *östra och sydöstra Turkiet* har den demokratiska öppningen 2009 inte fullföljts. Frihetsberövande av valda politiker och människorättsförsvarare har gett anledning till oro. Sanningen om de utomrättsliga avrättningarna och tortyr i sydöstra Turkiet på 1980- och 1990-talen måste fastställas i enlighet med gällande lag. Landminor och systemet med byväktare ger fortfarande anledning till oro.

Terroristattacker har intensifierats. PKK står på EU:s förteckning över terroristorganisationer.

Systemet med ersättning till *internflyktingar* har fortsatt. Det har dock ännu inte gjorts någon bedömning av systemets allmänna effektivitet. En nationell strategi för att bättre tillgodose internflyktingarnas behov har ännu inte utarbetats. Trots vissa förbättringar utgör bristen på en övergripande rättslig ram för flyktingar och asylsökande hinder för att tillhandahålla lämplig behandling. De allmänna förhållandena i förvarsheter för utlänningar måste förbättras ytterligare.

När det gäller ***regionala frågor och internationella förpliktelser*** har Turkiet upprepat sitt stöd för förhandlingarna mellan ledarna för de båda cypriotiska folkgrupperna under FN:s generalsekreterares ledning, som pågår i syfte att finna en heltäckande lösning på *Cypernproblemet*. Trots upprepade uppmaningar från rådet och kommissionen har Turkiet ännu inte fullgjort sin skyldighet att fullständigt och på ett icke-diskriminerande sätt tillämpa tilläggsprotokollet till associeringsavtalet och har inte heller avlägsnat alla hinder för den fria rörligheten för varor, enligt deklarationen från Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater av den 21 september 2005 och enligt rådets slutsatser, bl.a. från december 2006 och december 2010. Inga framsteg har gjorts när det gäller en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern.

När det gäller *förbindelserna med Grekland* har ansträngningarna fortsatt för att förbättra de bilaterala förbindelserna. De bilaterala sonderande samtalen har fortsatt. Grekland har framfört ett betydande antal formella klagomål om att Turkiet vid upprepade tillfällen kränkt landets territorialvatten och luftrum, däribland flygningar över de grekiska öarna.

Turkiet har intensifierat kontakterna på *västra Balkan* och visat ett kraftfullt engagemang för att främja fred och stabilitet i regionen.

Turkiets **ekonomi** upplever just nu en kraftig återhämtning. De offentliga finanserna förbättras och tron på en varaktig förändring av landets ekonomiska utsikter och stabilitet ökar. Den snabba uppgången i ekonomin, som drivs av en stark inhemsk efterfrågan, har dock lett till betydande och ökande underskott i bytesbalansen som hotar den makroekonomiska stabiliteten.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** är Turkiet en fungerande marknadsekonomi. Landet bör kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen på medellång sikt, förutsatt att genomförandet av det omfattande strukturreformprogrammet påskyndas.

Ekonomi växte snabbt under 2010 och första halvåret 2011 I kombination med den höga BNP-tillväxten har den kraftiga ökningen av sysselsättningen gjort att arbetslösheten sjunkit. Till följd av främst högre konjunkturbetingade intäkter och en lägre räntebörda, har konsolideringen av de offentliga finanserna kunnat fortsätta. Finanssektorn har visat prov på betydande styrka tack vare tidigare reformer, samtidigt som det rättsliga systemet fortsätter att fungera relativt väl. Dessutom kan den nya lagen om övervakning av statligt stöd och tillsynsmyndighetens verksamhet öka insynen och leda till en minskning av det statliga stödet. Det fria samspelet mellan marknadskrafterna har bekräftats. Privatiseringstakten har ökat. EU är fortfarande Turkiets viktigaste handelspartner och investerare.

Handelsunderskottet och underskottet i bytesbalansen har ökat och de externa obalanserna är nu betydande. Penningpolitiken har bara delvis lyckats dämpa kreditillväxten, vilket i kombination med höga råvarupriser gör att Turkiets underskott i bytesbalansen fortsätter att öka. Åtgärder för större finanspolitiskt stöd och en del specifika och riktade försiktighetsåtgärder på mikronivå håller på att utarbetas, däribland av banktillsynsmyndigheten, i syfte att bidra till en mjuklandning för ekonomin och lindra bördan för penningpolitiken. Turkiets pris- och kostnadskonkurrenskraft för exporten har försämrats något. Inflationen har börjat stiga, till stor del på grund av inflationstryck med ursprung i prisutvecklingen på livsmedels- och energiråvaror, hög ekonomisk aktivitet och höjda administrativa priser. Ett mer beslutsamt genomförande av strukturreformerna emotses. Åtgärder för att öka insynen i de offentliga finanserna och bättre förankra finanspolitiken har varit blygsamma, men har ändå bidragit till att Turkiets trovärdighet på marknaderna stigit. Marknadsutträden är fortfarande komplicerade och konkursförfarandena fortfarande förhållandevis omständliga.

Turkiet har fortsatt att förbättra sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**. Framsteg har gjorts på de flesta områden. Anpassningen har kommit långt inom vissa områden, såsom fri rörlighet för varor, antitrustpolitik och statligt stöd, energi, ekonomisk och monetär politik, företags- och industripolitik, konsumentskydd, statistik, transeuropeiska nät samt vetenskap och forskning. Det krävs fortsatta ansträngningar med anpassningen på områden som miljö, offentlig upphandling, frihet att tillhandahålla tjänster, social politik, sysselsättning och beskattning. Efterlevnaden måste skärpas på områden som immateriella rättigheter och bekämpning av penningtvätt. När det gäller tullunionen och yttre

förbindelser måste anpassningen slutföras, särskilt på områden som det allmänna preferenssystemet. Flera långvariga handelshinder har fortfarande inte undanröjts. Det är av största vikt att Turkiet till fullo respekterar sina åtaganden inom ramen för tullunionen. På de flesta områden är det avgörande att Turkiet förbättrar sin administrativa kapacitet att följa gemenskapens regelverk.

När det gäller *den fria rörligheten för varor* har anpassningen av lagstiftningen framskridit, men framstegen har varit begränsade under den period som omfattas av rapporten. Tekniska handelshinder fortsätter att hindra den fria rörligheten för varor i strid mot Turkiets skyldigheter inom ramen för tullunionen. Knappt några framsteg kan rapporteras på området *fri rörlighet för arbetstagare* där förberedelserna för tillämpningen av EU:s regelverk fortfarande befinner sig i ett tidigt skede. Anpassningen på områdena *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster* befinner sig också i ett tidigt skede. Inga framsteg har noterats på området etableringsrätt, frihet att tillhandahålla gränsöverskridande tjänster, posttjänster och ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer. När det gäller *den fria rörligheten för kapital* har Turkiet gjort vissa framsteg, särskilt när det gäller kapitalrörelser och betalningar. Det har inte skett några framsteg med den gradvisa liberaliseringen av utlänningars förvärv av fastigheter, där flera hinder kvarstår. Restriktionerna för kapitalrörelser finns kvar inom flera sektorer, bland annat i fråga om direktinvesteringar från EU. Den rättsliga ramen mot finansiering av terrorism är fortfarande ofullständig, och arbetsgruppen för finansiella åtgärder har svartlistat Turkiet för dess strategiska brister på det här området.

Begränsade framsteg kan rapporteras på området *offentlig upphandling*. Den institutionella strukturen har införts men den administrativa kapaciteten måste förbättras. Utkastet till anpassningsstrategi med tidsfrister är färdigt men har ännu inte antagits. Turkiet håller fortfarande fast vid undantag som står i strid med EU:s regelverk. Turkiet måste ytterligare anpassa sin lagstiftning, särskilt när det gäller den allmännyttiga sektorn, koncessioner och offentlig-privata partnerskap. I fråga om *bolagsrätt* kan betydande framsteg noteras efter antagandet av den nya turkiska handelslagstiftningen, som väntas främja öppenhet, insyn och anpassning till internationella redovisnings- och revisionsstandarder. Den rättsliga och institutionella ramen för revisioner har ännu inte införts och den ökade kapacitet som krävs inom rättsväsendet på handelsområdet har inte uppnåtts. När det gäller *immaterialrätt* har anpassningen kommit relativt långt, men efterlevnaden är fortfarande bristfällig. Den arbetsgrupp för frågor som rör immateriella rättigheter och som nyligen inrättats i samarbete med kommissionen är en nyckelfaktor för anslutningsförhandlingarna. De uppdaterade utkastet till lagar som reglerar immateriella rättigheter och industriell äganderätt, inklusive straffrättsliga påföljder, har ännu inte antagits. Samarbete och samordning mellan olika berörda parter när det gäller immateriella rättigheter och offentliga organ är av största vikt, liksom kampanjer för att öka den allmänna medvetenheten om riskerna med intrång i immateriella rättigheter.

I fråga om *konkurrenspolitiken* har anpassningen på anti-trustområdet och när det gäller kontroll av företagskoncentrationer kommit långt. Konkurrensmyndigheten ser effektivt till att antitrustreglerna följs, med en tillfredsställande grad av oberoende. Goda framsteg har gjorts på området statligt stöd. Framför allt har övervakningsmyndigheten för statligt stöd nu inrättats. Det återstår dock flera viktiga statliga stödordningar som måste anpassas till tullunionens regler.

Ytterligare framsteg har gjorts på området *finansiella tjänster*. I synnerhet har banktillsynsmyndigheten vidtagit åtgärder för att stärka den finansiella stabiliteten. Generellt

sett är dock anpassningen till EU:s regelverk inte avslutad, framför allt inte inom försäkringssektorn. När det gäller *informationsområdet och medierna* kan vissa framsteg rapporteras på området elektronisk kommunikation, och god framsteg i fråga om audiovisuell politik.

Det har gjorts vissa framsteg på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*. Betydande framsteg har gjorts med genomförandet av Ipard-programmet (Ipard – instrumentet för föranslutningsstöd för landsbygdsutveckling) vilket lett till ett kommissionsbeslut om att överlåta förvaltningen av EU-medel, och med förberedelserna för den andra etappen av Ipard-programmet. Politiken för jordbruksstöd skiljer sig väsentligt från den gemensamma jordbrukspolitiken och det finns fortfarande ingen strategi för att anpassa den. Att hindren för import av nötkött inte avlägsnats fullt ut utgör också en allvarlig brist. När det gäller *livsmedels säkerhet och veterinära och fytosanitära frågor* har framsteg gjorts med att införliva och genomföra EU:s regelverk. Omstruktureringen av ministeriet för jordbruk och landsbygdsfrågor är ett positivt steg för att stärka det officiella kontrollsystemet. Det övergripande kontrollsystemet överensstämmer ännu inte helt med EU:s regelverk. Betydande ansträngningar krävs på området djurhälsa och för att anpassa livsmedelsanläggningar till EU:s hygienkrav och strukturella krav. På *fiskeriområdet* kan vissa framsteg rapporteras. Vissa framsteg har i synnerhet gjorts med inrättandet av administrativa strukturer och förvaltningen av resurser och flottan. Turkiet väntas göra ytterligare framsteg på andra områden som inspektioner och kontroller.

Vissa framsteg har uppnåtts inom *transportsektorn*, med undantag av järnvägssektorn. Anpassningen när det gäller sjö- och landtransport befinner sig fortfarande på en långt framskriden nivå, medan anpassningen i fråga om lufttransport följer i långsammare takt. Bristen på kommunikation mellan flygtrafikledningscentraler i Turkiet och i Republiken Cypern fortsätter att allvarligt äventyra flygsäkerheten. Inom sjöfartssektorn väntas IMO:s frivilliga revisionsprogram för dess medlemsstater ge positiva resultat för Turkiets tillträde till internationella konventioner. Genomförandekapaciteten är begränsad, särskilt när det gäller land- och sjötransport av farligt gods.

Inom *energisektorn* har framstegen varit ojämna. Goda framsteg har gjorts med den inre marknaden för el och med förnybar energi. Åtgärder krävs, framför allt för att säkerställa högsta möjliga standard för kärnsäkerhet, kärnämneskontroll och förhindrande av spridning av kärnvapen. Utvecklingen när det gäller trygg energiförsörjning, gassektorn och energieffektivitet kräver också ytterligare ansträngningar.

I fråga om *beskattning* har begränsade framsteg gjorts i fråga om anpassningen av lagstiftningen, särskilt med att häva diskriminerande praxis i fråga om beskattningen av tobak. Höjningen av punktskatterna på spritdrycker står i strid med den handlingsplan som utarbetats i samarbete med kommissionen i denna fråga. Avskaffande av diskriminerande praxis vid beskattning är en central faktor för ytterligare framsteg i detta kapitel. Inga framsteg kan rapporteras när det gäller direktbeskattning.

Turkiet har gjort vissa framsteg när det gäller *ekonomisk och monetär politik*. Centralbanken har antagit en ny policymix för att säkerställa finansiell stabilitet, och har sänkt styrräntorna samtidigt som kraven på reserver för banksektorn ökats. Turkiets anpassning till EU:s regelverk för ekonomisk och monetär politik har ännu inte slutförts; detta gäller särskilt centralbankens fullständiga oberoende och förbudet mot den offentliga sektorns privilegierade tillträde till finansinstitut. Överlag har man hunnit långt i förberedelserna.

Goda framsteg har gjorts på *statistikområdet*, där den övergripande anpassningsnivån till EU:s regelverk är hög. Ytterligare framsteg krävs, särskilt när det gäller nationalräkenskaperna och jordbruksstatistiken.

Turkiet har gjort begränsade framsteg på området *socialpolitik och sysselsättning*. Den administrativa kapaciteten har förbättrats något. Ändringar av konstitutionen avseende fackföreningars rättigheter har inte lett till ytterligare ändringar av lagstiftningen som skulle ge fackföreningarna fulla rättigheter i enlighet med EU:s standarder och ILO-konventioner. Att minska omfattningen av odeklarerat arbete och öka kvinnornas sysselsättning är fortfarande bekymmersamma frågor. Arbetsrättens tillämpningsområde är fortfarande begränsat. Efterlevnaden av lagstiftningen på området hälsa och säkerhet på arbetsplatsen måste skärpas. Fattigdomsriskerna är fortfarande mycket höga, särskilt för befolkningen på landsbygden och barn. Lagstiftning om inrättande av ett jämställdhetsorgan har ännu inte antagits.

Turkiet har gjort ytterligare framsteg på området *företags- och industripolitik*, där Turkiet upprätthåller en tillräcklig nivå av anpassning till EU:s regelverk. Framstegen gäller antagandet av en strategi- och handlingsplan för industrin för perioden 2011–2014, en bredare tillgång till företags- och industripolitiska instrument, antagandet av sektorsstrategier och anpassningen av bekämpandet av sena betalningar vid handelstransaktioner.

Turkiet har gjort framsteg på området *transeuropeiska nätverk*, särskilt på transportområdet. Ytterligare ansträngningar krävs i fråga om tillförlitliga transportdata. Vissa framsteg kan också rapporteras när det gäller energiområdet inom transeuropeiska nätverk.

Vissa framsteg har gjorts på området *regionalpolitik och samordning av strukturinstrument*. Inrättandet av organ som ska ta över den finansiella förvaltningen och kontrollansvaret för EU-stödet inför anslutningen på det här politikområdet har försenats. Fastän den institutionella ramen för genomförandet av stödet inför anslutning har slutförts och den administrativa kapaciteten förbättrats, måste den administrativa kapaciteten stärkas ytterligare och samordningen mellan alla berörda institutioner förbättras för att påskynda genomförandet.

På det stora hela har framsteg gjorts när det gäller *rättsväsendet*.

När det gäller *korruptionsbekämpning* har begränsade framsteg gjorts i fråga om genomförandet av strategin och handlingsplanen mot korruption. Bristen på insyn i finansieringen av politiska partier och omfattningen av immuniteter utgör fortfarande ett allvarligt problem. Turkiet måste uppvisa resultat när det gäller utredningar, åtal och fällande domar.

Framstegen på området *rättvisa, frihet och säkerhet* har varit ojämna. Antagandet av lagen om utlännningar och internationellt skydd måste prioriteras för att säkerställa en sund rättslig grund för ett effektivt system för asyl- och migrationshantering och för skyddet för migranterna och flyktingarnas rättigheter. Endast begränsade framsteg kan rapporteras på området rättsligt samarbete i straff- och civilrättsliga frågor. Vissa framsteg kan rapporteras på området narkotika och organiserad brottslighet. Begränsade framsteg kan rapporteras på området polissamarbete och terrorism. Begränsade framsteg har uppnåtts med viseringspolitik och tullsamarbete. Mycket begränsade framsteg kan rapporteras på området gränsförvaltning, där de viktigaste frågorna utgörs av antagandet av en lag om upprättande av ett nytt organ för gränssäkerhet och samarbetet mellan olika organ. Turkiet är fortfarande ett viktigt transit- och

bestämmelseland för olagliga migranter. Det krävs ansträngningar för att förhindra olaglig migration och för att återta olagliga migranter.

Turkiet är väl förberett för anslutningen till EU på området *vetenskap och forskning*. Goda framsteg har gjorts med integration i det europeiska forskningsområdet och med förberedelserna för innovationsunionen. På det hela taget har Turkiets deltagande och framgångar inom EU:s sjunde ramprogram ökat, men ytterligare ansträngningar krävs för att möta kravet på spetsforskning och konkurrenssituationen i EU:s forskningsprogram.

I fråga om *utbildning och kultur* har framsteg gjorts, särskilt på *utbildningsområdet*. Intresset för gemenskapsprogram har fortsatt att växa. Det har gjorts vissa framsteg på kulturområdet men inga framsteg i fråga om anpassningen av lagstiftningen.

På *miljöområdet* har Turkiet gjort goda framsteg inom avfallshantering, medan endast begränsade framsteg kan rapporteras i fråga om den övergripande lagstiftningen, luftkvalitet, kontroll av industriavfall samt riskhantering. Turkiet har gjort mycket begränsade framsteg i fråga om vattenkvalitet, kemikalier och den administrativa kapaciteten. Inga framsteg kan rapporteras när det gäller naturskydd. När det gäller *klimatförändring* har Turkiet gjort begränsade framsteg med att höja medvetenheten om EU:s klimatkrav, men en mer beslutsam och ambitiös klimatpolitik, både nationellt och internationellt, måste upprättas. Den administrativa kapaciteten måste stärkas.

Vissa framsteg kan rapporteras i fråga om *konsument- och hälsoskydd*. På området konsumentskydd har reviderade ramlagar för konsumentskydd och allmän produktsäkerhet ännu inte antagits. För förbättrad marknadsövervakning krävs ytterligare ekonomiska och mänskliga resurser, och samarbetet med icke-statliga konsumentorganisationer måste stärkas. På folkhälsoområdet har Turkiet ännu inte slutfört anpassningen av lagstiftningen. Landet har heller inte byggt upp den administrativa kapaciteten för att förbättra efterlevnaden av lagstiftningen och därigenom förbättra befolkningens hälsa och säkerhet.

Turkiet har uppnått en hög nivå av anpassning på området *tulllagstiftning*, tack vare tullunionen med EU. Butikerna med skattefri försäljning vid gränsövergångar och kraven på importörer av produkter som omfattas av fri omsättning i EU att lämna information om ursprung före tullklareringen strider mot tullunionen. Lagstiftningen om frizoner, övervakning och tullkvoter har ännu inte anpassats. Förbättrade riskbaserade kontroller och förenklade förfaranden skulle underlätta laglig handel och minska antalet fysiska kontroller. Det förekommer fortfarande inte någon effektiv kontroll av efterlevnaden av de immateriella rättigheterna på tullområdet och det saknas fortfarande åtgärder för att tackla problemet med varumärkesförfalskade varor.

Turkiet har uppnått en hög anpassningsnivå på området *yttre förbindelser*, tack vare tullunionen. Viss bristande överensstämmelse kvarstår på områden som exempelvis det allmänna preferenssystemets geografiska täckning.

Turkiet har fortsatt anpassningen till EU:s *gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik*; på det hela taget försämrades Turkiets anpassning till Gusp-deklarationer under den period rapporten avser och landet anslöt sig inte till EU:s restriktiva åtgärder mot Iran, Libyen eller Syrien. Turkiet har sökt dialog och överläggningar med EU i flera utrikespolitiska frågor. Turkiet har ansträngt sig för att normalisera förbindelserna med grannländer såsom Irak, och då också med den regionala kurdiska regeringen. Inga framsteg har gjorts med normaliseringen av förbindelserna med Armenien. Förbindelserna med Israel försämrades efter incidenten med

Gazakonvojen 2010. Efter publikationen av den oberoende FN-rapporten nedgraderade Turkiet förbindelserna med Israel och upphävde militära avtal med Israel.

Turkiet fortsätter att bidra till den gemensamma europeiska säkerhets- och försvarspolitiken och strävar efter ett utvidgat deltagande i denna verksamhet. Frågan om ett samarbete mellan EU och Nato, som skulle inbegripa samtliga medlemsstater i EU utöver Berlin plus-arrangemangen, återstår att lösa. Turkiet har inte anpassat sig till EU:s ståndpunkt rörande medlemskap i Wassenaar-arrangemanget.

Vissa framsteg kan rapporteras på området *finansiell kontroll*, där anpassningen redan har kommit relativt långt. Genomförandelagstiftningen till lagen om finansiell förvaltning och kontroll inom den offentliga sektorn har trätt i kraft fullt ut. Policydokumentet för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn och handlingsplanen måste ses över. Antagandet av lagen om den turkiska revisionsrätten utgjorde ett viktigt steg mot ytterligare anpassning av den externa revisionen till relevanta internationella standarder. Den turkiska strukturen för samordning av bedrägeribekämpning måste fortsätta att stärka sin samordningsfunktion, sitt operativa oberoende och sitt operativa nätverk.

Begränsade framsteg kan rapporteras på området *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser*. De administrativa förberedelserna för att inrätta systemet för egna medel befinner sig i ett mycket tidigt skede.

Island

Island fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna**. Island är en fungerande demokrati med starka institutioner och djupt rotade traditioner av representativ demokrati. Landets rättssystem fortsätter att hålla hög standard och Island sörjer för att den redan höga nivån när det gäller skyddet av grundläggande rättigheter fortlöpande stärks.

Enigheten i koalitionsregeringen har satts på prov vid flera tillfällen men förblivit stabil. På inrikesplanet kännetecknas situationen av delade meningar bland de politiska krafterna och befolkningen om en eventuell anslutning till EU. Kommunikationsverksamhet för att främja en välunderbyggd debatt om Islands anslutningsprocess har inletts.

Såväl regeringen som parlamentet har i allmänhet fortsatt att fungera väl. Ett konstitutionellt råd inrättades i april 2011 för att se över konstitutionen och föreslå ändringar i denna. Vidare har lagstiftning utarbetats för att ytterligare öka effektiviteten i parlamentet och den offentliga förvaltningen.

Goda framsteg kan rapporteras från det fortsatta genomförandet av rekommendationerna från den särskilda utredningskommissionen om de politiska och administrativa följderna av finanskrisen. I enlighet med dessa rekommendationer sammankallades riksätten i mars 2011 för att döma i ett mål mot den f.d. premiärministern. Han dömdes för grov försumlighet i maj 2011. Parallellt med detta har den särskilda åklagarmyndigheten effektivt fortsatt sitt arbete. Den har undersökt flera fall av påstådda bedrägliga affärsmetoder inom banksektorn, vilket lett till vissa gripanden.

Framsteg kan rapporteras från arbetet med att ytterligare stärka domstolsväsendets effektivitet och ramen för korruptionsbekämpning. Ett antal domare har utnämnts i enlighet med reglerna i den ändrade lagen om domstolsväsendet, och FN-konventionen mot korruption ratificerades

i februari 2011. När det gäller intressekonflikter har Island börjat utarbeta särskilda uppförandekoder för ministrar och för ett antal olika kategorier anställda.

Island har fortsatt att skydda de grundläggande rättigheterna, däribland de ekonomiska och sociala rättigheterna. Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter har ännu inte ratificerats.

Islands **ekonomi** håller långsamt på att hämta sig från effekterna av den finansiella krisen och den djupa och långa recession som följde, men tillväxtutsikterna är fortsatt svaga eftersom hushåll och företag fortfarande dras med hög skuldsättningsnivå. Den ekonomiska politiken har fortsatt varit inriktad på stabilisering och förankrats väl genom det framgångsrika genomförandet av ett IMF-program. Den stigande inflationen gjorde att centralbanken nyligen höjde låneräntorna samtidigt som finanspolitiken lättades upp något. En utgiftsbaserad finanspolitisk korrigerings för att minska den offentliga skulden utgör fortfarande en utmaning. Arbetslösheten är hög, särskilt ungdoms- och långtidsarbetslösheten. Trots framsteg med omstruktureringen av banksektorn lider ekonomin fortfarande av att finanssektorn inte fungerar, och borttagandet av kapitalkontroller är en stor utmaning.

Vad beträffar de **ekonomiska kriterierna** kan Island betraktas som en fungerande marknadsekonomi. Brister inom finanssektorn och restriktioner för kapitalrörelser hindrar emellertid fortfarande en effektiv resursfördelning. Island bör på medellång sikt kunna klara av konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen, förutsatt att landet fortsätter att åtgärda nuvarande strukturella brister genom lämplig makroekonomisk politik och lämpliga strukturreformer.

Policymixen med stark inriktning på stabilisering av valutakursen och budgetkonsolidering har inneburit ett stöd vid återupprättandet av en högre nivå av makroekonomisk stabilitet. Som svar på handelsöverskottet och en apprecierande växelkurs fortsatte centralbanken att sänka styrräntan under andra halvåret 2010, men reagerade med en försiktig skärpning av penningpolitiken i augusti 2011 på försvagningen av valutatan och en kraftigt stigande årlig inflation. Ansträngningarna för att stärka de offentliga intäkterna och skära ned utgifterna har fortsatt. Mot bakgrund av den höga offentliga skulden har åtgärder vidtagits för att minska refinansieringsrisken och stärka de lokala myndigheternas finanser. Valutareserven har fortsatt att öka och centralbankens nyligen gjorda uppskattningar tyder på en mer hanterbar utlandsskuld. Nya åtgärder har vidtagits för att påskynda omstruktureringen av den privata sektorns skuldsättning. En reviderad strategi för liberalisering av kapitalrörelser har antagits men genomförandet av den utgör fortfarande en utmaning. Arbetsmarknaden är fortsatt flexibel och sysselsättningsgraden förhållandevis hög. Landet har en god grundläggande infrastruktur, gott om naturtillgångar och överlag en välutbildad befolkning.

De makroekonomiska riskerna är dock fortfarande höga. Den inhemska efterfrågan har ökat, men återhämtningen beror till stor del på tillfälliga åtgärder till stöd för den privata konsumtionen. Riskerna och osäkerheten när det gäller framtida källor för tillväxt och deras hållbarhet kvarstår. Finanssektorn dras fortfarande med tillgångar av dålig kvalitet och det faktum att omstruktureringsprocessen av den privata sektorns skuldsättning inte fullbordats hindrar en effektiv finansförmedling. Den offentliga skulden har stigit till över 90 % av BNP. Planen för budgetkonsolidering har lättats upp något, och de offentliga finanserna står fortfarande inför nödvändigheten att genomföra kraftiga nedskärningar i utgifterna för att stärka hållbarheten på lång sikt. De finanspolitiska riskerna härrör från ansenliga ansvarsförbindelser och från den ännu olösta frågan om Icesave. Arbetsmarknaden är fortfarande hårt drabbad av följderna av den djupa recessionen efter krisen med en

arbetslöshet som är högre än någonsin, särskilt bland ungdomar och med en stor andel långtidsarbetslösa. Tillväxt, investeringar och utveckling hindras av svagheter i företagsklimatet, t.ex. höga hinder för marknadsinträde inom vissa sektorer. Industristrukturen är fortfarande inte särskilt diversifierad.

Islands förmåga att **påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap** har bedömts på samma sätt som i den första framstegsrapporten, dvs. mot bakgrund av landets deltagande i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och med hänsyn till undantagen inom ramen för EES, liksom den EU-lagstiftning som faller utanför EES:s tillämpningsområde. Den generella beredskapen att fullgöra kraven i EU:s regelverk är fortfarande god, i synnerhet tack vare Islands deltagande i EES.

Icesave-tvisten är fortfarande olöst. Trots förhandlingsansträngningar nedröstades det nya lagförslaget om villkoren för återbetalningen av lån till Förenade kungariket och Nederländerna i en folkomröstning i april 2011. Regeringen bekräftade att resultatet av folkomröstningen inte skulle påverka inledandet av betalningarna till Förenade kungariket och Nederländerna, enligt planerna i slutet av 2011. I maj 2011 skickade regeringen sitt svar på den formella underrättelsen från Eftas övervakningsmyndighet från maj 2010. I juni 2011 inledde övervakningsmyndigheten det andra steget av överträdelseförfarandet, dvs. utfärdandet av ett motiverat yttrande. I yttrandet upprepas konstaterandena i den tidigare formella underrättelsen i sin helhet, dvs. att Island agerat på ett sätt som innebär brott mot direktivet om insättningsgarantisystem. Europeiska kommissionen delar övervakningsmyndighetens rättsliga analys. Islands regering svarade på övervakningsmyndighetens motiverade yttrande i slutet av september. Myndigheten granskar nu svaret i detalj innan den beslutar om ytterligare åtgärder i ärendet. I nuvarande skede är Icesave-tvisten ännu inte löst.

Förberedelserna för att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap på medellång sikt har fortsatt, om än i långsam takt, både på områden som delvis omfattas av EES och rörande de kapitel som inte omfattas av EES. Islands lagstiftning överensstämmer till stora delar med EU:s regelverk och Island tillämnar en avsevärd del av detta på de områden som omfattas av EES, såsom fri rörlighet för varor, fri rörlighet för arbetstagare, etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster, fri rörlighet för kapital, offentlig upphandling, bolagsrätt, immaterialrätt, konkurrens, finansiella tjänster samt informationssamhället och medier.

Framstegsrapporten bekräftar att följande områden sannolikt kommer att utgöra utmaningar i anslutningsprocessen: finansiella tjänster, jordbruk och landsbygdsutveckling, miljö, fiske, fri rörlighet för kapital, livsmedelssäkerhet, veterinära och fytosanitära frågor, skatter och tullar.

När det gäller den administrativa kapaciteten bör det läggas vikt vid att se till att mänskliga och ekonomiska resurser görs och förblir tillgängliga för de förberedelser som är nödvändiga i samband med EU-anslutningen.

Islands lagstiftning fortsätter att nära överensstämja med EU:s regelverk på området *fri rörlighet för varor*. Det finns dock ingen ny utveckling i Island att rapportera när det gäller övergripande åtgärder och produktlagstiftning enligt den ”gamla metoden”. Införlivandet av lagstiftning måste slutföras på ett antal områden där ny EU-lagstiftning har antagits.

Island upprätthåller en hög grad av anpassning till EU:s regelverk på området *fri rörlighet för arbetstagare*.

Lagstiftningen om *etableringsrätten och rätten att tillhandahålla tjänster* ligger på det hela taget fortfarande i linje med EU:s regelverk, med undantag för direktivet om posttjänster. I juli 2011 anmäldes att tjänstedirektivet genomförts.

Island tillämpar i hög grad EU:s regelverk i fråga om *fri rörlighet för kapital*, med vissa undantag. I efterdyningarna av den finansiella krisen fortsätter dock Island att tillämpa kapitalkontroller vilka måste avskaffas före en anslutning till EU.

På området *offentlig upphandling* har Island på det stora hela anpassat sig till EU:s regelverk. Anpassningen när det gäller rättsmedel och försvarsupphandling är ännu inte avslutad.

Island har redan uppnått en hög nivå av anpassning och tillämpar en betydande del av EU:s regelverk på området *bolagsrätt*. En fullständig anpassning till redovisningsstandarder och internationella revisionsstandarder har dock ännu inte slutförts.

Island upprätthåller en hög grad av anpassning till EU:s regelverk när det gäller *immaterialrätt* och landet förfogar över den administrativa kapacitet som krävs för att genomföra detta. En övergripande politik för kontroll av efterlevnaden måste genomföras.

Island upprätthåller en hög grad av anpassning till regelverket på området *konkurrenspolitik*. Övervakningen av de statliga stödåtgärder som vidtagits som svar på finanskrisen framskrider tillfredsställande.

Ytterligare ansträngningar krävs för att genomföra EU:s regelverk när det gäller *finansiella tjänster*, särskilt för att se till regelverket faktiskt efterlevs och att sektorn övervakas på lämpligt sätt. Icesave-tvisten är ännu inte löst.

Vissa luckor kvarstår när det gäller införlivandet av lagstiftningen på området *informationssamhället och medierna*.

Islands politik på området *jordbruk och landsbygdsutveckling* överensstämmer överlag inte med EU:s regelverk, och en lämplig administrativ ram för genomförandet måste inrättas.

En del av Islands lagstiftning och den administrativa ramen överensstämmer inte med EU:s regelverk på området *livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor*. Särskild uppmärksamhet krävs för att åtgärda de återstående skillnaderna i förhållande till EU-lagstiftning om levande djur, växtskyddsprodukter och nya livsmedel.

På *fiskeområdet* har Island ännu inte påbörjat vare sig anpassningen till EU:s regelverk eller inrättandet av mekanismer för att genomföra och övervaka EU:s stödåtgärder. De befintliga restriktionerna för utländska investeringar i fiske, som fortfarande gäller, överensstämmer inte med EU:s regelverk.

Vissa framsteg har gjorts på *transportområdet*, särskilt när det gäller väg- och sjötransporter. Det finns dock fortfarande flera områden där Island måste införliva relevant EU-lagstiftning.

Energilagstiftningen överensstämmer fortfarande i stort sett med EU:s regelverk, utom när det gäller oljelager, tillsynsmyndighetens oberoende och i fråga om energieffektivitet.

Islands *skattelagstiftning* är fortfarande delvis anpassad till EU:s regelverk. En strategi för att uppnå it-samtrafikförmåga och driftskompatibilitet med EU:s it-system för beskattning måste fastställas.

När det gäller *den ekonomiska och monetära unionen* har penningpolitiken ännu inte anpassats till EU:s regelverk och de relevanta administrativa strukturerna måste stärkas ytterligare.

Tillgången på *statistik* som utarbetats enligt EU:s metoder, särskilt när det gäller handel, arbetsmarknad och jordbruksstatistik, måste förbättras ytterligare.

Island fortsätter att tillämpa och genomföra en avsevärd del av EU:s regelverk på området *socialpolitik och sysselsättning*. En övergripande sysselsättningsstrategi har dock ännu inte utarbetats.

Islands förberedelser på området *företags- och industripolitik* ligger fortfarande på en hög nivå. Tillgången till finansiering för små och medelstora företag påverkas fortfarande av effekterna av finanskrisen.

Island upprätthåller en god grad av anpassning till EU-standarderna för *transeuropeiska nät*.

När det gäller *regionalpolitik och samordning av strukturinstrument* måste Island fastställa vilka institutioner som är ansvariga för genomförandet av sammanhållningspolitiken.

Förberedelserna på området *rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna* fortsätter att framskrida väl. Framsteg har gjorts med att ytterligare stärka domstolsväsendets oberoende och den politiska ramen för korruptionsbekämpning. Det krävs ytterligare övervakning av genomförandet av dessa åtgärder. Lagstiftningen rörande medborgerliga rättigheter och uppgiftsskydd överensstämmer ännu inte med EU:s regelverk.

Island fortsätter att tillämpa Schengenavtalet och har kommit långt med anpassningen till EU:s regelverk på området *rättvisa, frihet och säkerhet*. Det krävs dock fortfarande ytterligare ansträngningar för att ratificera och genomföra internationella instrument.

Island är fortfarande långt framme i förberedelserna för anslutningen till EU och integrationen i det *europiska forskningsområdet*.

Island upprätthåller den redan höga graden av anpassning till regelverket på området *utbildning och kultur*.

Vissa framsteg har gjorts med att stärka den rättsliga och administrativa ramen för *miljö och klimatförändring*. Full överensstämmelse med EU:s regelverk när det gäller naturskydd och vattenkvalitet har ännu inte uppnåtts. Island måste gradvis anpassa sig till EU:s ståndpunkt i internationella miljöforum och ratificera de multilaterala avtal som ännu inte ratificerats.

Island upprätthåller en god grad av anpassning till EU:s regelverk om *transeuropeiska nätverk*. Ytterligare ansträngningar är dock nödvändiga på området konsumentskydd.

Tullagstiftningen överensstämmer fortfarande delvis med EU:s regelverk. Betydande ansträngningar krävs för att åtgärda den bristande överensstämmelsen i lagstiftningen, framför allt på områdena tullbestämmelser, förfaranden med ekonomisk inverkan, tullfrihet och säkerhetsaspekter. Förberedelserna för ett effektivt genomförande av EU:s regelverk vid anslutningen måste inledas, framför allt när det gäller att utveckla samtrafikförmågan med EU:s it-tullsystem.

Ytterligare framsteg har gjorts när det gäller *yttre förbindelser*, framför allt på området utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Island måste bli medlem i Kimberlyprocessen.

Island upprätthåller en hög grad av anpassning till regelverket på området *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*. Island lägger särskild tonvikt vid politiken för Arktis, vilket understryker landets engagemang för att spela en aktiv roll i de regionala organisationerna i norra Europa.

Begränsade framsteg har gjorts med lagstiftningen för *finansiell kontroll*. Ytterligare ansträngningar är nödvändiga för att utarbeta ett policydokument för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn och för att säkerställa en separation mellan intern och extern revision. Förberedelserna i fråga om skyddet av EU:s ekonomiska intressen måste fortfarande intensifieras.

När det gäller *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser* har Island uppnått en god nivå av anpassning på de politikområden som ligger till grund för och påverkar detta kapitel. Landet har fortsatt arbetet med att fastställa vilka ändringar som krävs för anpassningen till EU:s regelverk. Administrativa förberedelser och koncept krävs för att inrätta systemet för egna medel. Någon samordningsstruktur har ännu inte formellt inrättats.